

MASEHET ERUVİN PEREK 1: MAVOY ŞEU GAVOA

Masehet Eruvin'e Giriş

Yaprak

2

Bu *masehette* çeşitli kanunlar ve çok sayıda *alaha* ele alınmaktadır. Ancak hepsinden önce kendimize “*eruv*” sözcüğünün ne anlama geldiğini sormamız gerekir. “*Eruvin*” sözcüğü, “*eruv*”, yani “karışım, karıştırma” veya “kaynaştırma” sözcüğünden gelir. Eğer su ile un alıp karıştırırsak, su ve unu birbirinin ortağı haline getirmiş oluruz. Benzer şekilde, kutsal Şabat günü öncesinde, Hahamlarımızın belirledikleri bazı işlemleri yapma suretiyle, farklı yerler veya farklı insanlar birbiriyle “kaynaştırılabilir”, yani birbirine ortak ve bağlı hale getirilebilir. *Masehet Eruvin* boyunca bu konular ele alınacaktır.

Örnek vermek gerekirse, Hahamlarımız bir evden başka bir eve bir şey taşımayı, bu evlerin her ikisi de aynı *Reşut A-Yahid* içinde bulunuyorsa bile, yasaklamışlardır. Eğer bir evden diğerine bir şey taşımak istiyorsak, Şabat’tan önce “*eruv hatserot*”, yani “avlularda yapılan kaynaştırma” adı verilen bir işlem yapmamız gerekir. Bu işlem yapıldıktan sonra bu iki evde yaşayan insanlar tek bir grubun mensupları ve “birbirleriyle iç içe” kabul edilir.

Eruv nasıl yapılır? Hahamlarımız neden bu uygulamaları öngörmüşlerdir? *Beezrat A-Şem*, *Masehet Eruvin* içinde bu konuları öğreneceğiz.

20 Amadan Yüksek Bir Suka

Yaprak

3

Bu yaprakta *Gemara*, *suka* kanunlarına dâhil olan bir *alahayı* öğretmektedir. *Sukanın* bitkilerden oluşan tavanına “*sehah*” adı verilir. Hahamlarımız, *sehahı* 20 *amadan* (yaklaşık 10 metre) daha yüksek olan bir *sukanın pesula* (geçersiz) olduğunu öğretirler.

Neden? Raba bunu şöyle açıklar: Bir Yahudi, *sukanın* içinde oturduğu sırada, *sehahın* altında bulunduğunu hissetmelidir. Ama eğer *sehah* çok yüksekse *sukayı* hissetmeyecektir.

Masehet Suka’daki bir görüşe göre, burada duvarları *sehaha* kadar erişmeyen, *sehah* ile duvarlar arasında belli bir mesafenin bulunduğu bir *sukanın* kastedildiği belirtilmektedir. Ama eğer bir *sukanın* duvarları *sehaha* kadar erişiyorsa, o zaman *suka*, *sehah* çok yüksekseyse bile *keşeradır* (geçerli; uygun); çünkü kişi *sukada* oturup etrafına baktığında *sukanın* duvarlarını görür ve sonra duvarı takip ederek daha yukarı ve daha da yukarı bakınca sonunda duvarın ucunu görecektir. Ve işte, yukarı, duvarın bittiği noktaya baktığı zaman, ona bitişik olan *sehahı* da görecektir ve *sehahın* altında oturmakta olduğunu hissedecektir.

Ancak *alaha* bu görüşe göre belirlenmemiştir ve uygulamada duvarlar *sehaha* bitişik olsa bile, *sehah*, 20 *amadan* daha yüksek yapılmamalıdır.

Duyuyor ve Biliyor (devam)

“Kırık testiler zaten su tutmayacaktır! Aynı şekilde sen de, Rav Şeşet, kırık testilere benziyorsun. Kralı karşılamaya çıkmanın ne manası var? Kör olduğun için onu görmeye zaten nail olamayacaksın!”

Rav Şeşet bu *Tsadokinin* sözlerine içerlemedi ve ona sakın bir şekilde cevap verdi: “Gel yanımda dur ve

kralın ne zaman geldiğini senden bile daha iyi bildiğimi gör! Benim işitme kabiliyetimin senin görme duyundan daha kuvvetli olduğuna tanık olacaksın!”

Rav Şeşet ve *Tsadoki* yan yana durdular ve olacakları beklediler.

Birden bire uzaklardan şarkı ve tef sesleri duyulmaya başladı. “Kral geliyor! Kral geliyor!” diye koştu *Tsadoki*.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
127’de

Şiurim – Alaha LeMoşe MiSinay

Yaprak

4

Tora'nın *mitsvalarını* yerine getirebilmek için “*şiurim*” hakkında bilgi sahibi olmamız gerekir. *Şiur* sözcüğü “aşgari miktar” anlamına gelir.

Örneğin *kazayit* (zeytin kadar) adı verilen bir *şiur* vardır. Tora bize *Seder* gecesinde *matsa* yememizi emretmektedir. Ne kadar *matsa* yememiz gerekir? Acaba bir Yahudi sadece bir tek *matsa* kırıntısı yerse *mitsvayı* yerine getirmiş olur mu? Hayır! Bunun için en az *kazayit* kadar *matsa* yemelidir. Sefaradi otoritelere göre *kazayit* miktarındaki *matsa* yaklaşık olarak 27 gramdır. Bu, kare şeklindeki tam bir makine işi *matsadan* biraz daha azdır.

Kazayit gibi daha birçok *şiur* vardır. Ancak bu yazımızda bahsi geçen bu *şiurları* Yisrael halkına kimin öğrettiğini ele alacağız. Ne de olsa bunlar Tora'da açıkça yazıyor değildir. Öyleyse bunları nereden biliyoruz?

Gemara bu *şiurların*, Moşe Rabenu'ya Sinay Dağı'nda Kutsal ve Mübarek Tanrı tarafından öğretildiğini belirtmektedir. Moşe diğer birçok şey gibi bunları da Bene-Yisrael'e öğretmiştir ve Yisrael'in Hahamları da, *Alaha LeMoşe MiSinay* (Moşe'ye Sinay'da verilmiş bir *alaha*) niteliğindeki bu *şiurları* nesilden nesle aktarmışlardır.

Mavoy ve Kora

Yaprak

5

Bu yazımızda “*kora*” ve “*mavoy*” terimlerini öğreneceğiz.

Önce *mavoyla* başlayalım. Çok basit. *Mavoy* sözcüğü “*bo*” (gel) ile bağlantılıdır. *Mavoy*, evlerin avlularına gelmek, ulaşmak için kullanılan yollara verilen isimdir. *Mavoydan* *hatserlere* (avlulara), *hatserlerden* de evlere girilir.

Eğer bir *mavoyun* üç yanında duvarlar varsa, bu *mavoy*, *Reşut A-Yahid* sınıfındadır (bkz. sayfa 51) ve Tora'ya göre bu *mavoyun* içinde Şabat günü bir şey taşımak, dördüncü tarafta duvar yoksa bile serbesttir. Ama Hahamlarımız eğer bir *mavoyun* açık olan dördüncü tarafı *Reşut A-Rabim*'e veya *Karmelit*'e (bkz. sayfa 51) çıkıyorsa, bu *mavoy* içinde bir şey taşımayı yasaklamışlardır. Böyle bir *mavoyun* içinde bir şey taşımak isteniyorsa, *mavoyun* girişine, *mavoyla* *Reşut A-Rabim*'i birbirinden ayırma amaçlı bir “*kora*”, yani girişin üstünü kaplayacak bir “*kiriş*” konabilir.

Basit, öyle değil mi?!

Kim Kimdir?

Üçüncü Nesil Tannaim

Üçüncü *Tannaim* neslinde yaşamıştır ve o neslin en büyüklerindendir. Rabi Yişmael ben Elişa olarak da anılır. Çocukken onu Roma'daki bir zindana atmışlar ve Rabi Yeoşua ben Hananya, kutsiyet ilhamıyla, zindandaki bu çocuğun gelecekte Yisrael'de Tora'nın nasıl uygulanacağına dair talimatlar verecek düzeye yükseleceğini görünce, yüksek tutarda fidye vererek onu kurtarmıştı. Rabi Yişmael büyüdüğünde o neslin en büyük Hahamları olan Rabi Eliezer, Rabi Yeoşua ve Rabi Nehunya ben Akana'nın (ikinci *Tannaim* nesli) yanında Tora öğrendi. Daha sonraları kendisi de neslin en büyüklerinden biri haline geldi ve halka Tora öğretti. *Mişna*'da onun adıyla aktarılan çok sayıda

öğreti vardır. Akranı ve arkadaşı, *Tanna* Rabi Akiva'ydı ve *Mişna*'nın birçok yerinde ikisi Tora'nın *alahaları* konusunda görüş ayrılığına düşmüşlerdir. Hahamlarımız Rabi Yişmael'i, içinde şarabın daima hazır bulunduğu ve müşterilere “Bekleyin getireyim” demeye gerek olmayan bir şarap dükkânına benzetmişlerdir. Kendisinden Tora ile ilgili bir şey öğrenmek isteyen bir kişi olduğunda Rabi Yişmael buna hemen cevap verirdi ve öğrendikleri konusunda tam bir uzman olduğundan, her şeyi o anda öğretmeye hazırdı. Rabi Yişmael Yavne'de otururdu. Daha sonraları Edom topraklarına gitmiş ve orada, Talmud'da “*Tanna DeVe Rabi Yişmael*” olarak anılan bir *yeşiva* kurmuştur.

Rabi
Yişmael

Reşut A-Rabim'e Kapılar

Yaprak

6

Artık hepimizin bildiği gibi, Şabat günü *Reşut A-Rabim*'de bir şey taşınmaz. Eğer *Reşut A-Rabim*'i çit ya da duvarlarla çevirirsek, burası artık *Reşut A-Rabim* olmaktan çıkar ve içinde bir şey taşımak da serbest hale gelir.

Rabi Yohanan, bir şehirde *Reşut A-Rabim* sınıfındaki bir sokağın girişine kapılar takılabileceğini, gündüz vakti insanların geçmesi için bu kapıların açılabilceğini ve gece vakti kilitlenebileceğini söyler. Böylece sokak, kapıları olduğu için, *Reşut A-Rabim* sayılmayacaktır.

Kapılar takıldıktan sonra burasının artık *Reşut A-Rabim* sayılmamasının sebebi nedir?

Raşi'nin açıklamasına göre, *Reşut A-Rabim*'e dair kuralları, Bene-Yisrael'in Sinay Çölü'nde gittikleri dönemden öğrenmekteyiz. O zamanlarda çevrelerinde her taraf açıktı; duvarlar, çitler ve kapılar yoktu ve herkes, gece ve gündüz, canı her nereye çekerse oraya gidebiliyordu. Dolayısıyla *Reşut A-Rabim*, tanım olarak etrafı tamamen açık bir bölgedir.

Bu nedenle, *Reşut A-Rabim*'in girişine kapılar takıldığı zaman, o alan artık çöldeki durumdan farklı bir hale gelir ve *Reşut A-Rabim* olmaktan çıkar.

Roş Aşana Lañlanot

Yaprak

7

Erets-Yisrael'de yetişmiş meyveleri olan bir kişi, bunlardan *Terumot U-Maaserot* ayırmakla yükümlüdür (bkz. sayfa 80). *Maaserot*, yani “onda birlik paylar” arasında “*maaser şeni*” (ikinci *maaser*) ve “*ma'sar ani*” (fakirlere verilen *maaser*) de vardır. Bu ikisi, Koenler için *teruma*, Leviler için *maaser rişon* (ilk *maaser*) ayrıldıktan sonra ayrılır. Ama *ma'sar aninin* ayrıldığı yıllarda *maaser şeni* ayrılmaz ve *maaser şenin* ayrıldığı yıllarda da *ma'sar ani* ayrılmaz.

Maaser Şeni: Meyvelerin sahibi, ürünlerin onda birini ayırır ve bunları Yeruslayim'e getirip orada manevi saflık kurallarına riayet ederek yer. Eğer isterse kendi şehrinde meyveleri satabilir, parasını, dörtte bir ilaveyle Yeruslayim'e getirerek burada aynı tutarda yiyecek satın alır ve onları manevi saflık içinde yer. (Günümüzde ne yazık ki Bet-Amikdaş yıkık olduğundan *maaser şeni* yeme olanağımız yoktur.)

Ma'sar Ani: Meyvelerin sahibi bunların onda birini ayırarak fakirlere dağıtır.

Roş Aşana Lañlanot: Bet Şamay ve Bet İllel arasında, *Roş Aşana Lañlanot*, yani “ağaçlar için yılbaşı” gününün hangi tarihte olduğuna dair görüş ayrılığı vardır. Bet Şamay'a göre bu tarih Şevat ayının 1. günüken, Bet İllel'e göre, *Roş Aşana Lañlanot*, 15 Şevat, yani *Tu BiŞvat*'tır.

Alaha Bet İllel'in görüşüne göre belirlenmiştir.

Duyuyor ve Biliyor (devam)

Ancak Rav Şeşet onu susturarak “Bu kesinlikle kral değil” dedi. “Şu anda yalnızca kralın önünden giden ilk koşucu grubu geliyor.” Ve gerçekten de öyleydi. Birkaç dakika sonra *Tsadoki* bunun gerçekten de kralın önünden giden ilk koşucu grubu olduğunu gördü.

Aradan sadece birkaç dakika geçmişti

ki, tekrar bando sesi duyulmaya başladı. “Hah! İşte şimdi kral geliyor!” dedi *Tsadoki* kendinden emin bir tavırla. Ama Rav Şeşet onu tekrar hüsrana uğrattı: “Hayır; hâlâ kral değil gelen. Şimdi kralın önünde yürüyen şeref kıtası yaklaşıyor.” Ve yine, *Tsadoki* Rav Şeşet'in haklı olduğunu gördü.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
129'da

İki Kapılı Bir Avlu

Yaprak

8

Duvarlar veya çitlerle çevrili bir alanın *Reşut A-Yahid* olduğunu ve Şabat günü burada bir şey taşınabileceğini öğrenmiştik.

Örneğin, içinde birkaç ev bulunan bir avlunun etrafı 10 *tefah* (yaklaşık 1 metre) yüksekliğinde bir çitle çevriliyse, bu avlu, etrafı bu şekilde kapalı olduğu için *Reşut A-Yahid* sayılır.

Peki, ya şöyle bir avlunun durumu nedir?

Diyelim ki bir avlunun etrafında duvarlar var, ama iki duvarında birer tane girişi bulunuyor ve birçok kişi bu girişler yoluyla avlunun bir yanından diğerine geçiyor. O kadar ki, bölgeyi tanımayan bir kişi, geçip gidenlerin çokluğuna bakarak bunun bir ana cadde olduğunu bile düşünebilir. Acaba bu avlu *Reşut A-Rabim*'e dönüşmüş ve Şabat günü burada bir şeyler taşımak yasak hale gelmiş olur mu?

Gemara burasının *Reşut A-Yahid* niteliğini koruduğunu söylemektedir. Kuralların gerektirdiği şekilde duvarlarla çevrili olduğu sürece, içinden kaç kişinin geçtiğinin bir önemi yoktur.

Mavoy ve Lehi

Yaprak

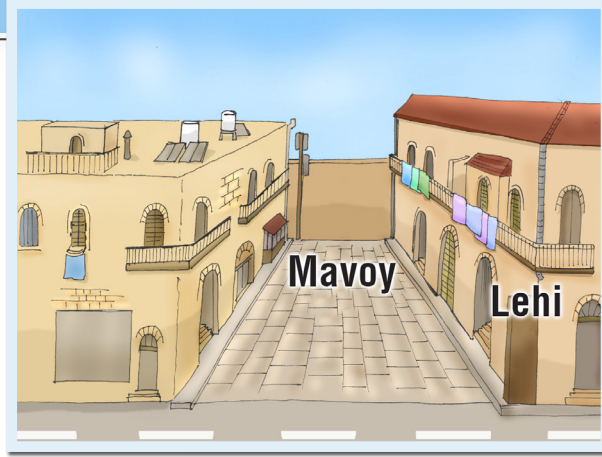
9

Yukarıda bir *mavoy*un girişine yerleştirilmiş bir *korayla* ilgili kanundan bahsetmiştik. Bu yazımızda "*lehi*" hakkında bilgi alacağız.

Hatırlayacağınız üzere, *mavoy* bazı evlerin avlularına erişmekte kullanılan tali/çıkamaz bir sokaktır ve Hahamlarımız kutsal Şabat günü *mavoy* içinde herhangi bir şey taşımanın yasak olduğunu söylemişlerdir, çünkü insanlar birbirine çok benzeyen *mavoy* ve *Reşut A-Rabim* arasında ayrım yapmayıp *Reşut A-Rabim*'de de bir şeyler taşıma yanlışına düşebilecektir. Ama eğer *mavoy*un girişine bir *kora*, yani "kiriş", bir üst pervaz konduğu takdirde o zaman *mavoy*da bir şey taşınabilir.

Mavoy içinde taşımayı mümkün kılan bir başka çözüm daha vardır: *Mavoy*un girişine bir "*lehi*" koymak. "*Lehi*", *mavoy*un girişine dikilen bir kalas, direk veya çubuğa verilen isimdir. (Hahamlarımıza göre bir hayvan bile *lehi* olarak dikilebilir!) "*Lehi*" sözcüğü "*luah*" yani "ahşap levha" sözcüğünden gelir.

Özetlersek, *kora*, *mavoy*un girişinin üzerine yatık halde yerleştirilen bir kiriştir. *Lehi* ise girişte yanda dik duran bir direk şeklindedir. Bunlardan biri olduğu takdirde Şabat günü *mavoy*da bir şey taşımak serbesttir.

Kim Kimdir?

Üçüncü Nesil Tannaim

Üçüncü *Tannaim* neslinde yaşamış bir *Tannadır*. Bir Koen ailesine mensuptu ve gençliğinde Bet-Amikdaş'taki ibadete doğrudan tanık bile olabilmişti. Buna dayanarak Bet-Amikdaş'ta görmüş olduğu birçok şeyi sonraki nesle anlatabilmiştir ve onun adıyla aktarılan birçok *alaha* Bet-Amikdaş ve oradaki kutsal eşyalarla ilgili olanlardır. Raban Şimon ben Gamliel

onun sözlerini çok övmüş, hatta "Rabi Hanina ben Antigenos'un sözleri diğer Hahamların hepsinin sözlerinden daha mantıklı" demiştir. *Gemara*'da (*Behorot* 30b), bir sonraki nesle mensup *Tannaların*, *Taarot* (manevi saflık) konusundaki *alahaları* açıklığa kavuşturmak üzere öğrencilerini onun yanına gönderdikleri anlatılmaktadır.

Rabi
Hanina
ben
Antigenos

Kora Üzerinde Güzel Çizimler

Yaprak

10

Mavoyun girişindeki koranın ne olduğunu öğrendikten sonra, koraya dair kurallardan birini açıklığa kavuşturalım.

Mişna'da koranın 20 amadan (yaklaşık 10 metre) daha yükseğe yerleştirilmemesi gerektiği söylenmektedir. Neden? Rav Nahman bar Yitshak bunu, insanların bu kadar yüksekteki bir korayı fark edemeyecek olmalarıyla açıklar. 20 ama yaklaşık olarak dört katlı bir binanın yüksekliğine denk gelir ve sokaktan gelip geçenler başlarını o kadar yükseğe kaldırmazlar ve bu şekilde kimse korayı göremeyecektir.

Ama Gemara şöyle demektedir: Eğer bir mavoyun sakinleri korayı 20 amadan daha yükseğe yerleştirmek istiyorlarsa, o zaman sokaktan geçenlerin başlarını kaldırıp ona bakmalarını temin etmelidirler.

Böyle bir şey nasıl yapılabilir? Gemara'da aktarılan çözüm olasılıklarından birine göre mavoy sakinleri koranın üzerine güzel resimler çizebilirler. Böylece kora o kadar göz alıcı olacaktır ki, sokaktan geçenler gözlerini yukarı kaldırıp koraya bakmaktan kendilerini alıkoyamayacaklardır (Şulhan Aruh Orah Hayim 363:3'e göre).

Mezuza Kuralları

Yaprak

11

Evin kapı pervazlarına mezuza takmak gerektiğini nereden biliyoruz?

Tora “*Uhtavtam Al Mezuzot Beteha Uvişareha* – [Bu sözleri] Evlerinin pervazlarına ve kapılarına yaz” demektedir. Tora'da bu pasuk iki farklı yerde geçmektedir: “*Şema Yisrael*” ve “*Veaya İm Şamoa*” paragraflarında. Böylece söz konusu iki paragraf deri bir parşömene yazılmalı ve bu parşömen kapı pervazlarına sabitlenmelidir. İşte mezuza budur. [Zaten “mezuza” sözcüğü de “kapı pervazı” anlamına gelir.]

Bu yaprakta mezuza kanunları dâhilinde bazı alahaları öğreniyoruz.

Üzerinde kirişi bulunan, dolayısıyla kapı şekline sahip olan bir giriş söz konusu olduğunda bile, burada mezuza takma yükümlülüğü, iki koşulun yerine gelmesine bağlıdır:

a. Giriş en az 10 tefah yüksekliğinde olmalıdır. Eğer bundan daha alçaksa, mezuza yükümlülüğünden muaftır.

b. Giriş en az 4 tefah (yaklaşık 40 cm.) genişliğinde olmalıdır. Eğer daha darsa, mezuza yükümlülüğünden muaftır.

Duyuyor ve Biliyor (devam)

Birden bire etraf sessizliğe büründü. Havada asil bir sessizlik dolaşıyordu. “İşte şimdi kral geliyor!” dedi Rav Şešet, *Tsadokiye*. Ve gerçekten de, kraliyet korteji yaklaşmaktaydı ve kral da en önde tüm haşmetiyle, görkemli ve şatafatlı arabasında oturuyordu.

“Şimdi kralın geldiğini nereden bildin?” diye sordu *Tsadoki* Rav Şešet’e şaşkınlık içinde. “Görmüyorsun ki!!”

“Bu dünyadaki krallık, Göklerdeki Krallık gibidir” diye açıkladı Rav Şešet. “Göklerdeki Krallıkta Kutsal ve Mübarek Tanrı ancak tüm fırtınalar dindikten sonra açığa çıkar. Sadece sessizlik hüküm sürdüğü zaman açığa çıkar Onurlu Kral – Kutsal ve Mübarek Tanrı – dingin bir sükût içinde. Ve bu yüzden, sessizliği duyduğum zaman kralın gelmekte olduğunu anladım.”

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
131'de

“Mavoy” Tanımları

Yaprak

12

Daha önce gördüğümüz gibi, *mavoy*, evlerin avlularında giriş için kullanılan bir yan sokaktır ve Hahamlarımız, girişine bir *kora* veya bir *lehi* koyulmadığı sürece Şabat günü bir *mavoy* içinde bir şey taşımayı yasaklamışlardır. Şimdi *mavoy*yla ilgili bazı tanımları açıklığa kavuşturacağız.

Acaba avlulara erişmek için kullanılan her sokak *mavoy* sayılır mı?

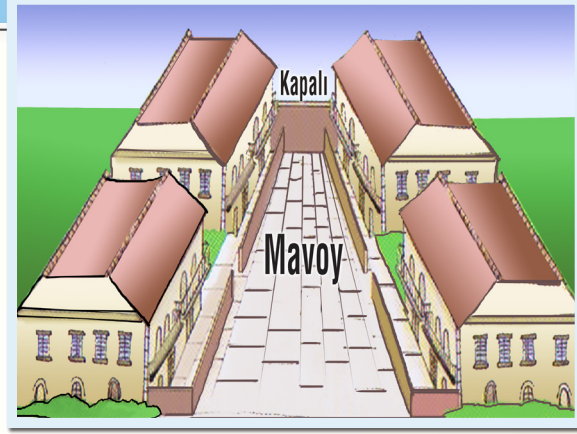
Hayır.

Gemara yalnızca şu iki koşula uygun sokakların “*mavoy*” olarak tanımlandığını söylemektedir:

İlk Koşul: *Mavoy*un uzunluğu, genişliğinden büyük olmalıdır. Başka bir deyişle *mavoy* dikdörtgen şeklindedir.

İkinci Koşul: *Mavoy*dan en az iki avluya giriş olmalı ve her avluda da en az iki ev olmalıdır. (Eğer ikiden fazla avlu ve her avluda ikiden fazla ev varsa bunda bir sorun yoktur.)

Ama eğer *mavoy*dan yalnızca tek bir avluya girilebiliyorsa veya *mavoy*da iki avlu olmasına rağmen bu avluların her ikisinde de en azından iki ev yoksa, bu sokak *mavoy* sınıfında değildir.

Kutsal Tannalar

Yaprak

13

Gemara kutsal *Tannalar* Rabi Akiva ve öğrencisi Rabi Meir’in müthiş düzeylerini anlatmaktadır. Biz de onların ne kadar büyük birer *tsadik* olduklarını ortaya koyan bir noktayı öğreneceğiz.

Gemara, Rabi Meir’in asıl isminin Rabi Neoray olduğunu, ama *alaha* konusunda hahamların gözlerini “aydınlattığı” (İbranice: *meir*) için ona Rabi Meir dediklerini anlatır. İşte Rabi Meir bu kadar bilge ve kutsal biriydi.

Buna rağmen, Rabi Meir Tora öğrenmeye başladığı zaman, Rabi Akiva’nın yanında öğrenim görmeye gitmiş, ama Rabi Akiva’nın muhteşem düzeyi nedeniyle onun sözlerini anlayamamıştır. Bu nedenle Rabi Meir başka bir *yeşivaya* gidip bir süre orada öğrenim görmüş ve bunun ardından Rabi Akiva’nın yanında Tora öğrenmek üzere geri dönmüştür.

Alaha KeVet İllel: Bu yaprakta ayrıca Bet Şamay ve Bet İllel arasındaki bazı görüş ayrılıklarını öğrenmekteyiz. *Mişna*’nın Altı Faslında Bet Şamay ile Bet İllel arasında birçok görüş ayrılığı kaydedilmiştir. Bir okul bir görüşteyken, diğer okul başka bir görüşteydi. *Gemara*’nın anlattığına göre, bu iki okul arasında üç yıl boyunca *alaha* konusunda görüş ayrılıkları olmuş, ama sonunda Göklerden bir Ses çıkıp “Hem bunlar hem de bunlar Yaşayan Tanrı’nın Sözleridir – ve *alaha* Bet İllel’e göredir” demiştir.

Kim Kimdir?

Üçüncü Nesil Tanna'im

Üçüncü *Tanna'im* neslinde yaşamıştır. Rabi Halafta’nın arkadaşıdır ve bazen birlikte öğrenim görmüşlerdir. Rabi Eliezer’in öğrencisidir ve onun adıyla bazı öğretiler aktarmıştır. Rabi Yohanan ben Nuri bir Tora büyüğüydü ve nadir görülen bir bilgeliğe sahipti. Onun denizde kaç damla olduğunun nasıl hesaplanacağını bile bildiği söylenirdi.

Son derece fakir biriydi ve Raban Gamliel onu Yavne’deki *Sanedrin*’in başına geçirdikten sonra bile, ailesini

geçindirmek için tarlalarda fakirlere bırakılan payları toplamak zorunda kalıyordu.

Günahtan çok korkmasıyla tanınırdı ve onun hakkında “Rüyasında Rabi Yohanan ben Nuri’yi gören, günah korkusuna sahip olmayı bekleyebilir” demişlerdir (*Avot DeRabi Natan* 40:11). Rabi Akiva’nın çok sevdiği bir arkadaşydı. *Mişna*’da birçok kez, onun çeşitli *alahalarda* Rabi Akiva’dan farklı görüşte olduğu belirtilmektedir.

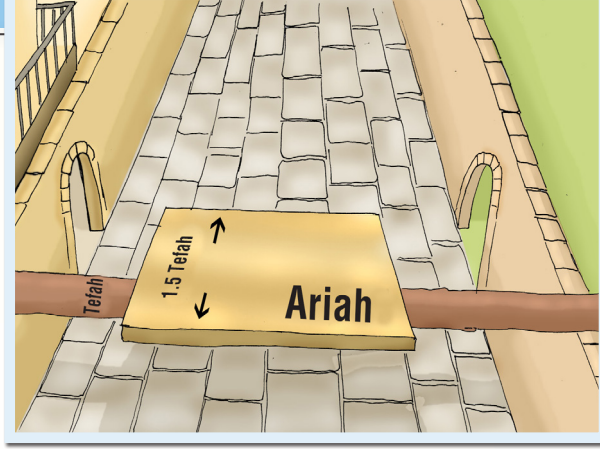
Rabi
Yohanan
ben Nuri

Kora ve Lehi Kuralları

Yaprak
14

Bu yaprakta, *kora* ve *lehi* ile ilgili iki yeni *alaha* öğreniyoruz.

Hâlâ *kora* ve *lehi* hakkında her şeyi biliyor değiliz. Acaba *lehinin* ne kadar yüksek olduğunu biliyor muyuz?! *Koranın* ne kadar geniş olması gerektiği sorulacak olsa verecek cevabımız var mı?!

İşte bu konuda *Gemara*, *koranın* en az bir *tefah* (yaklaşık 10 cm.) genişliğinde olması gerektiğini öğretmektedir. Bu koşul, *koranın*, üzerine bir “*ariah*” konabilecek kadar geniş olması gereğinden kaynaklanmaktadır. “*Ariah*”, “yarım tuğla” anlamına gelir. Bir tuğlanın genişliği 3 *tefah* olarak kabul edilir; dolayısıyla, onun yarısı kadar olan bir *ariah* da 1,5 *tefah* genişliğindedir. 1 *tefah* genişliğinde bir *koranın* üzerine 1,5 *tefah* genişliğinde bir *ariah* yerleştirmek mümkündür. Tabii ki *ariah*, *koranın* her iki yanından biraz taşacaktır.

Hahamlarımız, *koranın* dayanıklı olması gerektiğini de söylemektedirler.

Buna karşılık *lehinin* dayanıklı olması şart değildir. Aynı şekilde *lehinin* geniş olmasına da gerek yoktur, ama en az 10 *tefah* yüksekliğinde olmalıdır. Hahamların çoğunluk görüşü bu yöndedir. Rabi Yose ise *lehinin* en az üç *tefah* genişliğinde olması gerektiği görüşündedir.

Önceden Var Olan Duvarlar

Yaprak
15

Hepimizin bildiği gibi “*defanot*”u, yani duvarları olmayan bir *suka*, *keşera* (kullanıma uygun) değildir. Bildiğimiz bir başka kural da, “*sebah*”ın, yani *sukanın* bitki dallarından oluşan üst örtüsünün, özellikle *suka* için serilmiş olması gerektiğidir. Acaba *sukanın* duvarlarının da özellikle *suka* adına niyetlenilerek yapılması şart mıdır, yoksa orada başka bir sebepten dolayı önceden duran, örneğin bir depoya ait duvarlar da *suka mitsvası* için uygun mudur?

Gemara, her türlü duvarın uygun olduğunu ve ne amaçla yapılmış olduğunun bir fark yaratmadığını söylemektedir.

Bu *alaha* başka kanunlar için de geçerlidir, çünkü duvar kavramı başka *alahalar* açısından da önemlidir. Örneğin daha önce birçok kez gördüğümüz üzere, *Reşut A-Rabim* içinde, duvarlarla çevrili bir bölge *Reşut A-Yahid* sınıfındadır. *Gemara*, bu duvarların da, o bölgeyi özellikle *Reşut A-Yahid*’e çevirme amacıyla dikilmiş olmasa bile bu amaç için geçerli olduğunu söylemektedir.

Duyuyor ve Biliyor (devam)

Kral, Rav Şešet’in yakınından geçtiği sırada, Rav Şešet büyük bir konsantrasyon içinde, bir kral görüldüğü zaman söylenen *berahayı* söyledi (bkz. sayfa 44). *Tsadoki* Rav Şešet’e yine alaycı bir tavırla sordu: “Ne için *beraha* söylüyorsun? Görmekten aciz olduğun kral için mi?”

Göklerden bu *Tsadokinin* Rav Şešet’i nasıl rahatsız ettiğini, adamın

onda ne büyük üzüntüye yol açtığını gördüler ve *Tsadokinin* ağır bir şekilde cezalandırılmasına hükmedildi. Bir gün ters düştüğü arkadaşları o *Tsadokinin* gözlerini oydular. Böylece, gözleri görmeyen *tsadik* Rav Şešet’i rahatsız ettiği için kısasa kısas cezalandırılan *Tsadoki* de kör oldu.

(Berahot 58a)

Hahamlarımızdan
MAASELER

SON

Lavud

Yaprak

16

Bu yazımızda, duvar ve çitlerle ilgili kanunlar çerçevesinde en ünlü *alahalardan* birini öğreneceğiz: “*Lavud*”. “*Lavud*” kanunu *Alaha LeMoşe MiSinay* (Sinay’da Moşe’ye verilmiş bir *alaha*) sınıfındadır.

“*Lavud*” kanununun konusu nedir?

Bir bölgeyi *Reşut A-Yahid*’e dönüştürme amacıyla etrafına duvar dikmek gerektiğinde, duvar görevi görecektir bir paravan, çit veya benzer bir şey alırız.

Acaba bu paravanda küçük bir delik varsa, bu delik paravanın duvar niteliğini kaybetmesine neden olur mu? Hayır! Bunu nereden biliyoruz? İşte bu, Kutsal ve Mübarek Tanrı’nın Sinay’da Moşe Rabenu’ya verdiği *alahalardan* biridir. Bu *alahaya* göre, eğer bir delik veya aralık 3x3 *tefahtan* daha büyük değilse, duvarın devamlılığı bozulmaz; sanki delik hiç yok gibidir! Duvar tamamen kapalı sayılır.

Bu nedenle, ağ şeklinde örgüyle yapılmış bir çit, eğer içerdikleri delikler 3x3 *tefah* büyüklüğünde değilse, duvar olarak kullanılmak için *kaşer*dir.

(3x3 *tefah*, yaklaşık olarak bir kenarı 24-30 cm. uzunluğundaki bir yer karosu kadardır.)

Mayim Aharonim

Yaprak

17

Bu yaprakta *Gemara*, savaşa çıkan askerlerin, Hahamlarımız tarafından öngörölmüş bazı kurallardan muaf olduklarını söylemektedir. Ama *Gemara*, “*Mayim Aharonim*” kuralından, askerlerin de muaf olmadığını vurgulamaktadır.

“*Mayim Aharonim*”, bir öğünün sonunda, *Birkat Amazon* söylemeden önce ellerin yıkanmasında kullanılan suya verilen isimdir. Buna “sondaki su” anlamına gelen “*Mayim Aharonim*” adı verilmiştir, çünkü öğün öncesinde de ekmek yemek için eller *Netilat Yadayim* yapılarak yıkanmıştır. Böylece *Netilat Yadayim* “baştaki su” iken, *Mayim Aharonim* de “sondaki su”dur.

Gemara sorar: “Neden ‘*Mayim Aharonim* zorunludur’ dediler?” Başka bir deyişle, Hahamlarımız öğün bitiminde *Birkat Amazon* söylemeden önce ellerimizi yıkamamızı neden zorunlu kılmışlardır? *Gemara* buna cevap olarak, öğün sırasında yenen tuzda, gözler için zararlı bir madde olan “*melah Sedomit*” (Sedom tuzu) bulunduğunu belirtir. Hahamlarımız bu nedenle, tehlikeli bir duruma düşmemek için, öğün sonrasında ellerimizi yıkamamızı öngörmüşlerdir.

Şunu belirtmekte fayda vardır ki, Hahamlarımız *Mayim Aharonim* kuralı için başka sebepler de vermişlerdir.

Kim Kimdir?

Üçüncü Nesil Tannaim

Üçüncü *Tannaim* neslinde yaşamıştır. Şimon ben Azay ve Şimon ben Zoma’nın arkadaşıydı (*Sanedrin* 17b) ve Yavne Hahamları arasında onun ismi de geçmektedir.

Gemara’da, ilk *Tannaim* nesline

mensup Hanan A-Mitsri adlı bir başka *Tannadan* daha bahsedilmektedir. Kendisi II. Bet-Amikdaş’ın yıkılışından önce Yerusalayim’de yaşardı. Bet-Amikdaş döneminde hüküm veren üç yargıçtan biriydi.

**Hanan
A-Mitsri**

MASEHET ERUVİN PEREK 2: OSİN PASİN

Deyumdin

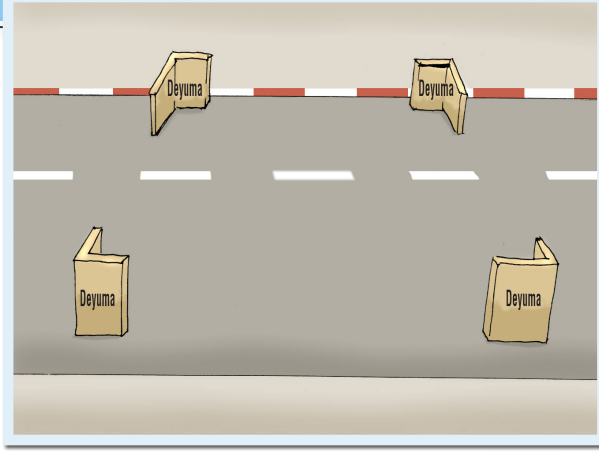
Yaprak
18

Bu yaprakta “*deyumdin*” hakkında bilgi almaktayız.

Deyumdin, iki kenarlı, “L” harfine benzer şekle sahip özel sütunlara verilen isimdir ve bunlardan, *Gemara*’da öğrenilen belirli bir durumda duvar olarak yararlanılır.

Deyumdin’in ne olduğunu öğrendikten sonra, gelin, neden bu sütunlar için “*deyumdin*” ismini uygun gördüklerini anlayalım. *Gemara* “*deyumdin*” kelimesinin iki sözcükten oluştuğunu belirtmektedir: “*Deyu*” ve “*madin*”. “*Deyu*” sözcüğünün anlamı “iki” iken “*madin*” sözcüğüyse “*amudim*” (sütunlar) sözcüğünün kısaltılmış halidir. Buradan anlaşılacağı üzere “*deyumdin*”, “iki sütun” anlamına gelmektedir.

Deyumdin ile ne yapılır? Bunu yaprak 20’de açıklayacağız.

Göklerin Yargısını Kabul Etmek

Yaprak
19

Rabi Yirmeya ben Elazar şöyle der: Her insan, etten kemikten bir kralın yönetimiyle, Evrenin Yaratıcısı, Kralların Kralı Kutsal ve Mübarek Tanrı’nın yönetimi arasında hiçbir şekilde kıyaslama yapılamayacağını bilmelidir.

Etten kemikten bir kral bir ceza verdiği zaman, cezalandırılan kişi bu cezayı hak etmediğini söyleyerek kızabilir ve bağırabilir. O hiçbir şey yapmamıştır; dayanaksız bir iftiraya uğramıştır ve hiçbir şekilde suçlu değildir. Olabilir.

Ama Kutsal ve Mübarek Tanrı asla hata yapmaz!

Etten kemikten bir kral hataya düşebilir ve bir kişiyi gereğinden daha ağır veya daha hafif bir cezaya çarptırabilir. Ama Tanrı’da hata yoktur. Yaptığı her şey tam bir hassasiyetle hesaplanmıştır ve gerçektir. Bu nedenle bir insan Göklerden bir ceza gördüğü zaman Kutsal ve Mübarek Tanrı’ya hiçbir şekilde isyan etmez.

Pase Beraot

Yaprak
20

Bu yaprakta *Gemara* “pase beraot” konusunu ele almaktadır.

Nedir “pase beraot”?

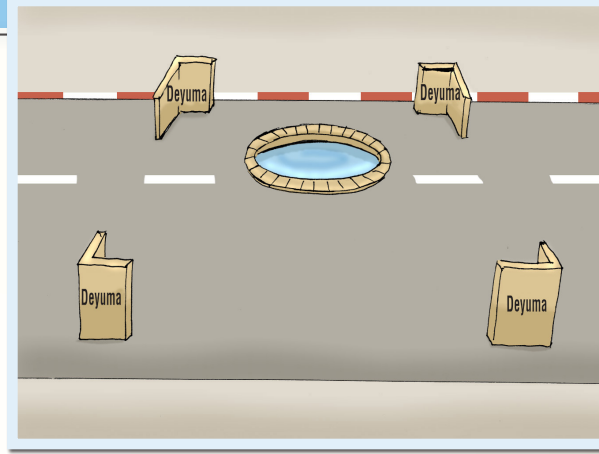
Bahsedilen, *Reşut A-Rabim*’de bulunan bir su kuyusudur. Kuyunun kendisi *Reşut A-Yahid* sınıfındadır, zira on *tefah* yüksekliği [yani derinliği] vardır ve 4x4 *tefah* genişliğe sahiptir. Acaba Şabat günü bu kuyudan su çekilip sokağa çıkarılabilir mi?

Elbette hayır! Çünkü daha önce birçok kez gördüğümüz üzere kutsal Şabat günü, *Reşut A-Yahid*’den *Reşut A-Rabim*’e bir şey çıkarmak veya tersini yapmak yasaktır.

Ne yapılabilir?

Yapılabilecek şey, Şabat başlamadan önce kuyunun çevresine *deyumdin* dikmektir (bkz. yandaki resim). Böylece *Reşut A-Rabim*’in kuyunun çevresinde olan bölümü *Reşut A-Yahid*’e dönüşecektir ki o zaman Şabat günü kuyudan, *deyumdin* ile çevrili olan bölgeye su çıkarılabilecektir.

Şimdi “pase beraot” sözcüklerini anlayalım. “Pase” sözcüğü, “hat” veya “şerit” anlamındaki “pas”ın çoğul halidir ve dikilen sütunları belirtir. “Beraot” ise “kuyular” demektir. Böylece “pase beraot” terimi, “kuyuların sütunları” anlamına gelir.

Netilat Yadayim

Yaprak
21

Gemara, ekmek yenen bir öğün öncesinde elleri bir kapla yıkama, yani *Netilat Yadayim* yapma kuralını Kral Şelomo’nun koyduğunu söylemektedir. Kutsal Hahamlarımızın – ve Kral Şelomo da çok büyük bir Tora otoritesiydi – öngördükleri *mitsva* ve kuralların önemini göstermek için, *Gemara* şu olayı aktarmaktadır:

Romalılar kutsal *Tanna* Rabi Akiva’yı tutuklayıp zindana atmışlardı.

Bir gün, zindandaki gardiyan, Rabi Yeoşua A-Garsi’nin Rabi Akiva’ya getirdiği su testisine baktı ve “Bu kadar çok suya gerek yok!” dedi. Bu sözlerle, kötü yürekli gardiyan testiye aldı, içindeki suyun yarısını döktü ve testiye Rabi Yeoşua A-Garsi’ye geri verdi.

Testide çok su kalmamıştı ve Rabi Akiva, içecek başka suyu olmamasına rağmen geri kalan suyla *Netilat Yadayim* yapmaya karar verdi. Çünkü yaşlı ve zayıf olmasına, üstelik *Netilat Yadayim* de Hahamlarca öngörülmüş (*DeRabanan*) bir *mitsva* olmasına rağmen, bu konudaki *alahaya* aykırı davranmaya hiç niyeti yoktu.

Kim Kimdir?

Üçüncü Nesil Tannaim

Üçüncü *Tannaim* neslinde yaşamıştır. *Gemara*’da sadece Rabi Halafta olarak Talmud’da isimleri geçen Rabi Yose ve Rabi Şimon’un babaları ve hocalarıydı.

Gemara’da sadece Rabi Halafta olarak anılır. Tsipori kentinde yaşar ve cemaate oradan liderlik ederdi.

Aba
Halafta

Tora Bilgisi Çaba Gerektirir

Yaprak 22 Bu yaprakta, kutsal *Amoraların* öğrettikleri birkaç noktayı öğrenmekteyiz. Bunlardan birine göre, büyük bir *talmid haham* haline gelmenin ve Tora'yı bilmenin tek bir yolu vardır. Bu da Tora öğrenimi için emek sarf etmektir. Başka bir deyişle Tora öğreniminde gayret etmek, devamlılık göstermek ve çok çalışmak gerekir. Bunu yapan kişi *talmid haham* olmaya layık olur.

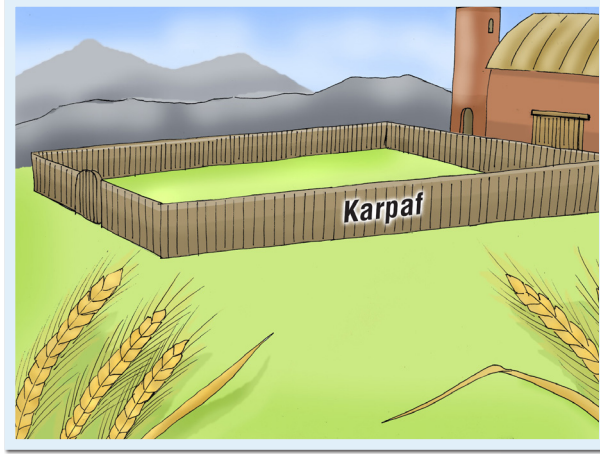
Mar Ukva, *bet midraşa* sabah gelip akşam çıkmak gerektiğini söyler. Mar Ukva bu sözleriyle, Tora öğreniminin sabahtan akşama kadar uzun süre devamlılık arz etmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Rava'ya göre Tora'yı gerçekten bilmek isteyen bir kişi öyle bir duruma gelmelidir ki, Tora onun hayatının en temel ögesi olmalıdır. Böyle bir durumda, geçimini Göklerden sağlamak üzere Kutsal ve Mübarek Tanrı'ya güvenmelidir, çünkü dünyada en önemli şey kutsal Tora'yı öğrenmektir.

Karpaf

Yaprak 23 Yukarıda açıklandığı gibi, duvar veya paravanlarla çevrili bir yer *Reşut A-Yahid* sınıfındadır ve kutsal Şabat günü böyle bir yerin içinde bir şey taşımak, kısıtlama olmaksızın serbesttir.

Bu yaprakta yer alan *mişna*da “*karpaf*” kavramını öğrenmekteyiz. *Karpaf*, *Reşut A-Yahid*'in içinde yer almasına rağmen Hahamlarımızın Şabat günü bir şey taşımayı yasakladıkları bir alandır.

Mişna döneminde *karpaf*, şehir dışında ağaç kütüklerinin depolandığı bir alandı. *Mişna*, uzunluğu yetmiş *amay*ı ve genişliği de yine yetmiş *amay*ı aşan bir *karpaf*ta Şabat günü bir şey taşımanın Hahamlarımız tarafından yasaklandığını öğretmektedir. Neden?

Çünkü ikamet amacıyla kullanılmayan bu kadar geniş bir bölge, *Reşut A-Rabim*'e benzer ve insanlar da buna bakıp şaşırabilir, hataya düşebilirler. Bu benzerlik nedeniyle, *karpaf*ın aslında çitle çevrili olduğu için aslında *Reşut A-Yahid* sınıfında olduğuna dikkat etmeyip, *karpaf*ta taşımak nasıl serbestse *Reşut A-Rabim*'de taşımanın da aynı şekilde serbest olduğu şeklinde yanlış bir sonuca varabilirler.

Bu Tora Başkasıyla Değiştirilmeyecek

Tanna Şamay'ın kapısı hafif bir tıklamayla çalındı. “Kim o?” diye sordu Şamay ve gelen kişiyi içeri almaya hazırlandı. Kapıyı açınca, beklenmedik bir misafirle göz göze geldi. Karşısında Yahudi olmayan bir adam duruyordu. Bu adam Şamay'a, Yahudiliğe geçmek istediğini söyledi. Ama bunu yapmadan önce bir konuyu açıklığa kavuşturmak istiyordu. “Siz Yahudilerin kaç tane Tora'sı var?” diye sordu Şamay'a.

“İki tane” diye cevap verdi Şamay açıkça.

“*Tora ŞeBihtav* (Yazılı Tora) – yani Tora, *Neviim* (peygamberler) ve *Ketuvim* (kutsal yazılar) kısımlarından oluşan *Tanah* – ve *Tora ŞeBeal Pe* (Sözlü Tora) – yani Moşe Rabenu'nun Tanrı'nın ağzından öğrenmiş olduğu ve nesilden nesle, hocadan öğrencilere aktarılan bilgiler.”

Yabancı adam Şamay'ın sözlerini dinledi; ama “Rabi, ben yalnızca, *A-Şem*'in ağzından söylenmiş olan Yazılı Tora'ya inanıyorum” dedi.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
137'de

Dikili Bir Alanla Ekili Bir Alan Arasındaki Fark

Yaprak
24

Yukarıda, *karpaf* çitlerle çevrili bir yer olmasına rağmen Şabat günü *karpaf* içinde bir şeyler taşımanın burasının çok büyük bir alanı kaplıyor olması nedeniyle Hahamlarımızca yasaklandığını görmüştük. Ancak Hahamlarımız, ikamet amacıyla kullanılan bir bölge için aynı yasağı öngörmemişlerdir. Örneğin çok büyük bir alanı kaplasa bile, bir evin, etrafı çitlerle veya duvarla çevrili olan avlusunda Şabat günü bir şey taşımak serbesttir.

Bu konu içinde *Gemara*, başlarda ikamet amacıyla kullanılan, ama zaman içinde başka amaçlara yönlendirilmiş bir yerin durumunu ele almaktadır. Örneğin duvarlarla çevrili bir bölge, önceleri bir evin avlusu olarak kullanılırken, daha sonra avlunun çoğunluğunu teşkil eden topraklara tohum ekimi yapıldıysa veya ağaçlar dikildiyse, Şabat günü burada taşıma yapılabilir mi?

Gemara şöyle demektedir: Eğer buraya ekim yapıldıysa, örneğin buğday, arpa, domates ve benzeri şeyler ekildiyse, Şabat günü burada taşıma yapılamaz, çünkü böyle bir yer artık ikamete uygun sayılmaz, zira tohum ekilmiş bir yere basılmaz.

Ama eğer bu alana ağaçlar dikildiyse, burası hâlâ ikamete uygun sayılır, çünkü insanlar normal şartlarda ağaçlar arasında dolaştıkları için, eski ikamet amacının devam ettiği farz edilir. Dolayısıyla böyle bir durumda Hahamlarımız Şabat günü taşımayı yasaklamamışlardır.

Pi Tikra Yored VeSotem

Yaprak
25

Bu yaprakta, “*mehitsa*” (duvar, çit, paravan vb.) kanunları içinde önemli bir *alaha* öğrenmekteyiz. Bu *alaha*, “*pi tikra yored vesotem*” (tavanın ağzı, iner ve kapatır) terimiyle bilinir ve Moşe’ye Sinay’da verilmiş bir *alahadır*.

Belirli bir alanı çit veya duvarla çevirmek gerektiğinde, toprak üzerine en az on *tefah* yüksekliğinde bir çit veya duvar dikilir ve bu, mükemmel bir *mehitsa* teşkil eder.

“*Pi tikra yored vesotem*” *alahası*, bazı durumlarda, ortada hiç *mehitsa* yoksa bile, sanki varmış gibi sayıldığını belirtir. Nasıl? Cevap “*pi tikra yored vesotem*” sözlerinde gizlidir. Eğer söz konusu alanın üzerinde bir tavan varsa, sanki bu tavanın kenarları dik açıyla toprağa kadar iniyormuş ve etrafı kapatıyormuş gibi farz edilir ve bu durum, kanunun gerektirdiği bir *mehitsa* sınıfındadır.

Şimdi bu sözleri daha iyi anlayabiliriz: “*pi tikra*” – tavanın ağzı; yani tavanın kenarları, “*yored*” – iner; sanki toprağa kadar iniyormuş gibi kabul edilir; “*vesotem*” – ve kapatır; yani üzerini kapladığı alanın etrafını kapatan bir *mehitsa* etkisine sahiptir.

Kim Kimdir?

Üçüncü Nesil Tannaim

Onkelos [veya Unkelos] Romalı biriydi. Bir kaynağa göre kötü yürekli İmparator Adrianos’un, Talmud Bavli’ye göreyse kötü yürekli İmparator Titus’un yeğenydi. Romalı olmasına rağmen Yisrael halkına katılmak ve Tora öğrenmek istemişti. Başlarda, Yisrael’in yeminli düşmanı olan dayısından çekindiği için, bu arzusunu kendisini tehlikeye atmadan nasıl gerçekleştirebileceği konusunda bazı taktiklere başvurdu. Ne mi yaptı? Dayısına, “Ticarette uğraşmak istiyorum. Her ne kadar senin çok paran varsa da, ben buna rağmen ticaret sanatını öğrenip, sana sadece ihtiyaç duyduğum zaman danışmayı tercih ediyorum” dedi. Dayısı onun bu isteğini kabul etti ve Onkelos bu şekilde Erets-Yisrael’e doğru yola çıktı. Buraya geldiğinde sünnet olup *mikveye* dalarak Yahudiliği kabul etti

ve Raban Gamliel DeYavne, Rabi Eliezer, Rabi Yeoşua ve Rabi Akiva’nın yanında Tora öğrendi. Onkelos Tora’yı Aramcaya çevirdi ve Rabi Eliezer ile Rabi Yeoşua onu “İnsanlar içinde güzelleştin” sözleriyle övdüler.

Bu *Ger Tsedek* (Yahudiliğe geçmiş kişi) Tora ve bilim alanlarında çok büyük biriydi ve büyük bir *hasid* olarak, temel kanuna göre serbest olan konularda bile kendisini kısıtlardı. Romalı babasından kalan mirasta değerli madenlerden yapılmış putlar da vardı. Ama her ne kadar bu putları Romalı kardeşine verip, karşılığında bunların kullanımı serbest olan bedellerini alabilir idiyse de, amacı baba evinden putperestliği tamamen söküp atmak olduğundan, bu putları *Yam A-Melah’a* (Tuz Denizi = Lut Gölü) atarak imha etmiştir.

Onkelos
A-Ger

MASEHET ERUVİN PEREK 3: BAKOL MEAREVİN

Tehum Şabat

Yaprak
26

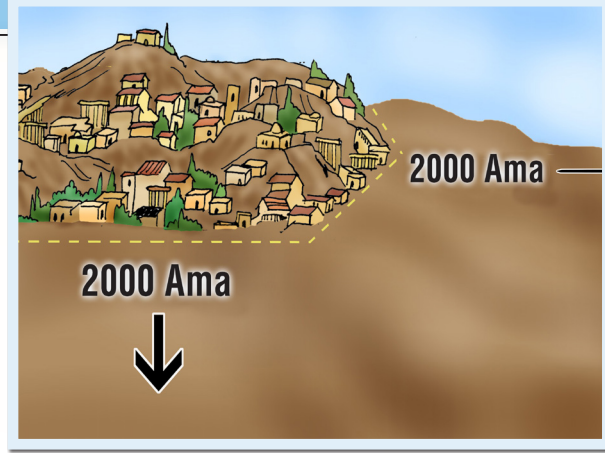
Bu perek ve ardından gelen iki perekte “tehum Şabat” konusu ele alınmaktadır.

Nedir “tehum Şabat”? Kutsal Şabat günü kişi, kendi yerinden 2000 ama (yaklaşık 1 km.) uzaklaşma serbestisine sahip değildir. “Kendi yeri” ile kastedilen, kişinin Şabat başladığı anda bulunduğu yerdir. Örneğin eğer bir Yahudi Şabat başladığı sırada çölde idiyse, “kendi yeri”, o anda içinde bulunduğu 4 ama (yaklaşık 2 metre) genişliğindeki alandır ve Şabat günü oradan en çok 2000 ama öteye kadar gidebilir. Daha fazla değil.

Şabat başladığı sırada şehir içinde bulunan bir kişinin “kendi yeri” ise şehrin bütünüdür, çünkü tüm şehir tek bir bütün olarak kabul edilir. Dolayısıyla Şabat günü boyunca şehir içinde istediği yere gidebildiği gibi, şehir sınırlarından itibaren de dört yönde 2000 ama mesafeye kadar uzaklaşabilir.

Böylece “tehum Şabat”, yani “Şabat menzili / mıntıkası”, kişinin “kendi yerinden” dört yönde 2000 amaya kadar olan mesafeye verilen isimdir. Şabat günü bu sınırı aşmak yasaktır.

İki bin amadan daha uzağa gitmek isteyen bir kişi, “eruv tehumin” yapmalıdır. Bu konuyu, A-Şem’in yardımıyla, yazılarımızın devamında göreceğiz.

Eruv Her Şeyle Yapılabilir

Yaprak
27

Bu yaprakta, “Bakol Mearevin” başlıklı perekin ilk mişnasını öğrenmeye devam ediyoruz.

Masehetin devamında, A-Şem’in yardımıyla, “eruv tehumin”, yani “mıntıkların kaynaştırılması” ile neyin kastedildiğini açıklayacağız. Ama bu noktada en azından şunu bilmemiz yeterli: Eruv tehumin, belirli bir yere bir gıda maddesi koyularak yapılır. Bu ilk mişna, “Eruvin” mitsvasının hangi gıda maddeleriyle yapılabileceği sorusunu ele almaktadır.

Bu Tora Başkasıyla Değiştirilmeyecek (Devam)

“Ama” diye devam etti yabancı, “Tora ŞeBeal Pe’yi Kutsal ve Mübarek Tanrı’nın söylediğine inanmıyorum. Bunların hepsi Hahamların oluşturdukları şeyler. Ben, bana yalnızca Tora ŞeBihtav öğreteceğiniz şekilde Yahudiliğe geçmek istiyorum!”

Şamay adamın bu küstahça isteği karşısında çok kızdı. Ona sertçe çıkışarak evinden dışarı çıkardı, zira Yahudiliğe kısmen geçmek diye bir şey mümkün

değildir. Tora’nın bütününe kabul etmeksizin Yahudiliğe geçmek isteyen kişi Şehina’nın (Tanrı’nın kutsal mevcudiyeti) kanatlarının altına kabul edilmez!

Yabancı adam Şamay’ın evini hayal kırıklığı içinde terk etti ve şansını bu kez İllel’in yanında denemeye karar verdi. Belki İllel isteğine cevap verir ve onu yalnızca Tora ŞeBihtav öğreteceği şekilde Yahudiliğe geçirmeyi kabul ederdi.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
141’de

Mişna bu konuda “Bakol Mearevin” demektedir: “Eruv her şeyle yapılabilir.” Eruv mitsvası için her gıda maddesi kullanılabilir. Bunun tek istisnası su ve tuzdur; çünkü bunlar besin maddesi olarak kabul edilmez. Bununla su ve tuzun yiyecek sayılmadığı kastediliyor değildir. Ama bunlar “besin” değildir; insanı beslemez ve doyurmaz.

Eruv Tehumin

Yaprak
28

Bu yaprakta “eruv tehumin” kuralı açıklığa kavuşturulmaktadır.

Yukarıda Şabat günü bir Yahudi’nin *tehum Şabat* dışına çıkmasının yasak olduğunu öğrenmiştik. Başka bir deyişle, kişinin Şabat günü “kendi yerinden” 2000 *amadan* daha uzağa gitmesi yasaktır.

Peki, ya bir Yahudi’nin, kendi şehrinin dışında 2000 *amadan* daha uzak mesafeye gitmesi gerekiyorsa? Hahamlarımız bu Yahudi’nin, “eruv tehumin” yapabileceğini söylemişlerdir.

“Eruv tehumin”, yani “mıntıkların kaynaştırılması” nasıl yapılır? Çok basit. Bu kişi Şabat’tan önce bir gıda maddesi alır ve şehrin dışına çıkarak *tehum* sınırları içindeki, yani 2000 *ama* mesafeye kadar olan bir noktaya bu yiyeceği bırakır. “Eruv” adı verilen bu yiyeceği oraya koyduğu sırada, o noktanın “kendi yeri” olmasına niyetlenir. Ve şimdi “kendi yeri”, o yiyeceğin bulunduğu nokta olduğu için, Şabat günü o noktadan itibaren 2000 *ama* öteye de gidebilecektir. Ve kendi şehri de bu noktadan 2000 *amalık* mesafe dâhilinde olduğu için şehir içinde de rahatça dolaşabilecektir.

Eruv Tehumin İçin Hangi Gıdalar Kullanılabilir?

Yaprak
29

Eruv Tehumin için hangi gıda maddelerinin kullanılabileceğini daha önce görmüştük. Şimdi biraz daha ayrıntıya gireceğiz.

Gemara bu amaçla, “yenmeye uygun” bir yiyeceğin kullanılması gerektiğini söylemektedir. Ama yemekten herkesin kaçınacağı bir yiyecek söz konusuysa, örneğin sağlıksız bir yiyecekse veya *kaşer* değilse, o zaman bununla *eruv tehumin* yapılamaz.

Artık *eruv tehumin*in “yenmeye uygun” bir yiyeceklerle yapılması gerektiğini bildiğimize göre şu soruyu cevaplayalım: Tora’da, kendisini kısıtlı bir süre veya tüm ömrü boyunca Tanrı’ya adanmak isteyen bir kişinin *nazirlik* vaadinde bulunabileceği belirtilmektedir. *Nazir* olan kişinin üzüm ve ürünlerini yemesi, bir ölü nedeniyle *tame* olması ve saçlarını kesmesi yasaktır. Öyleyse sorumuz şöyle: Eğer bir *nazir*, *eruv tehumin* yapmak için şarap kullanmak istiyorsa, acaba bunu yapabilir mi, yoksa ona “Kusura bakma, ama sen *nazirsin*. Şarap içmen yasak. Bu nedenle şarap senin için bir ‘gıda maddesi’ sayılmaz” mı deriz?

Kim Kimdir?

İkinci Nesil Tannaim

İkinci *Tannaim* neslinde, Rabi Eliezer ben Urkenos ve Rabi Yeoşua ben Hananya ile aynı dönemde yaşamıştır. Tora’yı açıklama yöntemi olarak Rabi Yişmael’den farklı bir yöntemi benimsemişti (*Hagiga* 12a). Kendisine “*Gamzu*” lakabı takılmıştır, çünkü başına iyi ya da kötü her ne gelirse gelsin “*Gam Zu LeTova* – Bu da iyi bir amaç içindir” demeyi âdet edinmişti. *Talmud*’da (*Taanit* 21a), tüm bedenini saran bir hastalıktan çektiği anlatılır. Öğrencileri başına tüm bunların neden geldiğini sorduklarında, Tanrı’nın bu konudaki hükmünü haklı görerek, bu duruma kendisinin yol açtığını söyledi. Çünkü bir keresinde bir fakire

tsedaka vermek için yeterince hızlı davranmamış ve fakir adam açlıktan ölmüştü. Nahum İş Gamzu ile ilgili anlatılan ünlü bir olay daha vardır. Yahudiler kendisini Roma imparatoruna bir armağan göndermekle görevlendirmişlerdi. Ancak konakladığı handa hancı bu armağanı çalmış, bunun yerine sandığın içine toprak doldurmuştu. Yine de Nahum “*Gam Zu LeTova*” diyerek bu sandığı imparatora götürdü. Sonunda bir mucize oldu; toprak havaya savrulunca oklara dönüşüyordu. İmparator savaşlarında kullanabileceği bu mucizevi silahı görünce Nahum İş Gamzu’yu hediyelerle uğurladı.

Nahum
İş Gamzu

Mişna bu soruya şöyle cevap vermektedir: Şarap içmek yalnızca *nazir* için yasak olup diğer herkes için serbest olduğundan, şarap da “gıda” olarak kabul edilir ve *eruv tehumin* için bir *nazir* bile şarap kullanabilir.

Hasta ve Yaşlılar İçin Eruv

Yaprak
30

Yukarıda öğrendiğimiz gibi, kutsal Şabat günü şehir dışında 2000 *amadan* daha uzağa çıkmak yasaktır. Bu bölgeye “*tehum Şabat*”, yani “Şabat günü dışına çıkılması yasak olan mıntıka” adı verilir.

Yine öğrendiğimiz gibi, daha uzak mesafeye çıkması gereken bir kişi Şabat başlamadan önce *eruv tehumin* yapmalıdır. Bu işlem de şehrin dışında, *tehum Şabat* dâhilindeki bir noktaya bir gıda maddesi bırakılarak yapılır ve bu da o noktadan itibaren 2000 *ama* daha uzağa gidilebilmesine olanak sağlar.

Eruv tehumin için ne miktarda gıda bırakmak gerekir?

Gemara, iki Şabat *seudası* için yetecek kadar gıda maddesi bırakmak gerektiğini söylemektedir, zira kişi, şehir dışına bu yiyecekleri bırakmakla, onları bıraktığı noktayı “kendi yeri” haline getirmektedir ve bu amaçla oraya Şabat günü yemek ihtiyacını karşılayacak kadar gıda maddesi bırakmalıdır.

Acaba bu amaçla hazırladığı *seudalar* büyük mü olmalıdır yoksa küçük mü? *Gemara*, normalde az yiyen yaşlı ve hasta insanların, kısıtlı iki *seudaya* yetecek kadar, az miktarda yiyecek bırakabileceklerini söylemektedir. Ama diğer insanlar ortalama ölçekteki ikişer *seudaya* yetecek kadar gıda maddesi bırakmalıdırlar.

Eruv Yerleştirmesi İçin Birini Görevlendirmek

Yaprak
31

Eruv tehumin için ne kadar yiyecek bırakmak gerektiğini öğrendik. Ayrıca yiyeceklerin bırakıldığı noktanın, onları oraya bırakan kişinin “kendi yeri” olarak kabul edildiğini de artık biliyoruz. Şimdi gelin şu soruyu açıklığa kavuşturalım:

Acaba Şabat günü şehir dışında 2000 *amanın* ötesine çıkmak isteyen kişi, şehrin dışına *eruvu kendisi* mi bırakmalıdır, yoksa bir başka kişiyi kendi adına bu yiyeceği bırakması için **elçi** (*şaliah*) olarak görevlendirebilir mi?

Gemara bu amaçla bir elçi tayin edilebileceğini söylemektedir. Ancak elçi olarak yalnızca yetişkin bir kişi, yani *bar mitsva* çağına erişmiş biri görevlendirilebilir. Buna karşılık küçük yaştaki biri bu amaçla görevlendirilemez. Neden? Çünkü gıda maddelerinin yerleştirildiği yerin *eruv* sahibinin “kendi yeri” sayılabilmesi için, yiyeceklerin yerleştirildiği sırada, elçinin o sahipsiz yeri “*şevita*” [=Şabat uygulaması] için *eruv* sahibinin iyeliğine geçirmesi gerekir. Ama bir çocuk *kinyan* [=iyeliğe geçirme] adı verilen bu işlemi yapma yetkinliğine sahip olmadığından, *eruv* koyma işini yetişkin birinin yapması gerekir.

Hazaka Şaliah Ose Şelihuto

Yaprak
32

Bu yaprakta Talmud’daki en ünlü kurallardan birini öğrenme fırsatına sahibiz: “*Hazaka şaliah ose şelihuto*”.

Yukarıda bir kişinin birine gıda maddeleri verip onu şehir dışına bu yiyecekleri kendisi adına bırakmak üzere elçi tayin edebileceğini öğrenmiştik. Elçi bu yiyecekleri bıraktığı zaman “Bu *eruv* sayesinde, filanca kişi [Şabat günü 2000 *ama* mesafeye kadar bu noktadan öteye de] yürüyebilecektir” der.

Acaba *eruv* sahibi, bu elçi geri dönüp, *eruv* yerleştirme işlemini yaptığını kendisine bildirene kadar beklemeli midir?

Gemara buna gerek olmadığını söylemektedir! Çünkü *eruv tehumin* söz konusu olduğunda “*hazaka şaliah ose şelihuto*” (bir elçinin, görevini yerine getirmiş olduğuna güvenilir) kuralından yararlanılabilir. Başka bir deyişle, bir kişi üzerine bir elçilik görevi aldığı zaman, onun bu görevi layıkıyla yerine getirdiğine güvenilebilir.

Eruv Tam Olarak Nereye Yerleştirilmelidir?

Yaprak

33

Rabi Yeuda *eruvun* önem arz eden bir yere yerleştirilmiş olması gerektiği görüşündedir. Bu nedenle Rabi Yeuda'ya göre, *eruv* çok küçük bir yere değil, en azından 4x4 *tefah* (yaklaşık 40x40 cm.) alana sahip bir yere konmalıdır.

Bir Yahudi *eruvu* toprağa saplanmış bir kamışın (örneğin su kamışı gibi) üzerine yerleştirdiyse acaba bunun kanuni durumu nedir? Kamışın tepesi 4x4 *tefah* genişlikte olmadığına göre, acaba Rabi Yeuda bu *eruvun* geçersiz olduğunu mu söyleyecektir?

Gemara, bu kamışın on *tefah* yüksekliğe sahip olmaması halinde *eruvun* sanki yere bırakılmış gibi sayıldığını ve dolayısıyla *kaşer* olduğunu söylemektedir. Ama eğer kamış on *tefahtan* daha uzunsa, o zaman kendi başına müstakil bir yer sayılır ve o zaman da Rabi Yeuda'ya göre bu *eruv kaşer* değildir.

Ne var ki, *alaha* Rabi Yeuda'ya göre kararlaştırılmamıştır. Dolayısıyla *eruvun* yerleştirildiği yerin ne ebatlarda olduğu fark etmez (*Şaar A-Tsiyun, siman* 409, *ot* 16).

Eruv Tehumini Derin Bir Çukura Koymak

Yaprak

34

Baruh A-Şem, artık *eruv tehumin* konusunda birçok ayrıntıyı öğrenmiş bulunuyoruz. Şimdi gelin ilginç bir başka *alahayı* görelim.

Diyelim ki bir adam Şabat arifesinde, *eruv tehumin* yerleştirme amacıyla şehir dışına çıktı. “Kendi yeri”, yani Şabat’ı geçireceği yer olarak seçmek üzere hoş ve uygun bir yer aradı ve böyle bir yer seçtikten sonra, elindeki yiyecekleri orada bulunan derin bir çukura koydu.

Acaba bu *eruv kaşer* midir?

Her zaman değil! Bunun için, kutsal Şabat günü *eruvu*, yani o gıda maddesini, yemek üzere o çukurdan çıkarma olanağının olup olmadığına bakılır. Eğer bu çukur *Reşut A-Yahid* ve çevresindeki alan da *Reşut A-Rabim* ise, o zaman ciddi bir sorunumuz var demektir; zira birçok kez öğrendiğimiz üzere, kutsal Şabat günü *Reşut A-Yahid*’den *Reşut A-Rabim*’e herhangi bir nesneyi çıkarmak veya aksini yapmak yasaktır.

Dolayısıyla eğer çukur *Reşut A-Yahid* ve çevresindeki alan da *Reşut A-Rabim* ise, *eruv pasuldur* [=geçersizdir], çünkü onu oradan dışarı çıkarmak mümkün değildir.

Kim Kimdir?

Üçüncü Nesil Tannaim

Üçüncü *Tannaim* neslinde yaşamış bir *Tannadır*. Yavne Hahamlarındandı ve Rabi Eliezer ile Rabi Yeoşua’nın yanında eğitim görmüştü. Rabi Akiva’nın arkadaşıydı. Anlatıldığına göre bir keresinde arkadaşlarından bazılarıyla birlikte Erets-Yisrael’in dışına çıkmıştı. Ama gitmek istedikleri ülkenin sınırına geldiklerinde birden Erets-Yisrael’i hatırladılar, gözlerinden yaşlar süzölmeye başladı. Giysilerini yırttılar ve sonunda “Erets-Yisrael’de oturmak, Tora’daki

tüm *mitsvalara* bedeldir” diyerek Erets-Yisrael’e geri döndüler. Bir süre sonra Romalılar Tora öğrenimini yasakladıkları zaman Rabi Yeuda ben Betera tekrar Erets-Yisrael’den ayrılarak Babil’e geldi ve Hahamlarımızın Tora öğrenmek için gidilmesi gereken yerler arasında saydıkları Netsivin adlı yere yerleşti. Burada o neslin en büyük *posek*lerinden (*alahayı* kararlaştıran uzman) biri oldu ve *alaha* konularında zor sorular kendisine, Netsivin’e gönderilirdi.

Rabi Yeuda
ben Betera
(ikinci)

Eruv İçin Belirleyici Vakit: Şabat Başlangıcı

Yaprak

35

Bu yaprakta, *eruv tehumin* için belirleyici vaktin ne olduğunu öğrenmekteyiz. Eğer bir Yahudi *eruvu* Cuma sabahı koyduysa ve daha sonra köpekler *eruv* olarak konan gıda maddesinin kokusunu alıp onu yediyse, acaba yapılan *eruv* işlemleri geçerli midir?

Gemara, *eruvun* yürürlüğe girmesinde belirleyici vaktin Şabat'ın başlangıç vakti olduğunu belirtmektedir. Başka bir deyişle, eğer Şabat başladığı anda köpekler henüz *eruvu* yemediyse, o zaman *eruv*, köpekler onu Şabat başladıktan sonra yese bile geçerlidir.

Neden? Çünkü Şabat başladığı anda, henüz *eruv* yerindeyken, onun yerleştirildiği nokta, yerleştiren kişinin “kendi yeri” olarak sabitlenmiştir. Bu nedenle, daha sonra köpekler gelip onu yerse bile, *eruv* geçerliliğini yitirmez.

İki Tane Eruv Tehumin

Yaprak

36

Bu yaprakta, Şabat günü hangi yöne gitmesi gerekeceğini henüz bilmeyen bir kişinin durumu ele alınmaktadır.

Ne demek istiyoruz? Örneğin bir kişi, Rav'ının Şabat günü kendi bulunduğu şehre geleceğini duymuş ve onu onurlandırmak üzere kendisini karşılamaya çıkmak istiyorsa, ama Rav'ın şehre hangi yönden geleceğini bilmiyorsa, ne yapabilir?

Şabat için iki farklı yerde iki tane *eruv tehumin* yapmak mümkün olmadığına göre – zira iki farklı yer kişinin “kendi yeri” olarak belirlenemez – bu adam ne yapacağını bilememektedir.

Gemara bu kişinin iki farklı yere *eruv tehumin* yerleştirip bunu koşula bağlayabileceğini söylemektedir. Örneğin “Eğer şehir dışına şu yönde çıkmam gerekecekse, bu yöne koyduğum *eruv* geçerli olsun; eğer diğer yönde çıkmam gerekecekse o zaman o yöne koyduğum *eruv* geçerli olsun” şeklinde bir koşul dile getirebilir.

“Yeş Berera, O En Berera”

Yaprak

37

Bu konuda, *Tannalar* arasındaki en ünlü görüş ayrılıklarından birini öğreneceğiz: “*Yeş berera, o en berera*”. Gelin öncelikle şu olayı okuyalım. *Tannalar* arasındaki görüş ayrılığını bunun ardından daha iyi anlayabileceğiz.

Bilindiği üzere, Erets-Yisrael’de yetişmiş meyveleri yemeden önce bunlardan *Terumot U-Maaserot* adlı payları ayırmış olmak gerekir (bkz. sayfa 80 ve 127). Adamın biri, bir fıçı şaraptan *teruma* ayırmak ister. Ama normalde yapıldığı şekilde biraz şarap ayırıp “*are ze teruma*” (“işte bu [ayırdığım kısım] *teruma*dır”) demek yerine, adam “Ben şarabın çoğunu içtikten sonra fıçının sonunda kalacak olan kısmı şimdiden *teruma* olarak ayırıyorum” der.

Bu Tora Başkasıyla Değiştirilmeyecek (devam)

Yabancı adam İllel’in kapısını çaldı. İllel onu güler yüzle karşılayarak isteğini dinledi. Adamın garip isteğini duyduğu zaman, İllel onu Yahudiliğe geçirmeye karar verdi, çünkü adamın sonunda Tanrı’nın Tora’sına gerektiği gibi bağlanacağından, *Tora ŞeBeal Pe*’ye de inanarak onu öğrenmek isteyeceğinden emindi.

İllel Yahudiliğe geçmek isteyen bu adama sevecen bir ifadeyle “Gel sana *Tora ŞeBihtav*

öğreteyim” dedi ve ona, üç yaşındaki çocuklara öğretilen *Alef-Bet* dizisini öğretmeye başladı. İkisi ilk gün birlikte oturdular ve gayretli bir şekilde öğrendiler: Sırasıyla *Alef, Bet, Gimal, Dalet*,... Sonunda yeni öğrenci harflerin sırasını öğrendi ve *Alef-Bet* harflerini iyice belledi.

Ertesi gün adam öğrenimine devam etmek ve İllel’in cömert yardımıyla *Tora ŞeBihtav* hakkındaki bilgisini ilerletmek üzere tekrar geldi.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
143'te

Terumanın geçerli olması için, “*berera*” (belirginlik kazanma) prensibinden yararlanmamız gerekmektedir. Başka bir deyişle, *terumanın* şimdiden yürürlüğe girdiğini söylemekteyiz. Ama şarabın hangi kısmı üzerinde yürürlüktedir? İşte bu, adamın fiçinin çoğunluğunu içmeyi tamamlamasının ardından “geriye dönük olarak” **belirginlik kazanacaktır**.

Bazı *Tannalar* “*en berera*” (*berera* yok) görüşündedir. Yani şaraptan *teruma* ayırma işlemi bu şekilde yapılamaz, çünkü hangi şarabın *teruma* olduğu, ayırma işleminin yapıldığı sırada biliniyor olmalıdır ve sadece gelecekte belirginlik kazanacak şeyler için şimdi işlem yapılamaz. Rabi Meir ise “*yeş berera*” (*berera* var) görüşündedir: Ona göre gerçekten de, şarabın hangi kısmının *teruma* olduğu daha sonra belirginlik kazanabilir.

Ayaklarla Yapılan *Eruv Tehumin*

Yaprak

38

Şimdiye kadar *eruv tehuminin*, şehir dışına bir gıda maddesi yerleştirip “Şabat için yerim burası olacak” deme suretiyle yapıldığını gördük. Bu şekilde, *eruv* sahibi, *eruvu* koyduğu noktadan itibaren 2000 *ama* daha uzaklaşabilecektir, çünkü o gıda maddesini yerleştirmekle, o noktayı Şabat için “kendi yeri” olarak sabitlemiştir.

Bu yaprakta *Gemara*, gıda maddesi kullanmadan da yapılabilecek bir *eruv* türünden bahsetmektedir. Bu işlemi doğrudan *eruv* sahibinin kendisi, kendi bedeniyle yapar.

Nasıl?

Eruv yapmak isteyen kişi şehrin dışına çıkıp, *eruv* yapmak istediği noktaya gider, Şabat’ın başlama anından yıldızlar çıkana kadar orada bekler ve bu şekilde, Şabat başladığı sırada bulunduğu yerin fiilen “kendi yeri” olmasını sağlar – ne de olsa oradadır! Bunun ardından şehre geri dönebilecektir, çünkü artık “kendi yeri” şehir dışında sabitlenmiştir ve şehir de oradan 2000 *amadan* daha az mesafededir. Aynı şekilde Şabat günü *eruv* yaptığı o noktadan itibaren, şehrin aksi yönünde 2000 *ama* daha ileri de gidebilecektir.

Yom Tov Şeni Şel Galuyot

Yaprak

39

Bu yaprakta *Yom Tov Şeni Şel Galuyot*, yani Diaspora cemaatlerinde kutlanan ikinci bayram günü hakkında bilgi alıyoruz. Bilindiği üzere Erets-Yisrael dışında her *Yom Tov*, iki gün kutlanır. Örneğin Şavuot bayramı Erets-Yisrael’de bir günken, Diaspora’da iki gündür. Neden?

Uzun yıllar önce sabit bir takvim yoktu. Bunun yerine her ayın sonunda Yeruslayim’deki *bet din*, bitmekte olan ayın 29 gün mü yoksa 30 gün mü olması gerektiğine karar vermek durumundaydı. Örneğin İyar ayının başı itibarıyla 30. gün geldiğinde *bet din* “bugün *Roş Hodeş* (ayın başı)” diye karar verdiği takdirde, o gün hemen *Roş Hodeş Sivan*, yani Sivan ayının ilk günü olurdu. Ama bazı zamanlarda *bet din* bir gün daha bekler ve İyar’ın başından itibaren 31. günü *Roş Hodeş Sivan* olarak belirlirdi.

Erets-Yisrael’de oturanlar *Roş Hodeş*’in ne zaman olduğunu kısa süre içinde öğrendikleri için, yeni ayın içine rastlayan bir bayramı ne zaman kutlayacaklarını biliyorlardı. Örneğin *bet dinin* *Roş Hodeş Sivan*’ın Pazar günü olmasına karar verdiğini duydukları zaman, 6 Sivan tarihine rastlayan Şavuot bayramının Cuma günü kutlanacağını da biliyorlardı.

Kim Kimdir?

Üçüncü Nesil Tannaim

Hayatından Kesitler

Üçüncü *Tannaim* neslinin en büyüklerindendir. Hem anne hem de baba tarafından Koen’di. Henüz II. Bet-Amikdaş ayaktayken Yeruslayim’de yaşamıştı ve Bet-Amikdaş’ta Koen Gadol’un sesini duyduğunu anlatırdı. Raban Yohanan ben Zakay’ın genç öğrencilerinden biriydi. Neslin en yaşlı bilgisi Rabi Dosa ben Arkinas onun hakkında, henüz çocukken bile çok zeki olduğunun kolayca görülebildiğini söylemişti.

Büyük bir zengindi ve servetinin büyük kısmını *tsedaka* amacıyla fakirlere dağıtırdı. Anlatıldığına göre bir kuraklık senesinde, ağır kıtlığı gördüğü zaman, bir Koen’in eşleri olarak *teruma* payından

yeme hakkına sahip olabilmeleri için üç yüz kadınla evlenmişti. *Kibud av va-em* (baba ve anneyi onurlandırma) *mitsvası* konusunda son derece titizdi ve annesini onurlandırmak için olağanüstü çaba gösterirdi. *Gemara*’da (*Kiduşin* 31b ve *Yerusalmi Pea* 1:1) onun, annesi uğruna ne büyük fedakârlıklarda bulunduğu anlatılır. Rabi Tarfon yetmiş yıldan uzun bir süre yaşamıştır ve “*a-zaken*” (ihtiyar ileri gelen) olarak adlandırılır. Bazılarına göre *Asara Aruge Malhut*’tan (Romalılar tarafından idam edilen on büyük haham) biriydi. Bazılarına göreyse Romalıların ağır fermanları zamanında Erets-Yisrael’in dışına kaçmış ve orada ölmüştü.

Rabi
Tarfon

Ama Erets-Yisrael dışında yaşayanların hangi günün Roş Hodeş olarak kararlaştırıldığını öğrenmesi zaman alıyordu. Ne de olsa o günlerde telefon ve uçaklar yoktu.

Bu yüzden, verdiğimiz örnekte, Roş Hodeş'in Pazar olarak mı yoksa Pazartesi olarak mı tespit edildiğini henüz bilmedikleri için Hahamlar Diaspora'da her iki olasılığa göre hareket edilmesine ve Şavuot'un hem Cuma hem de Şabat günü kutlanmasına karar vermişlerdir. Diğer *Yom Tov*lar da aynı sebepten dolayı iki gün olarak kutlanır ve sabit takvim düzenlendikten sonra bile Hahamlarımız bu uygulamaya son vermemişlerdir.

Eşyalar İçin “*Tehum Şabat*”

Yaprak

40

Gemara şimdi, “*tehum Şabat*” (bkz. sayfa 137) kavramının yalnızca bir Yahudi birey için değil, ona ait eşya ve araçlar için de var olduğunu açıklamaktadır.

Bu *alahada* kastedilen nedir?

Tıpkı bir kişinin, Şabat başladığı sırada bulunduğu yerin dışına 2000 *amadan* daha fazla çıkmasının yasak olması gibi, aynı şekilde bir Yahudi'ye ait malları da *tehum Şabat* dışına çıkarmak yasaktır. Bu nedenle, eğer bir Yahudi Şabat günü *tehum* sınırının dışına çıkarsa, iki ihlalde bulunmuş olur. Bunlardan ilki, şahsen *tehumun* dışına çıkması, ikincisi ise giymekte olduğu giysileri *tehumun* dışına çıkarmasıdır; zira belirtildiği gibi, giysiler, araçlar ve eşyalar için de *tehum Şabat* söz konusudur ve bunları *tehum* sınırının dışına çıkarmak yasaktır.

Giysiler, araçlar ve eşyalar için *tehum Şabat* sınırı neye göre belirlenir?

Ait oldukları kişinin kendi *tehum Şabat* sınırına göre.

Tişa BeAv Arifesinde *Seuda Mafseket*

Yaprak

41

Bu yaprakta, Tişa BeAv arifesinde yenilen *seuda mafseket* hakkında bilgi almaktayız.

Tişa BeAv arifesinde, oruç öncesinde son bir öğün yenir ve buna *seuda mafseket* ([oruç öncesinde yeme işlemine] son veren öğün) adı verilir. Tişa BeAv öncesindeki *seuda mafsekette* pişmiş iki farklı yemek yemek yasaktır.

Bazı yıllarda *seuda mafseket*, Şabat günü yenilen üçüncü *seuda*dır; yani *seuda şelişit*. Tişa BeAv Pazar gününe rastladığı zaman, oruca Şabat çıkışında başlarız ve oruçtan önce yediğimiz en son öğün, *seuda şelişittir*.

Gemara, *seuda mafseket* olarak yenilen *seuda şelişitte* herhangi bir kısıtlama olmadığını söylemektedir. Çok sayıda pişmiş yemek yenebileceği gibi, et ve şarap bile tüketilebilir; çünkü bugün Şabat'tır.

Bu Tora Başkasıyla Değiştirilmeyecek (devam)

İllel tekrar adamla birlikte *Alef-Bet* harflerini öğrenmeye başladı, ama bu kez, İllel önceki günkü sıralamayı değiştirerek harfleri tersinden öğretmeye başladı: *Tav*, *Şin*, *Reş*, *Kof*... vs.

Adamın kafası karışmıştı. Hayretle İllel'e sordu: “Rabi, dün bunları bana başka türlü öğretmişsiniz! Dün harfleri nesilden nesile aktarılageldiği şekliyle öğrenmiştik. Bugün birden bire ne oldu da değiştirdiniz? Ben şimdi hangisine göre hareket edeceğim?!”

İllel adama şöyle cevap verdi: “Dün

sana harflerin sıralamasını öğrettiğim zaman, sıralamanın gerçekten de öyle olduğu konusunda bana inandın. Önce *Alef*, sonra *Bet*, ve sonrasında *Gimal*, *Dalet*... Öyleyse bugün neden şaşırıyorsun? Bu sıralama herhangi bir yerde yazıyor mu ki, öyle olması gerektiği konusunda bu kadar eminsin?”

“Çünkü bana doğru şeyler öğrettiğiniz ve sıralamanın gerçekten de öyle olduğu konusunda size güveniyor ve inanıyorum” dedi adam.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
145'de

MASEHET ERUVİN
PEREK 4: Mİ ŞEOTSİUU

Tehum Şabatın Dışına Çıkan

Yaprak

42

“Tehum Şabat” kuralını yukarıda açıklamıştık. Kısa ve basit: Kişinin Şabat günü kendi yerinin dışında 2000 *amadan* daha uzağa gitmesi yasaktır.

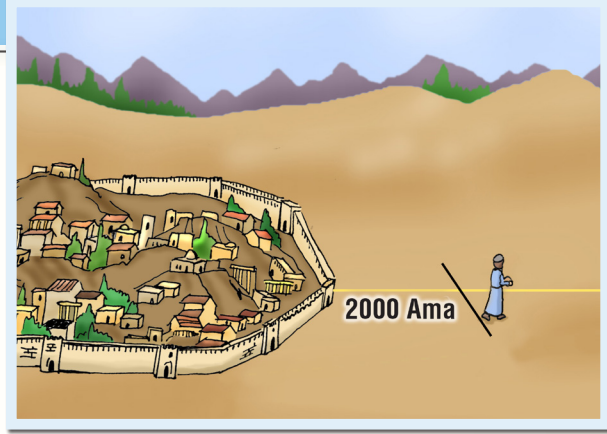
Peki, diyelim ki bir Yahudi kutsal Şabat günü gezmeye çıktı; gezdi, gezdi ve birden bire *tehum Şabatın* dışına çıktığını fark etti. Ne yapmalıdır?

Adamın yapması gereken, hemen olduğu yerde durmaktır, çünkü attığı her adımda *tehum Şabatın* dışında hareket etmiş olacaktır...

Acaba ayağını yerinden kımıldatması bile yasak mıdır?

Gemara böyle birinin, içinde bulunduğu dört *amalık* bölge içinde yürüyebileceğini, ama bunun dışına çıkamayacağını söylemektedir.

Gemara bu *alahanın*, *tehum* sınırının dışına kendi kabahati olmadan çıkmış bir kişi için bile geçerli olduğunu vurgulamaktadır. Örneğin, bir eşkıya çetesi gelip bir adamı zorla *tehum* sınırının dışına çıkardıysa bile, bu adam Şabat bitene kadar dört *amalık* bölgenin dışına çıkamaz.

Hemen Gelsin ve Bizi Kurtarsın

Yaprak

43

Bilindiği gibi, Eliyau A-Navi (Peygamber Eliyau) ateşten atların çektiği ateşten bir arabayla göklere yükselmiş ve melek mertebesine erişmiştir ve *Maşiah*'ın gelişi öncesinde onun gelişini müjdeleyecektir. *Gemara*, Eliyau A-Navi'nin, Kurtuluşun geldiğini müjdelemek üzere Şabat günü yürümeyeceğini söylemektedir, zira *tehum Şabat* sınırının dışına çıkmak yasaktır ve dolayısıyla bir yerden bir yere yürüyemeyecektir!

Buna mutlaka hayret ediyorsunuzdur. “Eliyau A-Navi melek mertebesine yükseldiğine göre ayaklarıyla yürümesin, havada uçsun! Sorun ne?”

Aynı soruyu *Gemara* da sormakta ve konunun hiç de basit olmadığını söylemektedir.

Kim Kimdir?

Üçüncü Nesil Tannaim

Yaptıkları

Rabi Tarfon Yavne'deki *Sanedrin*'de görev yapan Hahamlar arasındaydı. Rabi Yeşua, Rabi Elazar ben Azarya ve Rabi Yeuda ben Nehemya'nın arkadaşıydı, ama özellikle Rabi Akiva ile yakın dosttu. Onun Rabi Akiva'yı birçok yerde onurlandırıldığını görmekteyiz. Hatta bir keresinde Rabi Akiva'ya “Senden ayrılan, hayattan ayrılır” demiştir.

Rabi Tarfon Lod şehrinde oturuyordu ve parasal konularda yargılama ve *alaha* kararları verme görevlerini orada yerine

getiriyordu. Öğrettiği kanunlar arasında en iyi bilinenlerden bir tanesi, her Yahudi'nin, en ağır üç günahı – *avoda zara* (putperestlik), *giluy arayot* (ahlaksızlık), *şefihut damim* (kan dökme; cinayet) – işlemektense ölümü tercih etmekle yükümlü olmasıdır. Rabi Tarfon'un çok sayıda öğrencisi arasında Rabi Yose A-Gelili, Rabi Eliezer A-Modai ve Rabi Yişmael sayılabilir. Hahamlarımız onu özel bir lakapla onurlandırmışlardır: “*Aviem Şel Yisrael*” (Yisrael'in Babası).

Rabi
Tarfon

Bir yandan, havada, [yere bitişik sayılan yükseklik olan] on *tefah* aşan bir yükseklikte uçan kişinin *tehum Şabat* sınırının dışına çıkmasında bir sorun olmadığı düşünülebilir; zira uçuş sürekli olarak on *tefah* yüksekliğin üstünde gerçekleşmektedir. Ama diğer yandan, *tehum Şabat* sınırının dışına yalnızca “yürüyerek” çıkmanın yasak olduğunu kim söyledi? Bu sınırı aşmak belki de uçan biri için de yasaktır?

Gemara’ya göre bu soru belirsizliğini korumaktadır.

İnsanlardan Duvar!

Yaprak

44

Gemara’da ilginç bir şey öğreniyoruz.

Daha önce de gördüğümüz gibi, kutsal Şabat günü *tehum Şabat*’ın dışına çıkan bir kişi, bulunduğu noktadan en çok dört *ama* mesafeye kadar yürüyebilir.

Gemara bir olay anlatmaktadır: Bir Şabat günü Nehemya adlı biri yolda yürürken öğrenimini tekrarlıyordu ve buna o kadar dalmıştı ki farkında olmadan *tehum* sınırının dışına çıktı! Birden bire *tehum Şabat*’ın dışında olduğunu ve artık dört *amadan* fazla hareket edemeyeceğini fark etti.

Gidip durumu Nehemya’nın hocası olan Rav Nahman’a anlattılar ve Rav Nahman da şu çözümü önerdi: Nehemya’nın bulunduğu bölgeyi de kapsayan birer *eruv* yapmış oldukları için oraya kadar gitmeleri serbest olan kişiler Nehemya’nın yanına gitsinler ve onun etrafında *tehum* sınırının içine kadar uzanan etten duvarlar oluştursunlar. Böylece Nehemya da çevresinde bu kişiler varken yürüyebilecektir, çünkü bu şekilde etrafı, *tehum* sınırının uzantısı niteliğindeki duvarlarla çevrilidir.

Ve gerçekten de insanlar gelip onun çevresini sardılar. Böylece Nehemya, diğerlerinin bedenleriyle oluşturdukları koridor içinde *tehum* sınırı içine kadar geldi.

Kutsal Şabat Gününde Savaş

Yaprak

45

Bu yaprakta, düşmanlar kutsal Şabat günü Yahudilerin yaşadığı bir yeri yağmalamak üzere orayı kuşattıkları takdirde, onlarla savaşa girişilemeyeceğini öğrenmekteyiz. Bunun sebebi, savaşın *hilul Şabat* [=Şabat ihlali] gerektiren bir eylem olmasıdır ve Şabat ancak hayati tehlike olduğu takdirde ihlal edilebilir. Ama tabii ki, eğer düşmanlar Yahudileri öldürme niyetindeyse, savaşa çıkmak yalnızca serbest değil, aynı zamanda bir *mitsvad*’dır da.

Gemara, sınır boyunda bulunan köy ve kasabalar söz konusu olduğunda, düşmanlar Yahudileri öldürme değil, yalnızca saman ve çöp yağmalama niyetindeyse bile, onlara karşı savaşa çıkıldığını söylemektedir. Neden? Çünkü sınır kasabalarının güvenlik açısından önemi büyüktür. Düşmanlar bu kasabalara canları her çektiğinde girebilecek olsalar, bunun ardından tüm ülkeyi ele geçirip sakinlerini öldürmek onlar için kolay olacaktır.

Bu bağlamda *Gemara*, Kral David döneminde Peliştilerin sınır üstünde bulunan bir şehre gelip harman yerindeki saman ve çöpleri yağmaladıklarını ve David’in de kutsal Şabat günü savaşa çıktığını anlatmaktadır.

Bu Tora Başkasıyla Değiştirilmeyecek (devam)

“Ağzından çıkanları kulağın duysun!” dedi İllel adama. “Eğer sana söylediğim şeylerin gerçek ve doğru olduğuna inanıyorsan, neden tam da bu şekilde, babadan oğula ve hocadan öğrenciye aktarılagelmiş olan *Tora ŞeBeal Pe*’ye inanmıyorsun?!”

Adam İllel’in sözlerini kabul etti, hatasını anladı ve *Tora ŞeBihtav*’ı *Tora ŞeBeal Pe* ile birlikte üstlenerek, *Şehina*’nın kanatları altına tam bir inançla sığınmaya nail oldu.

(Şabat 31)

Hahamlarımızdan
MAASELER

SON

Avelut Kuralları

Yaprak
46

Bir Yahudi bu dünyadan ayrılıp ebediyet dünyasına geçtiği zaman, yakınları yedi gün yas (*avelut*) tutarlar. Bu yedi günlük döneme “*şiva*” (yedi) adı verilir. Yedi gün boyunca yerde otururlar ve insanlar, bu büyük kederleri nedeniyle kendilerini teselli etmeye gelirler.

“*Şiva*”dan sonra “*şeloşim*” (otuz) dönemine geçilir ve cenazeden itibaren otuz gün dolana kadar bazı yas uygulamaları devam eder. Örneğin kardeşini kaybeden bir kişi, cenazeden itibaren otuz gün boyunca neşeli olaylara, örneğin bir düğüne katılmaz.

Rabi Akiva, eğer bir kişi bir yakınının ölümünü otuz gün dolduktan sonra haber aldıysa, örneğin kendisine kardeşinin bir yıl önce öldüğü bildirilirse, bu kişinin “*şiva*” oturmayacağını ve “*şeloşim*” uygulamalarını da yapmayacağını, yalnızca bir gün yas tutacağını söyler.

Gemara da genel bir kural aktarmaktadır: *Tannaim* ile *Amoraim* arasında *avelut alahaları* konusundaki tüm görüş ayrılıklarında, *alaha* hafif görüşe göre belirlenir.

Diaspora’da Tuma

Yaprak
47

“*Erets a-amim*”, Erets-Yisrael dışındaki yerlere verilen isimdir. Erets-Yisrael’in dışında kalan tüm topraklara “*erets a-amim*”, yani “diğer ulusların toprakları” adı verilir, çünkü buraları Kutsal ve Mübarek Tanrı tarafından Bene-Yisrael’e verilmiş olan toprakların bir parçası değildir.

Hahamlarımız, *erets a-amim*deki her yerin *tame*, yani manevi açıdan saf olmayan nitelikte olmasına hükmetmişlerdir. Bunun bir sebebi, yabancı ulusların, ölümlerini düzenli bir şekilde gömmemiş veya gömdükleri yerleri işaretlememiş olmaları olasılığıdır. Bu yüzden, ölü nedeniyle *tame* olmaları yasak olan Koenlerin Erets-Yisrael’den *erets a-amime* çıkmaması gerekir; zira bu yerlerde bir mezar olup olmadığı bilinmiyorsa bile, Hahamlarımızın öngördüğü kararlar Erets-Yisrael dışındaki her yer *tame* sayılır.

Ancak Rabi Yose, eğer bir Koen, belirli bir Rav’ın yanında Tora öğrenme amacıyla Erets-Yisrael’in dışına çıkmak istiyorsa, bunu yapabileceğini söylemektedir. Benzer şekilde bir Koen, *erets a-amim*de yaşayan bir kadınla evlenme amacıyla da Erets-Yisrael’den dışarı çıkabilir.

“Kimse Yerinden Çıkmasın”

Yaprak
48

Hahamlarımızın öğrettikleri ilginç bir *alaha* vardır: Çölde yolculuk ederken uyuya kalan ve uyandığında artık Şabat’ın başladığını fark eden bir kişinin, bulunduğu yerden dört *amadan* daha uzak mesafeye gitmesi yasaktır. [Normalde bir kişi Şabat için “kendi yerini” belirlediği zaman buradan 2000 *ama* mesafeye kadar uzaklaşabilir. Ama Şabat başladığı sırada bu kişi uyuduğu için o noktayı “kendi yeri” olarak belirlemiş değildir. Bu nedenle sadece dört *ama* uzaklaşabilir (Raşi).]

Neden özellikle dört ama? Neden yedi, sekiz, on veya yirmi değil?

Gemara’nın açıklamasına göre Hahamlarımız bunu Moşe Rabenu’nun çölde oldukları sırada Bene-Yisrael’e söylemiş olduğu sözlerden öğrenirler: “Herkes kendi yerinde otursun” (Şemot 16:29). Ve Hahamlarımız buradan yola çıkarak şöyle demişlerdir: Gelin ölçelim: Bulunduğu yerde oturan ve yatan bir kişinin ne ebatla bir alana ihtiyacı vardır? Dört *ama*.

Kim Kimdir?

Üçüncü Nesil Tannaim

Üçüncü *Tannaim* neslinde yaşamıştır. Rabi Yeoşua ben Hananya’nın öğrencilerindendi ve Rabi Hutspit A-Meturgeman, Rabi Yohanan ben Nuri ve özellikle de Rabi Akiva’nın arkadaşıydı. Birçok yerde, öğretilerinde Rabi Akiva’yla hemfikir olmadığı aktarılır. Fakirlere çok *tsedaka* verirdi ve mallarını dağıtmaya o

kadar hevesliydi ki, servetinin beşte birinden fazlasını fakirlere vermek istemişti.

Doksan yılı aşan uzun bir ömür sürmüştür. Hayatının sonlarında Romalılar halka açık bir şekilde Tora öğretmeyi yasakladıkları zaman o bu karar uymayınca yakalanmış ve *Asara Aruge Malhut*’tan biri olarak Romalılar tarafından idam edilmiştir.

Rabi
Yeşevav
A-Sofer

Ortalama bir insanın boyu üç *amad*ır. Eğer yatıp ellerini arkasına doğru uzatırsa toplamda dört *amalik* yer kaplar, çünkü ellerini bu şekilde uzattığı zaman kolları başının üstünde daha da geri uzanmış olur. Buradan, Hahamlarımız insanın “yerinin” dört *ama* olduğu sonucuna varmışlardır. Rabi Meir’in açıklaması bu şekildedir.

Eruv Hatserot

Yaprak

49

Kral Şelomo ve onun başkanlığındaki *bet din*, kapıları aynı avluya açılan evlerin sakinlerinin, avludan eve ve evden avluya bir şey taşımalarını yasaklamıştır. Kral Şelomo bu yasağı koymuş olmasaydı, herhangi bir şeyi evler arasında taşımak serbest olurdu, çünkü evler ve avlu aslında *Reşut A-Yahid* sınıfındadır.

Öyleyse Kral Şelomo bu yasağa neden gerek görmüştür? Çünkü avlular bir derece *Reşut A-Rabim*’e benzer ve insanlar da hataya düşerek, evden avluya eşyalar çıkarmanın serbest olması gibi, *Reşut A-Yahid*’den *Reşut A-Rabim*’e de bir şeyler çıkarılabileceği şeklinde bir düşünceyle hareket edip Tora’nın yasağını çiğneyebilirlerdi.

Dikkat edin! Eğer bir avlunun içinde yalnızca tek bir ev varsa evden avluya bir şeyler çıkarılabilir veya tersi yapılabilir, çünkü bu avlu yalnızca tek bir eve hizmet ettiğinden *Reşut A-Rabim*’e benzememektedir.

Ama eğer aynı avlu birkaç eve birden hizmet ediyorsa, evlerle avlu arasında bir şeyler taşımak yasaktır. Bunun yapılabilmesi için, Kral Şelomo “*eruv hatserot*” (avlularda yapılan kaynaştırma) adı verilen bir uygulamayı öngörmüştür. Tıpkı *eruv tehumin* gibi, *eruv hatserot* da, avlu içindeki evlerde yaşayan herkesin sanki aynı evde yaşıyormuş gibi görülmesini sağlar ve bu sayede evler ve avlu arasında taşımak serbest hale gelir.

Eruv hatserot nasıl yapılır? Avlunun tüm sakinlerinden ekmekler toplanır ve bunların hepsi evlerden birine yerleştirilir. Böylece herkesin o evde bir hakkı olduğu için sanki herkes aynı evde yaşıyormuş gibi sayılır.

“Kırk Ekmek”

Yaprak

50

Bir mucize yaşamış olan bir Yahudi’nin, bu mucize nedeniyle Kutsal ve Mübarek Tanrı’ya duyduğu şükranı belirtme amacıyla Bet-Amikdaş’a bir *Toda-korbanı* (şükran *korbanı*; bkz. Vayikra 7:12-15) getirmesi gerekir.

Korban olarak herhangi bir çiftlik hayvanını seçebilir: koyun, koç, keçi, buzağı veya boğa. *Korban* kesildikten sonra bazı kısımları *Mizbeah* üzerinde tütürülür ve başka kısımları da kutsal şehir Yeruslayim’in sınırları dâhilinde kutsiyet ve saflık içinde yenir.

Korbanın sahibi hayvanın yanında özel olarak hazırlanmış kırk adet unlu mamul getirir. Bunlara “*arbaim lehem*” (kırk ekmek) adı verilir. Bu yapıp, eğer bir kişi seksen ekmek getirip “Bu seksen ekmeğin hepsinin *Toda-korbanı* için kutsal olmasını istiyorum” derse, ekmeklerin kutsal olmadığını ve *korbanın* bir parçası olarak da kabul edilmediğini öğreniyoruz.

Neden? Çünkü *Toda-korbanı* için tam kırk ekmek adamak gerekirken bu kişi seksen ekmek adamak istemiştir. Bu nedenle, yaptığı işlem bütünüyle geçersizdir ve bu seksen ekmeğin kırk tanesi bile kutsiyet kazanmaz.

Titiz Dikkat Sayesinde

Fırtınalı denizin dalgaları uzaktan duyuluyordu. Uzun sürecek deniz yolculuğu için son hazırlıklar telaş içinde yapılmaktaydı ve gemi denize açılmak üzereydi.

Gemiye deniz aşırı bir yolculuk için Rav Hisda ile, Rav Una’nın oğlu Raba kiralamıştı. Bu iki *talmid haham* gemiyi yönlendirecek denizcileri de işe almışlardı

ve birlikte yola çıkmaya hazırlanıyorlardı.

Birden bire uzaklardan bağırışlar duyuldu: “Durun! Ben de sizinle birlikte yolculuğa katılmak istiyorum!”

Saygın yabancı bir kraliçe gemiye doğru yaklaştı ve yolculuklarında kendilerine katılmak üzere hahamlardan izin istedi.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
149’da

Sözle “*Eruv Tehumin*”

Yaprak

51

Şimdiye kadar, *eruv tehumin*’in, şehir dışında 2000 *amalak* mesafe dâhilindeki bir yere bir gıda maddesi yerleştirip “Şabat’ı uygulama yerim burası olacak” deme suretiyle yapılabildiğini gördük. Bunu yapması sayesinde, *eruv* sahibi, o noktadan itibaren 2000 *ama* daha ileriye gidebilecektir, çünkü gıda maddesini yerleştirmekle, Şabat için orasını “kendi yeri” olarak sabitlemiştir.

Ayrıca *eruv* sahibinin bunun yerine, 2000 *amalak* mesafe dâhilinde şehir dışına çıkarak, Şabat’ın başlangıç saatinden yıldızların çıkışına kadar orada bekleyebileceğini ve bu şekilde, Şabat başladığı sırada durmakta olduğu o yerin “kendi yeri” sayılmasını sağlayabileceğini de öğrenmiştik.

Bu yaprakta, yolda giden bir kişinin “Şabat’ı uygulama yerim filanca yer olacak”, örneğin “şuradaki yeşil kulübenin içinde olacak” diyerek de *eruv* yapabileceğini öğreniyoruz. Ancak bunun için, bahsettiği yeşil kulübeye Şabat başlamadan önce ulaşabilecek mesafede olması gerekir. Bu şekilde, Şabat günü o kulübeden 2000 *ama* uzağa kadar yürüyebilecektir.

Kim Kimdir?

Üçüncü Nesil Tannaim

İkinci ve üçüncü *Tannaim* neslindeki tanınmış Yavne Hahamları ile aynı dönemde yaşamış bir *Tannadır*. Şemuel A-Katan’ın öğrencilerindendi ve hayatının sonlarına doğru *Tanna* Rabi Akiva’yla arkadaşlık kurmuştu. Henüz II. Bet-Amikdaş zamanında şahsen tanık olmuş olduğu bazı konularda anlattıkları kaydedilmiştir. *Gemara*’da ismi, “Tüm eylemleri Gökler uğruna olan bir *hasid*” sözleriyle anılmaktadır. Benzer şekilde, *Gemara*’da belirlenmiş bir kurala göre, her nerede “Bir *hasid*’in başından geçen bir olay”dan bahsedilirse, kastedilen kişi ya Rabi Yeuda ben Baba ya da Rabi Yeuda bar İlay’dır (*Baba Kama* 103b. Ayrıca bkz. sayfa 210). Onun neslinde Hahamlar arasında yalnızca, onun verdiği Hahamlık yetkisi tanınırdı. Başka bir deyişle, *Sanedrin*’e sadece onun yetki

verdiği kişiler atanabilirdi. Ve gerçekten de yeni nesil hahamları yetkilendirme konusunda büyük fedakârlıklarda bulunmuştur. Roma İmparatoru Adrianos, yetkilendirme uygulamasını kesinlikle yasakladığı zaman, Rabi Yeuda ben Baba, bu alanda Moşe Rabenu’dan beri nesilden nesle aktarılagelmiş zincirin kopmaması uğruna bu hükme karşı gelmiş ve aralarında Rabi Şimon bar Yohay’ın da bulunduğu beş hahamı yetkilendirmişti. Ancak bunu yaparken suçüstü yakalanmış ve Tanrı’nın İsmi’ni kutsal kılarak idam edilmişti. Böylece Rabi Yeuda ben Baba da *Asara Aruge Malhut*’tan biridir. Öldüğünde yetmiş yaşındaydı. Henüz sekiz yaşından itibaren hiç derin uyku uyumamıştı ve hayatında hiçbir zaman *tame* (manevi açıdan saf olmayan) bir şeye *taor* (saf) dememişti.

Rabi
Yeuda
ben Baba

**MASEHET ERUVİN
PEREK 5:
KETSAD MEABERİN**

Şabat Arifesinde Gezinti

Yaprak
52

Bu yaprakta, Cuma öğleden sonra şehir dışında gezintiye çıkan ve birden bire, güneşin batmış, Kraliçe Şabat'ın da dünyaya gelmiş olduğunu fark eden bir Yahudi ele alınmaktadır.

Gemara böyle bir kişinin, Şabat günü içinde, Şabat başladığı sırada bulunulan noktadan en çok 2000 *ama* mesafeye kadar yürünebileceğini bilmesi gerektiğini söylemektedir. Bu nedenle bu kişi tam olarak nerede bulunduğunu tespit etmelidir. Eğer gezinti sırasında terk ettiği şehirden hâlâ 2000 *amadan* az bir mesafedeyse hiç sorun yoktur; şehre geri dönebilir, çünkü şehrin “*tehum Şabat*”ından (etrafındaki 2000 *amaya* kadar olan bölgeden) dışarı çıkmış değildir ve bu nedenle sanki şehirden hiç çıkmamış gibidir. (Hatırlanacağı üzere, bir şehirde bulunan kişi, şehrin sınırlarından her yönde 2000 *amaya* kadar uzaklaşabilir.)

Ama eğer şehirden uzaklaşmışsa ve *tehum Şabat*ın tamamen dışına çıkmışsa, çaresi yoktur. Şabat boyunca şehir dışında kalmak durumundadır, çünkü artık şehir ait olmayıp, “kendi yeri”, Şabat başladığı sırada bulunduğu noktadır. Şabat boyunca bu noktadan herhangi bir yönde en çok 2000 *ama* uzaklaşabilir.

Mearat A-Mahpela

Yaprak
53

Haye Sara *peraşasında*, Avraam Avinu'nun Sara İmenu'yu “*Mearat A-Mahpela*”ya gömdüğü anlatılmaktadır.

Mahpela sözcüğü “*kefel*” yani “çift” ile bağlantılıdır.

Gemara'nın aktardığı üzere Rav ile Şemuel, bu mağaraya neden “*Mearat A-Mahpela*” adının verildiğini açıklamışlardır.

Rav, *Mearat A-Mahpela*'nın iki kattan oluştuğunu ve bu çift kat nedeniyle bu isimle anıldığını söyler.

Şemuel'e göreyse mağaraya bu ismin verilmesinin sebebi, içine birçok *çiftin* gömülmüş olmasıdır: Adam A-Arişon ve eşi Hava; Avraam Avinu ve Sara İmenu; Yitshak Avinu ve Rivka İmenu; Yaakov Avinu ve Lea İmenu burada gömülüdür.

Titiz Dikkat Sayesinde (devam)

“Lütfen bana bir iyilik yapın ve gitmek istediğim yere rahatça ulaşabilmem için geminize binmeme izin verin” dedi kraliçe.

Hahamlar endişelenmişlerdi. Belki de bu kraliçenin genel tutum ve davranışları uygun değildi ve bu nedenle Göklerden ceza görmeyi hak ediyordu ki bu durumda kadının günahları kendi gemilerinin batmasına yol açabilirdi. Zaten kendilerine özel bir gemi kiralamalarının sebebi de buydu. Başka bir gemiye

bindikleri takdirde o gemideki günahkâr başka yolcuların başına gelebilecek olumsuz kaderin bir parçası olmak istemiyorlardı. Bu nedenle kraliçeye onu gemiye alamayacaklarını söylediler.

Kraliçe kendisini gemilerine kabul etmeyen hahamlara çok öfkelenmişti. Ağzından birkaç büyük sözü çıkardı ve bunun sonucunda gemi olduğu yere çakılı kaldı. Hahamlar da bu nedenle yola çıkamayıp yerlerinde kaldılar.

**Hahamlarımızdan
MAASELER**

Devamı
151'de

Kutsal Tora'nın Gücü

Yaprak

54

Rabi Yeoşua ben Levi şöyle dedi: Yolda kendisine eşlik eden kimse olmadan tek başına yürüyen bir Yahudi, kutsal Tora'yı öğrenmelidir ve bunu yaptığı zaman sanki kendisine eşlik ediliyor gibidir; çünkü Kral Şelomo, Tora'nın "livyat hen" (zarafet tacı) olduğunu söylemiştir (Mişle 1:9). Buradaki "livyat" sözcüğü, "livuy" yani "refakat" ile bağlantılıdır. Tora insana refakat eder.

Başı ağrıyan kişi kutsal Tora ile meşgul olmalıdır, çünkü Tora'nın gücü baş ağrısını dindirebilir. *Gemara* ayrıca, Tora'nın tüm bedene şifa verdiğini öğreten bazı pasuklar aktarmaktadır.

Rabi Yeuda bar Hiya, kutsal Tora'nın tüm ilaçlardan daha iyi olduğunu söyler. Neden? Çünkü her ilacın zararlı bir yanı vardır. Bir rahatsızlığı düzeltirken, baş ağrısı, mide ağrısı veya başka bir rahatsızlığa yol açabilir. Ama kutsal Tora iyi ve tatlıdır; hiçbir zaman iyilikten başka şey yapmaz.

Sesli Öğrenim: Bu yaprakta bir kural daha öğreniyoruz: Tora öğrenen kişi bunu sessizce değil, duyabileceği kadar yüksek bir sesle yapmalıdır. Bu sayede öğrendiklerini hatırında tutabilecektir.

Ribua A-İr

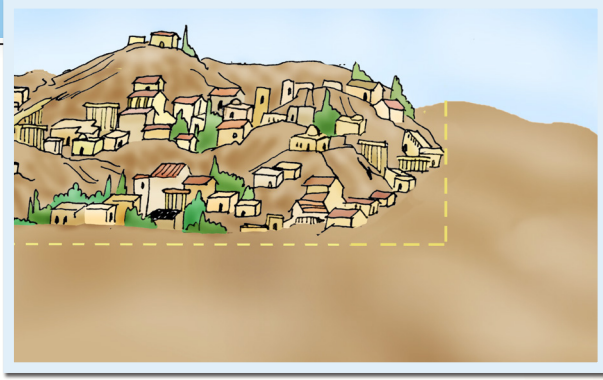
Yaprak

55

Bu yaprakta, Tora öğrenmek yüksek bir gayret gerektiriyor olmasına rağmen, bu gayreti ortaya koymak gerektiğini öğreniyoruz; çünkü dünyada Tora'dan daha önemli hiçbir şey yoktur!

Ribua a-ir: Bunun ardından, *Gemara*'da *ribua a-ir* (şehrin karesi) kavramını görmekteyiz.

Nedir *ribua a-ir*? Artık hepimizin bildiği üzere, her şehrin çevresinde 2000 *ama* mesafeye kadar uzanan "tehum Şabat" adlı bir bölge vardır. Şabat günü şehirden en çok 2000 *ama* uzaklaşılabilir. Ama şehrin ucundan itibaren bu 2000 *amay*ı ölçmek için, öncelikle şehrin ucunun neresi olduğunu bilmek gerekir, öyle değil mi?

Kim Kimdir?

Üçüncü Nesil Tannaim

Hayatından Kesitler

Rabi Akiva II. Bet-Amikdaş'ın yıkılışından yaklaşık altmış sekiz yıl önce, 3760 yılında doğmuş ve yüz yirmi yıl yaşamıştır.

Üçüncü *Tannaim* neslinin liderlerindendi. Babası Yosef, bir "ger tsedek"ti [=Yahudiliği sonradan kabul etmiş bir kişi]. Akiva kırk yaşına kadar cahil bir çiftçiydi ve hiç Tora öğrenmemişti. Yerusalayim'in en zengin adamlarından Kalba Savua'nın yanında davar çobanlığı yapıyordu. Kalba Savua'nın kızı Rahel, Akiva'nın iyi niteliklere, iyi bir kalbe ve mütevazı bir karaktere sahip olduğunu gördüğünde, Tora öğrenmek üzere *bet midraşa* gitmesi şartıyla onunla evlenmek istedi. Akiva bunu kabul etti ve Rahel de onunla evlendi. Daha sonra Akiva, kırk yaşındayken, o neslin *Tannaların* yanında Tora öğrenmeye başladı ve gerçekten de

kalbi Tora'nın ışığına o kadar açıldı ki sonunda "Rabi Akiva" olarak, yirmi dört bin öğrenci yetiştirdi!

Rabi Akiva, Yisrael halkına kırk yıl boyunca liderlik etmiştir. Sözlü Tora'nın sonraki nesillere aktarılmasında rol oynamış önemli zincir halkalarındandır. Eşi Rahel ona, Şimon adını verdikleri bir oğul doğurmuştu. Ama Şimon, evlendikten sonra genç yaşta ölmüştü ve Rabi Akiva onun, çok kişiye liyakat sağladığı için Gelecek Dünya'da payı olduğunu söylemiştir. Rabi Akiva'nın diğer bir oğlu da Rabi Yeoşua'ydı. Rabi Akiva'nın ayrıca iki de kızı olmuş, bunların biri öğrencisi Ben Azay'la, diğeri de Rabi Yeoşua ben Kefusay'la evlenmiştir. Rabi Akiva, yüz yirmi yaşındayken Romalılar tarafından bir Kipur gününde idam edilmiştir ve *Asara Aruge Malhut*'tan biridir.

Rabi
Akiva

Eğer şehir kare biçiminde inşa edilmişse ve birbirine eşit dört kenarı varsa ortada hiçbir sorun yoktur. Şehrin ucunun neresi olduğunu tam olarak biliyor oluruz. Ama ya şehrin kenarındaki evler düz bir sıra halinde inşa edilmiş değilse?

Gemara, tehum Şabat bağlamında şehre ait sayılan mıntıkeyi, en dıştaki evin belirlediğini söylemektedir. Bu nedenle şehrin dört yanında, en dıştaki evin hangisi olduğu tespit edilir ve şehre ait sayılan mıntıka da o evden geçen düz bir hatla belirlenir. Böylece tüm şehir kare içine alınmıştır; dolayısıyla *ribua a-ir*, “şehrin karesi”, dört kenardaki bu hatların içinde kalan alandır.

Göklerin Dört Yönü

Yaprak

56

Tehum Şabat konusunu öğrenmek için öncelikle dört ana yönü bilmek gerekir: doğu, batı, güney ve kuzey.

Diyelim ki bir adam belirli bir yere geldi ve ana yönleri bilmiyor; ne tarafın kuzey, ne tarafın güney olduğu hakkında hiçbir fikri yok. Bu adam ne yapabilir? *Barayta*’da, yıldız kümelerinin şekilleri konusunda bilgili olan bir kişinin ana yönleri de bilebileceği söylenmektedir. Örneğin akrep takımıyıldızı daima gökyüzünün güney tarafında, yani güney gökkürede yer alır.

Yılın Dört Mevsimi

Hahamlarımız yılı dört mevsime (*tekufot*) bölerler. Her yılda on iki ay ve her mevsimde de üçer ay bulunur. Bu mevsimler şöyledir: **a. Tekufat Nisan.** **b. Tekufat Tamuz.** **c. Tekufat Tişri.** **d. Tekufat Tevet.**

Yılın en uzun günü, *Tekufat Tamuz*’un başında, en kısa günüyse *Tekufat Tevet*’in başındadır.

İki Şehir – Tek Şehir

Yaprak

57

Yukarıda açıklandığı gibi, *tehüm Şabat*, şehrin dışında 2000 *ama* mesafeye kadar uzanan şerittir ve Şabat başladığı sırada şehirde bulunan bir kişi, 2000 *ama* mesafeye kadar şehir dışına çıkabilir.

Şehrin içindeyse hiçbir kısıtlama yoktur. Şehir on bin *ama*, hatta bir milyon *ama* büyüklüğünde olsa bile, şehrin bir ucundan diğerine yürümek serbesttir, çünkü tüm şehir “tek bir yer” sayılır.

Titiz Dikkat Sayesinde (devam)

Kraliçenin kullandığı büyü sözlerini hahamlar da biliyorlardı, ama bu sözleri kullanmalarının Tora’ya uygun olup olmadığını kendi aralarında tartışmaya başladılar. Sonunda engelden kurtulup yolculuklarına kraliçe olmadan çıkmak zorunda oldukları sonucuna varınca, onlar da büyü sözlerini söylediler ve şu işe bakın ki gemi hareket etmeye başladı.

Kraliçenin, kendisine karşı cüretkârca davranıp onu gemilerine almayı reddetmiş olan hahamlara yönelik öfkesi daha da artmıştı. Bu yüzden, hahamların bedenlerini kimildatmalarını engelleyecek ve kendi büyüüne karşı büyü sözleri söyleyememelerini sağlayacak başka bir büyü yapmak istedi.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
153’de

Eğer iki şehir birbirine bitişik inşa edildiyse kural nedir? Ortada iki şehir de olsa, bunlar tek bir yer olarak kabul edilir, çünkü insanların şuradaki evlerin şu şehre, buradaki evlerinse bu şehre ait olduğuna karar vermiş olması bu konuda bir şeyi değiştirmez. Ne de olsa aynı yer söz konusudur.

Peki, ya iki şehir **yaklaşık olarak** yan yana inşa edilmişse? Rav Una, eğer aralarındaki mesafe $141 + \frac{1}{3}$ *amadan* fazlaysa bunların iki ayrı yer sayıldığını söylemektedir. Eğer aradaki mesafe bundan azsa, tek bir şehir olarak kabul edilir.

İki Bin Ama Nasıl Ölçülür?

Yaprak
58

Yukarıda açıklandığı gibi, her şehrin çevresinde 2000 *ama* mesafeye kadar olan şerit “*tehum Şabat*” olarak adlandırılır ve şehirdeki herkes Şabat günü bu bölge içinde dolaşmakta serbesttir. İki bin *amanın* ölçümü nasıl yapılır? Elli *ama* uzunluğunda bir ip alınır ve şehrin ucundan itibaren elli *ama* ölçülür. Sonra elli *ama* daha ve elli *ama* daha ölçülerek sonunda 2000 *amaya* kadar gelinir.

Ölçüm hangi iple yapılır? Rabi Yeoşua bir pasuktan, özellikle ketenden yapılmış bir ipin kullanılması gerektiğini öğrenmektedir. Rabi Yeoşua’ya göre, eğer pasukta yazılı olmasaydı, demir bir halatın kullanılmasına karar verirdik; zira demir halat esnemediğinden ölçüm için mükemmeldir.

Rabi Yeoşua’nın sözlerinin açıklaması şöyledir: Mesafeleri lastik bir iple ölçmenin doğru olmayacağını herkes kolayca anlar, çünkü eğer ipin uzunluğu elli *amaysa*, onu gerdiğimiz zaman çok daha uzayabilecektir. Ama lastik olmayan başka bir hammaddeden yapılmış bir ip de kullansak, az da olsa bir esneme payı vardır. Demir ise esnemediği için buna dâhil değildir. Bu nedenle en kesin ölçüm, demirden yapılmış halatla yapılabilir. Teoride doğru olan budur. Ama yine de, pasuklardan öğrenilen kurala göre ölçüm ketenden mamul iple yapılır.

Hatayı Önleme Amaçlı Özel Bir Kural

Yaprak
59

Bu yaprakta öğrenilen *mişnada*, Hahamlarımızın, insanların hataya düşmelerini önleme amacıyla koydukları özel bir *alahaya* yer verilmektedir. Kral Şelomo ile başkanlığındaki *bet din* tarafından öngörülmüş olan *eruv hatserot* kuralını yukarıda açıklamıştık (bkz. sayfa 147).

Kral Şelomo ayrıca, bir *mavoy* (çıkma sokak; bkz. sayfa 126) *Reşut A-Yahid* sınıfında olsa bile, avludan *mavoya* bir şeyler taşımayı da yasaklamıştır.

Kim Kimdir?

Üçüncü Nesil Tannaim

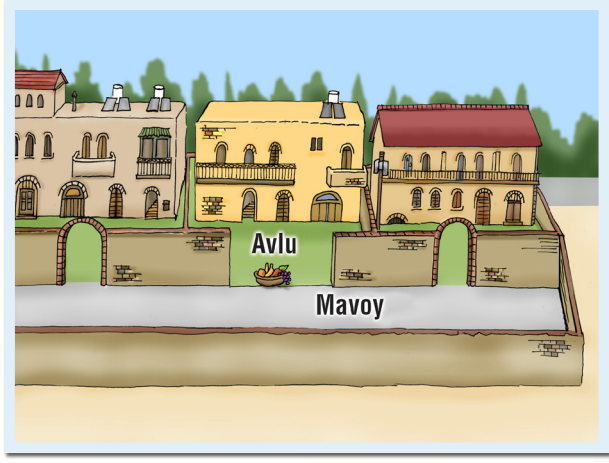
Hocaları

Önce de belirtildiği gibi Rabi Akiva Tora öğrenmeye kırk yaşında başlamıştır. Su damlalarının bir kuyudaki büyük bir taşı aşındırmış olduğunu görünce bundan kendisine birders çıkarmış, “Sukadaryumuşak bir şey bile sert taşa delik açabildiyse, demir gibi sert olan Tora sözleri benim kalbime haydi haydi nüfuz edecektir” diyerek hemen öğrenmeye gitmiştir (*Avot DeRabi Natan* 6). Başlarda küçük çocuklara ders veren öğretmenlerin yanında oturup *Alef, Bet*, vs. harflerini tanımış ve bu şekilde, aşama aşama ilerleyerek tüm Tora’yı öğrenmiştir. Büyük hocaları, Rabi Eliezer ben Urkenos, Rabi Yeoşua ben Hananya ve Raban Gamliel’dir. Rabi Akiva, Nahum İş Gamzu’nun yanında

da yirmi iki sene öğrenim görmüş, Tora’yı açıklama yöntemlerini ondan öğrenmiştir. Tora öğrenimi uğruna büyük fedakârlıklar göstermiş ve büyük sıkıntılar ve fakirlik içinde Tora öğrenmiş olduğundan, üçüncü *Tannaim* neslinin liderlerinden biri haline gelmeye nail olmuştur. Rabi Akiva’nın *yeşivası* Bene Berak şehrindeydi ve burada yirmi dört bin öğrenci öğrenim görmüştü. Ancak bu öğrenciler birbirlerine gereken saygıyı göstermemişler ve Pesah ile Şavuot arasında bir salgın sonucu ölmüşlerdi. Bunun ardından Rabi Akiva kendisine beş öğrenci seçerek onlara Tora öğretmiş ve bu öğrenciler Tora’yı bir sonraki nesle aktaranlar olmuştur.

Rabi Akiva

Eğer avlu ile *mavoy* arasında bir şeyler taşımak gerekiyorsa, Kral Şelomo “*şituf mevoot*” (*mavoy*ları ortak kılma işlemi) yapılmasını öngörmüştür. *Şituf mevoot* yapıldığı takdirde avlu ile *mavoy* arasında bir şey taşınabilir. *Şituf mevoot* nasıl yapılır? Aynı *mavoy*da oturan herkesten gıda maddeleri toplanıp avlulardan birine yerleştirilir. Bu şekilde herkes aynı avluda oturuyormuş gibi bir durum oluşturulur.

Mişna, bir şehrin bütününde *şituf mevoot* yapmama ve taşımamanın yasak olduğu bazı yerleri olduğu gibi bırakma konusunda dikkatli olmak gerektiğini söylemektedir. Neden? Çünkü taşımamanın yasak olduğu bir yerin varlığında, insanlar diğer yerlerde taşımamanın ancak *şituf mevoot* sayesinde mümkün olduğunu hatırlarında tutacaklardır.

Kişinin “Yeri”

Yaprak

60

Bir kişinin Şabat başladığı sırada bulunduğu yerin Şabat boyunca onun “kendi yeri” olduğu yukarıda açıklanmıştı. Bu kişi Şabat günü “kendi yerinden” her yöne en çok 2000 *ama* yürüyebilir.

Eğer Şabat başladığı sırada bir şehrin içindeyse, şehrin tümü onun “kendi yeri” sayılır ve her yönde 2000 *amaya* kadar şehrin dışına çıkabilir.

Öğrendiğimiz bir başka nokta da, *eruv tehumin*’dir. Bir kişi *eruv tehumin* işlemiyle şehir dışındaki bir noktayı “kendi yeri” haline getirebilir ve bunu yaptıktan sonra Şabat günü, belirlemiş olduğu bu yerden 2000 *ama* daha uzağa gidebilir.

Bu yaprakta öğrendiğimiz *mişnada*, şehir içine *eruv tehumin* yerleştiren bir kişinin tamamen gereksiz bir işlem yapmış olacağı söylenmektedir. Bunun sebebi, zaten tüm şehrin o kişinin “kendi yeri” olmasıdır. Öyleyse şehir içine *eruv tehumin* koymakla ne kazanmaktadır? Zaten bunu yapmadan önce de şehrin bitiminden itibaren 2000 *ama* dışarı çıkabilmekteydi.

Titiz Dikkat Sayesinde (devam)

Kraliçe şöyle denedi, böyle denedi, ama hiçbir büyüsü işe yaramadı. Rav Hisda ile Raba’nın gücüne üstün gelememişti.

Kraliçe hahamlar karşısında büyülerinin hiçbir işe yaramadığını görünce, bu Yisrael hahamlarının çok büyük insanlar olduğunu anladı. “Şunu bilin Yahudilerin bilgeleri!” dedi. “Sizin de gördüğünüz gibi, her ne kadar büyülerimle koca gemiyi yerine çakılı tutmayı başılabildiysem de, bedenleriniz üzerinde kontrolü ele geçiremiyorum.”

“Ve tüm bunlar” diye devam etti kraliçe, “sizin doğru davranışlar konusunda çok

büyük titizlik gösteriyor olmanızdan kaynaklanıyor. Bazı tutum ve davranışlar vardır ki, insan bunlara çok özen gösterdiği takdirde büyüünün onun üzerinde hiçbir etki gücü olamaz. Ve siz, önemli ve önemsiz her konuda titiz bir dikkat gösterdiğiniz için, bunun liyakati sayesinde, normalde sizi yerinize sabitleyip hedefinize ulaşmanızı engelleyebilecek olan büyüümün gücünden kurtuldunuz.”

Hahamlar kraliçenin bu sözlerinden memnun oldular ve özenli tutum ve davranışlarını daha da titizlikle sürdürdüler (*Şabat* 81).

Hahamlarımızdan
MAASELER

SON

MASEHET ERUVİN PEREK 6: ADAR

Eruru Kabul Etmeyen Kişiler

Yaprak

61

Avlularda (*hatserot*) yaşayan kişilerin “*eruv hatserot*”, *mavoy*larda (avluların açıldığı çıkmaz sokaklar) oturan kişilerin de “*şituf mevoot*” yaptığını öğrendik.

Eruv hatserot, aynı avlu içinde yaşayan herkesten alınan ekmeklerin evlerden birinin içine yerleştirilmesiyle yapılır ve bu şekilde o avlunun tüm sakinleri ekmeklerin yerleştirildiği evde oturuyormuş gibi bir ortaklık yaratılır.

Benzer şekilde *şituf mevoot* da, *mavoya* açılan tüm avlulardan birer yiyecek maddesi alınıp, o avlulardan birine yerleştirilmesiyle yapılır ve bu şekilde o *mavoy*daki farklı avlularda oturan herkes sanki aynı avluda yaşıyormuş gibi bir ortaklık yaratılır.

Bu yaprakta, birlikte *eruv hatserot* ve *şituf mevoot* işlemlerinin yapılamayacağı bazı kişiler olduğu açıklanmaktadır. Bunlar, “*eruvu kabul etmeyen kişiler*”, yani *eruv* yapmayı öngörmüş olan Hahamlarımızın sözlerine inanmayan kişilerdir.

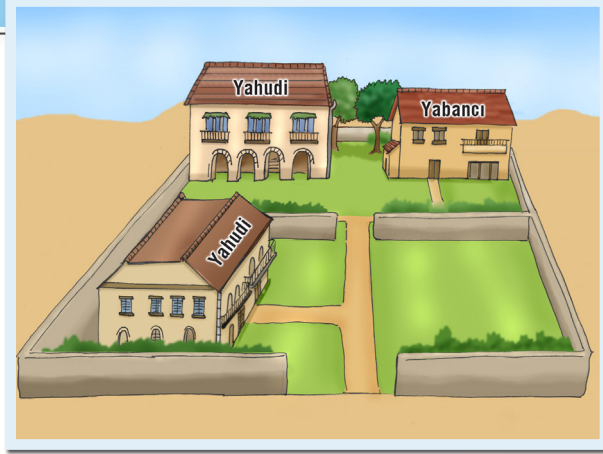
Eğer bir avluda böyle bir kişi oturuyorsa, orada yaşayan başkaları onunla birlikte *eruv* yapamazlar!

Avluda Yabancı Bir Komşu

Yaprak

62

Gemara, Yahudi olmayan biriyle birlikte *eruv hatserot* ve *şituf mevoot* yapılamayacağını söylemektedir. Başka bir deyişle, avludaki evlerden birinde oturanlardan biri Yahudi değilse, *eruv hatserot* yapmak mümkün değildir, zira Şabat günü taşıma yasağı Yahudi olmayanları bağlamamaktadır. Bu durumda böyle bir avlunun içinde, avludan evlere ve evlerden avlulara Şabat günü herhangi bir şey taşınmaz.

Kim Kimdir?

Üçüncü Nesil Tannaim

Öğretisi

Rabi Akiva'nın Tora'da ne kadar büyük olduğu konusunda *Gemara*'da şöyle denmektedir: Moşe Rabenu Tora'yı teslim almak üzere Göklere yükseldiği zaman, Kutsal ve Mübarek Tanrı ona, gelecekte Akiva ben Yosef adında bir kişinin çıkacağını ve kutsal Tora'daki her harfin üzerindeki her bir taç süslemesi için yığınlarla *alaha* türeteceğini söylemiştir. Ve gerçekten de Rabi Akiva'nın Bene Berak şehrinde bulunan *yeşivası*, *alaha* dersleri konusunda büyük bir odak noktasıydı. Hahamlarımız “*Güçlülerle paylaşacak*

ganimeti” (Yeşayau 53:12) pasuğunu da bu yönde açıklarlar: “Bununla kastedilen, *midraş*, *alahalar* ve *agadalar* tesis etmiş olan Rabi Akiva'dır.” Rabi Akiva Tora'nın her bir harfine açıklama getirirdi ve onun neslindeki birçok *Tanna* ona büyük hayranlık duyardı. Rabi Tarfon onun hakkında “Senden ayrılan, hayattan ayrılmış gibidir” demiştir.

Rabi Akiva'dan *Mişna*'da 266, *Mehilta*'da 50 ve *Gemara*'da 564 kez söz edilmektedir ve 375 *alaha* onun görüşü doğrultusunda belirlenmiştir.

Rabi
Akiva

Mişna bu konuda bir çözüm bulunduğunu söylemektedir.

Eğer Yahudi olmayan kişinin evindeki hakları Şabat için kiralanırsa, onun *eruv hatserota* katılmasına artık gerek kalmaz. Benzer şekilde, eğer bu kişiden, avludaki payı Şabat için kiralanırsa, *şituf mevoota* ortak olmasına artık gerek kalmaz.

Neden? Çünkü bu durumlarda, Yahudi olmayan kişi kendi payını başkalarına kiraladığı için, artık o avlunun ve *mavoyun* aktif sakinlerinden biri sayılmaz.

Rav'ı Onurlandırmaya Özen Göstermek

Yaprak

63

Bu yaprakta bir öğrencinin, kendisine Tora öğreten hocasını onurlandırma konusunda çok titiz olması gerektiğini öğreniyoruz.

Hocasının onuru konusunda o kadar özenli olmalıdır ki, öğrencinin kendisi de bir *talmid haham* olup cevabı şahsen biliyor olsa bile, hocasına sorulan sorulara cevap vermesi yasaktır! Bunun yerine hocasına hürmet etmesi, sessiz kalıp, cevabı verme işini ona bırakması gerekir.

Rav Amnuna, Kral David'in bile, kendi hocası olan İra Ayairi hayatta olduğu sürece *alaha* konusunda hiçbir şey öğretmediğini, halka *alaha* konusunda dersler vermeye yalnızca hocasının vefatından sonra başladığını söyler.

Rava'ya göre eğer öğrenci, bir Yahudi'nin, Tanrı esirgesin, yasak bir konuda hataya düşmek üzere olduğunu görüyorsa, Rav'ı hemen yanında duruyor olsa bile, Yahudi'yi hemen bu hareketinin yasak olacağı konusunda uyarması bir *mitsvadır*, zira bu, Yahudi bir kardeşini yasak ihlalden kurtarmak anlamına gelmektedir.

Kutsal Hahamlarımızın Eylemlerine Bakış

Yaprak

64

Gemara, Raban Gamliel'in, Ako'dan, Erets-Yisrael'in kuzeybatısında yer alan Keziv kentine bir eşek sırtında yola çıktığını anlatır. İlai adındaki bir öğrencisi de onun peşinden gitmekteydi. Hahamlarımız, eşek sırtındaki bu yolculuk sırasında Raban Gamliel'den bazı *alahalar* öğrenmişlerdir. Biz burada bu *alahalardan* iki tanesini öğreneceğiz:

İlk alaha: Raban Gamliel yolun ortasında, yere düşmüş ekmek somunları görmüştü. Öğrencisi İlai'ye, ekmeklerin böyle alçaltılmış bir şekilde yerde durması için onları oradan almasını söyledi. Hahamlarımız buradan, yiyeceklere değersiz ve önemsizmiş gibi hor görerek davranmamak gerektiğini öğrenmişlerdir.

İkinci alaha: Yolculuklarının devamında Raban Gamliel ile İlai, yolda giden yabancı biri gördüler. Raban Gamliel, öğrencisine ekmek somunlarını bu adama vermesini söyledi. Hahamlarımız buradan, bu ekmeklerin Yahudilerce yenmesinin yasak olduğunu öğrenmişlerdir, çünkü o yoldan geçenlerin çoğunluğu Yahudi olmayan kişilerdi ve dolayısıyla yere düşmüş olan bu ekmeklerin *kaşer* olmama olasılığı yüksekti.

Kralın Huzurunda Dua

Yaprak

65

Kutsal ve Mübarek Tanrı'nın huzurunda dua ederken, kişi kendisini en azından büyük bir kralın huzurundaymış gibi hissetmeli ve buna göre davranmalıdır.

Bu nedenle *Gemara*, şarap içtiği için zihni bulanık olan bir kişinin dua etme serbestisine sahip olmadığını, çünkü bir kralla bu durumda konuşmanın kralın onuruna aykırı olduğunu söylemektedir.

Gemara, kutsal *Amora* Rav Papa'nın, ağır yemek kokularının olduğu bir evde dua etmediğini, çünkü dua ederken iyice konsantre olmak istediğini, oysa kokunun onu rahatsız ettiğini aktarır. Kralla konuşurken, bizi hiçbir şeyin rahatsız etmemesi için gayret etmek ve söylenen her sözcüğe odaklanmak gerekir.

Bu yaprakta ayrıca, tıpkı düşünceleri odaklamanın mümkün olduğu ve rahatsız edici etkenlerden arınmış bir ortamda dua etmek gerektiği gibi, aynı şekilde Tora öğrenimi sırasında da etrafta rahatsız edici etkenlerin olmamasına gayret etmek gerektiğini öğrenmekteyiz, çünkü öğrendiğimiz şey, kutsal Tora'dır.

Şabat Günü Geçerliliğini Kaybeden Eruv

Yaprak
66

Eruv hatserotun, bir avluda yaşayan herkesten toplanan ekmeklerin evlerden birine yerleştirilmesiyle yapıldığını artık biliyoruz. Bu yapıldığında, sanki herkes aynı evde yaşıyormuş gibi bir durum yaratılır ve bu sayede hepsi Şabat günü avlunun içinde taşıyabilir.

Ayrıca yukarıda, Hahamlarımızın, komşulardan birinin “*eruvu* kabul etmemesi” halinde, onunla birlikte *eruv hatserot* yapılamayacağına karar verdiklerini görmüştük.

Aynı şekilde Yahudi olmayan biriyle de *eruv hatserot* yapılamaz, çünkü taşıma yasağı böyle birini zaten bağlamamaktadır.

Şöyle bir durum düşünelim: Yahudilerle birlikte bir avluda Yahudi olmayan bir komşu da yaşıyor. Bu komşu Şabat başlamadan önce Yahudi komşularına, bu Şabat günü orada olmayacağını bildiriyor.

Yahudi komşular bu Şabat günü için *eruv hatserot* yapabileceklerini görünce seviniyorlar, çünkü *eruvun* yapılamaması durumu yalnızca, Yahudi olmayan komşu Şabat günü oradaysa geçerli.

Böylece kurallara uygun bir şekilde *eruv* yapıyorlar ve Şabat günü avlu içinde serbestçe bir şeyler taşıyabiliyorlar. Ve işte, Şabat sabahı Yahudi olmayan komşuları çıkageliyor ve “Eve dönmem gerekiyordu” diyor. Bu durumda ne olur?

Gemara, komşuların yaptıkları *eruv hatserotun* hemen o anda iptal olduğunu söylemektedir, zira şimdi Yahudi olmayan komşu evine geri gelmiştir.

İki Girişli Bir Ev

Yaprak
67

Bir avluda Yahudi olmayan bir kişinin Yahudi komşularla birlikte yaşaması halinde o avluda *eruv hatserot* ve avlunun açıldığı *mavoyda şituf mevoot* yapılamayacağını öğrendik.

Bu yaprakta *Gemara*, bir *mavoya* girmek için kullanılabilecek – biri *Reşut A-Rabim*’den *mavoya* girmek için, biri de *mavoyun* arkasındaki açık alandan *mavoya* girmek için olmak üzere – iki ayrı giriş olması halinde, Yahudi olmayan komşunun varlığının *eruv hatserot* önünde artık bir engel teşkil etmediğini öğretmektedir.

Neden? Çünkü bu komşunun açık alana çıkan kapıyı daha kullanışlı bulacağı varsayılabilir ki bu da onu *mavoyda* oturan diğer sakinlerden farklı bir konuma yerleştirir. Böylece avlu veya *mavoyda* oturan herkesin ortak olmasını gerektiren *eruv* veya *şituf* işlemleri Yahudi sakinler arasında gerçekleştirilebilir.

Kutsal Amoraların Yüksek Düzeyi: *Gemara*, *Amora Rav Şešet*’in *mişna* ve *baraytalar* konusunda son derece uzman olduğunu, *Amora Rav Hisda*’nın da kutsal Tora’yı öğrenirken son derece incelikli bir zekâyı ortaya koyduğunu anlatmaktadır.

Kim Kimdir?

Üçüncü Nesil Tannaim

Hayatından Kesitler

Üçüncü ve dördüncü *Tannaim* nesillerinde yaşamış ve Rabi Yeoşua ben Hananya, Rabi Tarfon ve Rabi Elazar ben Azarya’nın yanında Tora öğrenmiştir. Ancak esas öğrenimini, daha sonraları öğrenim partneri de olduğu Rabi Akiva’nın yanında görmüştür. *Gemara*’da onun evlenmediği anlatılır. Bazılarına göre Rabi Akiva’nın kızıyla nişanlanmış ama evlenmemiştir, bazılarına göreyse evlenmiş ve hemen boşanmıştır. Her halükârda bekâr olduğu bilinmektedir. Kendisine neden evli olmak istemediği sorulduğunda “Ne yapayım, canım Tora’yı arzuluyor” demiştir (*Sota* 4b). Hayatının tüm günlerinde sadece Tora ile meşgul olabilmek istiyordu ve gerçekten de kendi neslinde, büyük çalışkanlığı ve Tora’nın pasukları hakkındaki

derasalarıyla çok müstesna bir yere sahipti. Şimon ben Azay, anlaşıldığı kadarıyla genç yaşı nedeniyle, talimat verme yetkisi almamış, hayatı boyunca öğrenci olarak kalmıştır. Kendi adıyla bir *alahanın* aktarıldığı yerlerin çoğunda kendisinden, özel ismi kullanılmaksızın yalnızca “Ben Azay” diye bahsedilir. Bilgeliği ve keskin zekâsıyla, Teverya şehri pazarında kalabalıklara Tora öğretmiş ve büyük *Amoralar*, kendi öğrencilerine “Teverya pazarlarındaki Ben Azay gibi” olduklarını söylemişlerdir. Başka bir deyişle, arzu eden herkese Tora öğretmeye hazır oldukları mesajını vermek için Ben Azay’ı örnek olarak kullanmışlardır.

Ben Azay genç yaşta ölmüştür ve bazılarına göre *Asara Aruge Malhut*’tan biridir.

**Şimon
ben
Azay**

Hahamlarımızın Öngördükleri Uygulamalar

Yaprak

68

Hahamlarımız Yisrael halkının, Tanrı esirgesin, Tora'nın yasaklarını ihlal etme hatasına düşmemesi amacıyla önlem amaçlı çeşitli yasaklama, kısıtlama ve uygulamalar öngörmüşlerdir. Yasaklamalara “gezero”, uygulamalara ise “takana” adı verilir.

Örneğin, yukarıda açıklanmış olduğu gibi, Hahamlarımız, *Reşut A-Yahid* niteliğinde bile olsalar, Şabat günü avlu ve sokaklarda herhangi bir şey taşımanın yasak olmasına karar vermişlerdir. Bunun sebebi, insanların buralarda bir şeyler taşıması halinde, sonunda, Şabat günü taşımanın doğrudan Tora kaynaklı bir yasak olduğu *Reşut A-Rabim*'de de taşıma ve tıpkı evden avluya bir şeyler çıkardıkları gibi *Reşut A-Yahid*'den *Reşut A-Rabim*'e de bir şeyler çıkarma hatasına düşebilecekleri yönündeki endişedir.

Peki ya bir kişi, Tora'nın bir *mitsvasını* yerine getirme amacıyla Hahamların koymuş olduğu bir yasağı ihlal etmek istiyorsa? Örneğin diyelim ki bir Yahudi *Berit Mila mitsvasını* yapmak üzere bebeğini kutsal Şabat günü evden avluya çıkarmak istiyor. Acaba bu serbest midir?

Rabi Eliezer bunun serbest olduğu görüşündedir. Ancak diğer Hahamlara göre, Tora'nın bir *mitsvasını* yerine getirme amacıyla bile olsa Hahamların koyduğu bir yasağı delmek yasaktır.

Alaha da diğer Hahamlara göre belirlenmiştir.

Yetki İptali

Yaprak

69

Bu yaprakta *eruv hatserot* bağlamında başka bir *alaha* açıklığa kavuşmaktadır. Daha önce, içinde birkaç evin bulunduğu bir avluda Şabat günü herhangi bir şey taşıyabilmek için *eruv hatserot* yapmak gerektiğini öğrenmiştik. *Eruv hatserot* yapılmadığı takdirde Şabat günü burada taşımak yasaktır.

Eruv hatserot yalnızca avluda yaşayan herkesin katılımıyla yapılabilir. Avludaki evlerde yaşayan her aile *eruv hatserota* iştirak eder. Eğer evlerden birinin sakinleri *eruv hatserota* katılmazsa bu işlemi yapmak mümkün değildir ve o avluda Şabat günü taşıma yapmak yasaktır.

Gemara, olur da avlu sakinleri *eruv hatserot* yapmış ve komşulardan biri bu *eruva* iştirak etmeyi unutmuşsa, bu komşunun “Kendi yetki alanım üzerindeki yetkimi sizin için iptal ediyorum” deme suretiyle *eruv hatserotu* kurtarabileceğini söylemektedir.

Bununla kastedilen nedir?

Komşu bir anlamda “Avluda benim payıma düşen kısım üzerindeki yetkimi, sanki avluda hiç payım yokmuş gibi iptal ediyorum” demektedir. Bu durumda *eruv hatserot* işe yarayacaktır, çünkü bu komşunun yetkisini çekmesiyle birlikte, avluda pay sahibi olan herkes *eruva* iştirak etmiş olmaktadır.

Şabat Günü Vefat Eden Bir Yahudi

Yaprak

70

“Yetki iptali” konusunu öğrendikten sonra, gelin şöyle bir durumda ne yapılabileceğini inceleyelim:

Bir avludaki evlerden birinde yaşayan yaşlı bir kimse *eruv hatserota* katılmamış, kendi yetkisini de iptal etmemiştir. Avlunun diğer sakinleri üzölmüşlerdir, çünkü şimdi Şabat günü avlu içinde hiçbir şey taşıyamayacaklardır.

Ve işte; Şabat sabahı, maalesef avlu sakinleri bu yaşlı komşunun bu dünyadan, her şeyin iyi olduğu dünyaya geçtiğini öğreniyorlar! Hemen onun çocuklarını çağırıyorlar ve onlar da gelip gerçekten de babalarının, büyükbabalarının vefat ettiğini görüyorlar. Bu ev şimdi kime aittir? Tabii ki vefat eden adamın mirasçılara, yani çocuklarına.

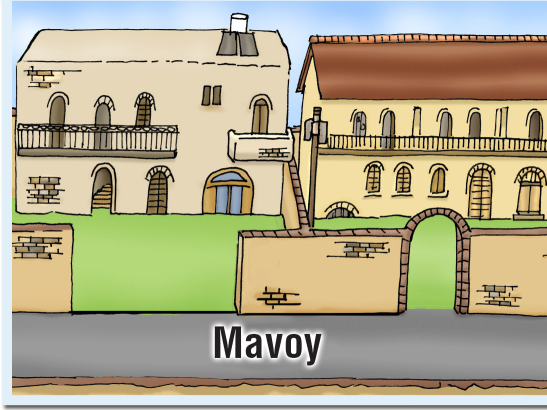
Komşulardan biri diğerlerine “Gelin mirasçılardan, avludaki yetkilerini iptal etmelerini rica edelim. O zaman bugün bir şeyler taşıyabiliriz” diyor. Başka bir komşu ise “Bir dakika” diyor. “Şabat başladığı sırada ev onlara ait değildi, çünkü yaşlı komşumuz henüz hayattaydı. Öyleyse onların bu yetkiyi iptal edebileceklerini kim söyledi?!”

Rav Nahman şöyle açıklar: Her ne kadar Şabat başladığında ev, yaşlı komşu hâlâ hayatta olduğu için henüz mirasçılara ait değil idiyse de, buna rağmen mirasçılar, ölen kişinin ‘devamı’ sayılırlar. Dolayısıyla müteveffanın yapabileceği her şeyi onlar da yapabilirler.

Tüm Komşulara Ait Bir Şarap Fıçısı

Yaprak
71

Yukarıda açıklandığı gibi, her şehrin çevresinde 2000 *ama* mesafeye kadar olan şerit “*tehum Şabat*” olarak adlandırılır ve şehirdeki herkes Şabat günü bu bölge içinde dolaşmakta serbesttir. İki bin *amanın* ölçümü nasıl yapılır? Elli *ama* uzunluğunda bir ip alınır ve şehrin ucundan itibaren elli *ama* ölçülür. Sonra elli *ama* daha ve elli *ama* daha ölçülerek sonunda 2000 *ama*ya kadar gelinir.

Ölçüm hangi iple yapılır? Rabi Yeoşua bir pasuktan, özellikle ketenden yapılmış bir ipin kullanılması gerektiğini öğrenmektedir. Rabi Yeoşua’ya göre, eğer pasukta yazılı olmasaydı, demir bir halatın kullanılmasına karar verirdik; zira demir halat esnemediğinden ölçüm için mükemmeldir.

Rabi Yeoşua’nın sözlerinin açıklaması şöyledir: Mesafeleri lastik bir iple ölçmenin doğru olmayacağını herkes kolayca anlar, çünkü eğer ipin uzunluğu elli *amaysa*, onu gerdiğimiz zaman çok daha uzayabilecektir. Ama lastik olmayan başka bir hammaddeden yapılmış bir ip de kullansak, az da olsa bir esneme payı vardır. Demir ise esnemediği için buna dâhil değildir. Bu nedenle en kesin ölçüm, demirden yapılmış halatla yapılabilir. Teoride doğru olan budur. Ama yine de, pasuklardan öğrenilen kurala göre ölçüm ketenden mamul iple yapılır.

Aynı Dairede Oturan Birkaç Aile

Yaprak
72

Birçok kez öğrendiğimiz üzere, birkaç evin bulunduğu bir avluda Şabat günü bir şey taşıyabilmek, evlerden avluya, avludan evlere bir şeyler götürebilmek için, Şabat’tan önce *eruv hatserot* yapmak gerekir. Her evden bir somun ekmek alınır ve tüm somunlar evlerden birine yerleştirilir. *Eruv hatserot* bu şekilde yapılır.

Eğer bir dairede birkaç aile birlikte yaşıyorsa, her aileden ayrıca ekmek almaya gerek yoktur. Dairede oturan ailelerden herhangi birinin bir somun ekmek vermesi yeterlidir ve bu, dairede oturan tüm aileler için yeterlidir.

Kim Kimdir?

Üçüncü Nesil Tannaim

Öğretisi

Şimon ben Azay’ın ismi, *Mişna*’da ve *Tosefta*’da birçok kez geçmektedir (çoğunlukla “Ben Azay” olarak). Ben Azay, Rabi Akiva’nın öğrencilerindendi ve ona olan saygısı çok büyüktü. *Mişna*’nın birçok yerinde Ben Azay’ın, hocasının sözlerine ekleme yaparak onları açtığını görmekteyiz. Ve kendisi, Tanrı esirgesin, hocasından farklı düşünmediğini, sadece üzerlerine ekleme ve tamamlama yaptığını söylerdi. İkisinin arasında kuvvetli bir dostluk kurulmuştu ve Rabi Akiva, Ben Azay’ın adıyla bir *alaha* bile aktarır.

Gemara’da, *Pardes*’e giren, yani *Maase Merkava* (Tanrı’nın Simgesel Arabasının Tarifi) ve *Maase Bereşit* (Yaratılışın Tarifi) gibi Tora’nın sır niteliğindeki öğretilerini (bkz. II. Kitap, sayfa 225) öğrenen dört kişi olduğu anlatılır ve Ben Azay onlardan biridir. Ancak bu öğretileri öğrenmeye

girdiği zaman, bunlara bakmış ve ölmüştür. Hahamlarımız “*Kıymetlidir A-Şem’in Gözlerinde, kendisine sıkı sıkıya bağlı olanların ölümü*” (Teilim 116:15) pasuğunu Ben Azay için söylerlerdi. Bir keresinde Ben Azay oturup Tora hakkında ders verdiği sırada, öğrencileri onun etrafında bir ateşin parladığını gördüler. Ona “Acaba Tora’nın gizli sırlarıyla mı meşgulsünüz?” diye sordular. O ise “Hayır, sadece Tora’nın sözlerini, Peygamberlerin (*Neviim*) sözlerine ve Kutsal Yazıların (*Ketuvim*) sözlerine ekliyorum. [Bu şekilde Tora’nın sözlerini, tıpkı Sinay’da ateş eşliğinde verilmiş olduğu zamanki gibi tam bir berraklıkla açıklıyorum. Gördüğünüz ateşin sebebi bu]” dedi. Kendi neslinde gayretli Tora öğreniminin simgesiydi ve Hahamlarımız onun için “Ben Azay öldükten sonra gayretkeşler sona erdi” demişlerdir.

Şimon
Ben
Azay

Bu yaprakta öğrendiğimiz *mišnada* Bet İllel'in buna benzer bir konudaki görüşüne yer verilmektedir. Buna göre, eğer büyük bir salon paravanlarla farklı bölmelere ayrılmışsa ve farklı aileler her biri bu paravanların oluşturduğu kendilerine ait bölmelerde yaşıyorsa, böyle bir durumda da her aileden *eruv hatserot* için ekmek almaya gerek yoktur, zira sonuçta hepsi aynı yerde yaşamaktadır. Bu, *Gemara*'da Bet İllel'in görüşünü takip eden bir bakış açısidir.

Bir Yerde Yiyip Başka Yerde Uyuyan Kişi

Yaprak
73

Şimdiki konumuzda iki evi birden kullanan bir aile ele alınmaktadır.

Bu ailenin bir avluda gece vakti uyudukları bir evi vardır. Bunun yanında ailenin, başka bir avluda, gündelik öğünlerini yedikleri başka bir evleri daha vardır. Bu aile *eruv hatserot* nerede yapmalıdır? Uyudukları evin avlusunda mı yoksa yedikleri evin avlusunda mı?

Bu konuda bir görüş ayrılığı vardır. Rav'a göre, yemek yenen yer esastır ve bu nedenle *eruv hatserot*, yemek yedikleri evin bulunduğu avluda yapılmalıdır. Şemuel'e göreyse uyudukları ev esastır ve *eruv hatserot* uyudukları evin bulunduğu avluda yapılmalıdır.

Avluya Dair Kurallar

Yaprak
74

Bu yaprakta, *masehet eruvinin* başında öğrendiğimiz bazı konular tekrarlanmaktadır. Gerçekten de bunları tekrarlamakta ve iyice hatırd tutmakta fayda vardır.

Dört duvarla [veya çitle] çevrili bir avlu *Reşut A-Yahid*'dir.

Üç duvarla çevrili bir avlu da Tora'ya göre *Reşut A-Yahid*'dir, ama Hahamlarımız Şabat günü böyle bir avlunun içinde taşıma yapılabilmesi için öncelikle, duvar olmayan dördüncü tarafa bir "düzeltme" yapılmasını şart koşmuşlardır.

Nasıl bir "düzeltme" yapılmalıdır? Oraya yeni ve tam bir duvar örmeye gerek yoktur, sadece on *tefah* yüksekliğinde ve dört *tefah* eninde bir duvar dikmek yeterlidir ve bu yapıldıktan sonra Şabat günü o avluda taşımak serbesttir. Olası bir başka çözüm daha vardır: Duvar olmayan tarafın iki köşesine birer tane sütun (*lehayayim*; yani iki tane *lehi*; bkz. sayfa 128) dikilebilir.

Bunlar avluyla ilgili kurallardır. Ama üç duvarı olan bir *mavoy* söz konusu olduğunda, dördüncü tarafa yapılması gereken "düzeltme" daha kolaydır. Girişin üzerine bir "*kora*" (bkz. sayfa 126) veya kenarına bir "*lehi*" koyulabilir.

İç Avlu ve Dış Avlu

Yaprak
75

Kim *eruv hatserot* yapar? Tabii ki bir avluda (İbranice: *hatser*) oturan herkes. Doğru; şimdiye kadar yaptığımız açıklamalardan çıkan sonuç bu yöneydi.

Bu yaprakta öğrendiğimiz *mišnada* Rabi Akiva, belirli bir avlunun içinde oturmamasına rağmen yine de oradaki *eruv hatserota* iştirak etmesi gereken bir adamla ilgili özel bir durumdan bahsetmektedir.

Bu durum, bir avlunun içinden geçiş hakkına sahip olan bir kişi için ortaya çıkabilir. Bir kişinin belirli bir avlunun içinde yaşıyor olmamasına rağmen, başkalarına ait olan o avludan geçiş hakkına sahip olması nasıl mümkün olabilir?

Çok basit.

Sokağa bitişik büyük bir avlu ve bu avlunun arkasında, ona bitişik bulunan ikinci bir avlu düşünün. Öndeki büyük avludan geçmeden arkadaki ikinci avluya erişmek mümkün değil. Dolayısıyla, bu iki avlu ve içindeki evleri inşa ettikleri zaman, sokağa bitişik olan avlunun sakinleri, arkadaki avluda oturanlara, evlerine erişebilmeleri için kendi avlularından geçiş izni vermişlerdir. İşte böyle bir durumda, sokağa bitişik avlu için yapılan *eruv hatserota*, arkadaki avluda yaşayan kişinin de katılması gerekir.

MASEHET ERUVİN
PEREK 7: ADAR

Pencere

Yaprak
76

Masehet Eruvin'te yedinci perek, "*Halon*" adını almıştır. Bu kısma neden *halon*, yani "pencere" adı verilmiştir? Çünkü bu perekte, başka konuların yanında, iki avluyu birbirinden ayıran bir duvarda yer alan bir pencere de ele alınmaktadır. Kutsal *Tannalar* ve *Amoralar* iki avlu arasındaki pencereyle neden mi ilgilenmişlerdir? Çünkü bu pencere *eruv hatserot* kuralları üzerinde etki sahibidir.

Bildiğimiz gibi, bir avludaki evlerin sakinleri, aralarında *eruv hatserot* yaptıktan sonra Şabat günü avlu ile evleri arasında taşıma yapabilirler. Acaba kendi avlularından komşu avluya da bir şeyler taşıyabilirler mi? Hayır! Çünkü iki avlu arasında *eruv hatserot* yapmış değillerdir.

Eğer iki avludaki evlerin sakinleri aralarında *eruv hatserot* yaparlarsa her şey mükemmeldir. Bu şekilde bir avludan diğerine herhangi bir şeyi taşıyabileceklerdir. Ama eğer iki avlu arasında on *tefah* yüksekliğinde bir duvar varsa, birlikte *eruv hatserot* yapamazlar, zira aralarında doğrudan bir bağlantı yoktur; bu yükseklikteki bir duvar, avlular arasında ayırım yapmaktadır. Bu nedenle Hahamlarımız, iki avlu arasında böyle bir duvar bulunduğu, ama bu duvarda da, yerden on *tefah* yüksekliğe kadar olan kısım dâhilinde bir pencere olduğu takdirde kuralın nasıl olacağı üzerinde tartışmışlardır. Acaba bu pencere iki avlu arasında doğrudan bir bağlantı olarak kabul edilebilir mi? İşte kutsal *Tannalar* ve *Amoralar* bu konuyu ele almışlardır.

Duvarı Alçaltmak

Yaprak
77

Önceki yaprakta, iki avluyu birbirinden ayıran bir duvar olduğunda, her avlunun kendi içinde bir bütün olduğunu ve iki avluyu birleştirecek şekilde *eruv hatserot* yapılamayacağını görmüştük.

Bu sayfada öğrendiğimiz *Gemara*'da, aradaki duvarın, iki avlunun ortak olacağı bir *eruv hatserot* yapılmasına engel olmaması için neler yapılabileceği açıklanmaktadır.

Kim Kimdir?

Üçüncü Nesil Tannaim

Üçüncü *Tannaim* nesline mensup bir *Tannadır*. Rabi Yeşua ben Hananya'nın öğrencilerindendir. Ben Azay'ın dostu ve öğrenim partneridir. Bilimler konusunda uzman biri olarak tanınır. *Alaha* uygulamasında karar ve talimat vermek üzere yetkilendirilmemiştir, ama kendi neslindeki ihtiyar bilgelerin önünde tartışır ve kendilerine sanki onlardan biriymiş

gibi cevaplar verirdi.

Büyük bir *darşandı* (Tora hakkındaki öğretilere yer verilen konuşmalar yapan Tora uzmanı) ve öldüğünde Hahamlar "Ben Zoma öldükten sonra *darşanlar* sona erdi" demişlerdir. Hayranlık uyandırıcı bilgeliği hakkında "Rüyasında Ben Zoma'yı gören kişi, bilgeliğe kavuşmayı bekleyebilir" derlerdi.

Ben
Zoma

Bu konu için gelin öncelikle, *mehitsa* (ayırıcı bir duvar, çit, paravan vb.) kuralları hakkında bir şeyler öğrenelim. Hangi *mehitsa*, “*mehitsa*” kabul edilir? Acaba beş *tefah* (yaklaşık yarım metre) yüksekliğindeki bir çit *mehitsa* sayılır mı? Kesinlikle hayır. Bir duvar veya çitin *mehitsa* sayılabilmesi için en az on *tefah* (yaklaşık 1 m.) yüksekliğe sahip olması gerekir.

Bu nedenle *Gemara*, iki avlu sakinlerinin, aradaki duvarın iki avluyu birbirinden tam olarak ayırmamasını sağlayacak girişimlerde bulunabileceklerini söylemektedir. Örneğin bu duvarı alçaltabilirler; üst kısmını kırıp yüksekliğinin on *tefahtan* daha alçak olmasını sağlayabilirler.

Görünmeyen *Mehitsa*!

Yaprak

78

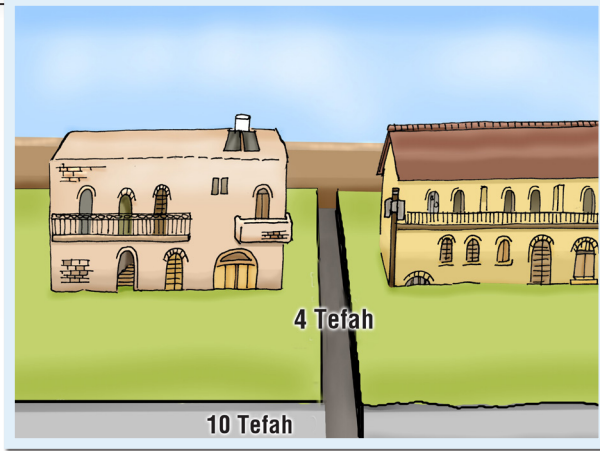
Bu yaprakta, çok özel bir *mehitsa* türünü öğrenmekteyiz.

Görünmeyen bir *mehitsa* hayal edin!

Mişna, topraktaki bir yarığın *mehitsa* sayılabileceğini söylemektedir. Yarık ile kastedilen, toprağın düz bir hat üzerinde kazılmasıdır ve eğer iki avlu arasında bu şekilde bir yarık varsa, bu yarık, avluları birbirinden ayırmak için yeterlidir. Ve yarık nedeniyle avlular birbirinden bağımsız iki avlu olduğundan, iki avlu arasında ortak bir *eruv hatserot* yapılamaz.

Avluları birbirinden ayırma etkisine sahip bir yarık en az ne kadar derin olmalıdır? Tıpkı bir duvar veya çitin *mehitsa* sayılması için en az on *tefah* yükseklikte olması gerektiği gibi, yarığın da *mehitsa* olarak kabul edilebilmesi için, en az on *tefah* derinliğe sahip olması gerekir.

Mişna ayrıca, eğer yarık çok darsa ve bir taraftan diğerine üzerinden yürüme suretiyle rahatlıkla geçilebiliyorsa, yarığın *mehitsa* sayılmadığını söylemektedir. Yarık, ancak en az dört *tefah* genişliğe sahipse *mehitsa* sayılacaktır.

Şabat Günü Hayvanları Beslemek

Yaprak

79

Bu yaprakta ilginç bir *alaha* öğreniyoruz. Kutsal Şabat günü bir hayvan sahibi, hayvanını, topraktan koparıp yemesi için otların önüne koyabilir, ama saman yemesi için onu *muktse* olan (bkz. sayfa 115) samanların bulunduğu bir samanlığa getiremez.

Kulağa garip geliyor, değil mi? İki arasında ne fark vardır ve hayvanı samanlığa koymak neden yasaktır?

Tek Ayak Üstünde

Büyük *Tanna Şamay*'ın mesleği, bir binanın inşaatı tamamlandıktan sonra ona değer biçmekti. İnşaat sona erdikten sonra Şamay bir ölçüm aletiyle gelip duvarların kalınlığını, binanın genişliğini, yüksekliğini ve alanını ölçer, her bir kısmın değerini bu şekilde belirlerdi. Bu karmaşık iş büyük uzmanlık gerektirmekteydi ve

Şamay da gerçekten nadir görülen zekâya sahip biriydi. Kendisini bekleyen çok iş olduğundan, ölçüm aletini de her zaman yanında bulundururdu.

Bir gün Şamay kendisini bekleyen bir yabancı görünce ona “Sana nasıl yardım edebilirim?” diye sordu.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
167'de

Gemara Hahamlarımızın bunu bir endişe nedeniyle yasakladıklarını söylemektedir. Hayvan sahibi hayvanına saman yedirmek için onun yanında durduğu takdirde, kendisi de eğilip *muktse* olan samanları yerinden kımıldatma yanlışına düşebilecektir. Oysa Hahamlarımız Şabat günü *muktse* şeyleri elle kımıldatmayı yasaklamışlardır.

Öyleyse, hayvanı otları koparıp yemesi için otlağa götürmek neden serbesttir? Hayvan sahibinin eğilip ot koparabileceğinden neden endişe etmiyoruz?

Gemara bunu şöyle açıklamaktadır: Şabat günü ot koparmak doğrudan Tora'nın bir yasağıdır! Tora'nın yasakları söz konusu olduğunda insanlar her zaman çok daha dikkatlidir ve bunları ihlal etmekten korkarlar. Bu nedenle Hahamlarımız hayvan sahibinin Şabat günü ot koparma hatasına düşebileceğinden endişe etmemişlerdir.

Eruv Hatserot İçin Gereken Miktar

Yaprak

80

Bu yaprakta *Gemara*, *eruv hatserot* ve *şituf mevoot* yapmak için ne miktarda gıda maddesi gerektiğini öğretmektedir.

Mişna, *eruva* katılan herkesin, “*gerogeret* kadar” (bkz. sayfa 84) ekmek vermesi gerektiğini söylemektedir. *Gerogeret*, “kuru incir” demektir. Eğer bir avluda beş ev varsa tüm evlerden toplanacak toplam ekmek, beş *gerogeret* kadar olmalıdır. Eğer avluda on sekiz ev varsa, o zaman da toplanacak ekmek miktarı da on sekiz *gerogeret* kadar olacaktır.

Peki, ya avluda yüz aile yaşıyorsa? Acaba bu durumda da her komşudan birer *gerogeret* miktarında ekmek almak gerekir mi?

Gemara buna gerek olmadığını söylemektedir. Herkes *gerogeret*ten daha az miktarda verebilir; yeter ki herkesten toplanan toplam miktar on sekiz *gerogeret* olsun. *Gemara* bunu şöyle açıklamaktadır: Bu miktardaki ekmek önemli sayılır, çünkü bununla iki öğün yapmak mümkündür. Bu nedenle bin kişinin yaşadığı bir avluda bile her komşu çok az miktarda ekmek verebilir ve herkesten toplanan toplam on sekiz *gerogeret* miktarında ekmekle *eruv hatserot* yapılır.

Bir Somun Ekmeğin İki Yarısıyla Eruv Hatserot

Yaprak

81

Daha önce gördüğümüz gibi, *şituf mevoot* yapmak için her tür gıda maddesi kullanılabilir, ama *eruv hatserot* yalnızca ekmekle yapılabilir.

Rabi Yeoşua, *eruv hatserot* konusunda bir *alaha* daha olduğunu söylemektedir: *Eruv hatserot* için verilen ekmeğin bütün halde olması gerekir. Yarım ekmek vererek *eruv hatserot* yapmak mümkün değildir. Rabi Yeoşua ayrıca, komşulardan biri *eruv hatserot* için iki tane yarım ekmek, yani bir ekmeğin iki yarısını verirse bile bununla *eruv* yapılamayacağını, çünkü ekmeğin artık bütün halde olmadığını belirtmektedir.

Rav Hisda, ikiye bölünmüş ekmeğin, *eruv hatserotta* kullanılma amacıyla tamir edilebileceğini söyler. Bunun için uzunca bir kürdan alınıp ekmeğin iki yarısına saplanabilir. Böylece kürdan yarım ekmekleri birleştirecektir. Eğer ekmeğin iki yarısı dışarıdan bakıldığında iki yarım ekmek olduğu anlaşılmayacak şekilde birleştirilebiliyorsa, o zaman bu ekmek *eruv hatserot* için kullanılabilir.

Kim Kimdir?

Üçüncü Nesil Tannaim

Üçüncü *Tannaim* neslinde, Rabi Tarfon, Rabi Akiva ve Rabi Yişmael gibi en büyük Yavne Hahamlarının zamanında yaşamıştır. Doğum yeri ve öğretisini yaydığı yer olan Galil bölgesi nedeniyle “A-Gelili” lakabıyla anılır. Mucizelere imza atmış büyük bir *hasiddi*; tevazu ve gizlilik içinde *mitsva* ve iyilikseverlik yapmayı sevmesiyle ünlüydü. Daima Yisrael halkının lehine konuşurdu ve

Gemara’da (*Yeruşalmi Taanit* 1:1), Yisrael halkının yağmura ihtiyaç duyduğu, ama Tora ve *mitsvalar*la pek dolu olmadığı bir dönemde Rabi Yose A-Gelili’nin kalkıp onlar için dua ettiği ve hemen yağmur yağdığı anlatılır. İlk eşini ve onun kocasını tüm yaşamları boyunca geçindirmiştir. İleri yaşta vefat etmiştir ve iki oğlu, Rabi Eliezer ile Rabi Hanina, beşinci nesildeki *Tannaim* arasındadır.

Rabi
Yose
A-Gelili

**MASEHET ERUVİN
PEREK 8:
KETSAD MİŞTEFİN**

Mitsva Amaçlı Eruv Tehumin

Yaprak 82 Yukarıda açıklandığı üzere, Şabat günü *tehum Şabat*’tan çıkmak isteyen kişi *eruv tehumin* yapmalıdır.

Mişna’dan, *eruv tehumin*in yalnızca, Şabat günü şehirden bir *mitsva* yapma amacıyla çıkmak için yapıldığını öğrenmekteyiz.

“*Mitsva*” ile kastedilen nedir? *Mişna* bu konuda iki örnek getirmektedir.

a. Nihum Avelim: Bir yakınının vefatı nedeniyle “yas tutan” bir kişiyi (İbranice: *avel*) teselli etmek.

b. Bir *mitsva* yemeğine katılmak.

Bu kişiler ve benzerleri, yapmak istedikleri *mitsva* için Şabat günü şehir dışına çıkabilme amacıyla *eruv tehumin* yapabilirler.

Afraşat Hallâ

Yaprak 83 Şimdiki konumuz *afraşat hallâ* konusunda bir *alaha* öğretmektedir. Nedir *afraşat hallâ*? Tora, bir hamur yoğrulduğunda bu hamurdan bir kısmın ayrılarak bir Koen’e verilmesini emretmektedir. Koen’e verilen bu kısma “*hallâ*” adı verilir. *Afraşat hallâ* ifadesi de “*hallâ* ayırmak” anlamına gelir. Bu *mitsva*yla ilgili birçok ayrıntı ve birçok *alaha* vardır ve bu yazımızda söz konusu ayrıntılardan birine değineceğiz.

Acaba her hamurdan *hallâ* ayırmak gerekir mi?! Hayır! Hahamlarımız bir pasuğa dayanarak, yalnızca en az “1/10 *efa*” miktarındaki bir hamurdan *hallâ* ayırmak gerektiğini öğretmişlerdir. Eğer bundan daha küçük bir hamur söz konusuysa ondan *hallâ* ayırmak gerekmez.

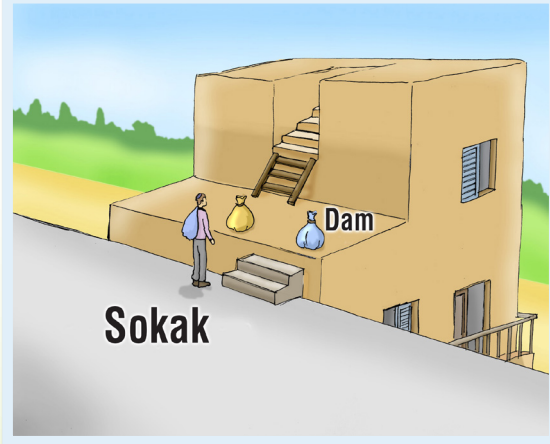
Tabii ki hemen 1/10 *efanın* kaç kilogram un anlamına geldiğini merak edeceksinizdir. Son dönem otoriteleri arasında bu konuda farklı görüşler vardır ve uygulamada, 1.200 gram unla yapılan hamurdan *hallâ* ayırmak gerekir. (Bu konuda başka görüşler de olduğundan, 2486 gr.dan az un kullanıldığı sürece, *hallâ* ayrıldığı zaman *beraha* söylenmez.)

Bir Evin Herkesçe Kullanılan Damı

Yaprak 84 *Eruv hatserot* nerede yapılır? Bunu daha önce öğrenmiştik. Birden fazla evin bulunduğu bir avluda Şabat günü taşıma yapmak, evden avluya ve avludan eve bir şeyler götürmek isteniyorsa, o avlunun tüm sakinleri *eruv hatserot* yapmalıdır.

Kim “avlu sakini” olarak kabul edilir? Tabii ki o avluda yaşayan herkes!

Bu yaprakta, sokak seviyesinin altında inşa edilmiş olup damı yaklaşık olarak [en çok 10 *tefah* farkla] sokakla aynı seviyede olan bir evden bahsedilmektedir.

Rav Nahman, Şemuel'den aktararak, eğer sokakta yürüyen insanlar genellikle o evin damına eşyalar bırakıyor ve damı kullanıyorlarsa, o zaman yoldan geçenlerin de o damda ortak olduklarını söyler.

Elbette dam onlara ait hale geliyor değildir, ama onların katılımı olmadan *eruv hatserot* yapmak mümkün değildir. *Eruv hatserot* yapabilmek için, avluda oturan herkesin *eruva* katılması gerektiği gibi, aynı şekilde sokaktan geçerken bu damdan yararlanan herkesin de bu evin katıldığı *eruv hatserota* iştirak etmesi gerekir...

Eruv Hatserot Nereye Konur?

Yaprak
85

Bu yaprakta *eruv hatserotun*, yani bu amaçla kullanılan ekmeğin nereye yerleştirildiği açıklanmaktadır.

Mişna, *eruv hatserotun*, içinde ikamet edilen bir eve konması gerektiğini söylemektedir. Bu nedenle *eruv*, evin çevresindeki sundurmaya konamaz, çünkü sundurmanın kullanım amacı yürümektir. İnsanların sürekli olarak gelip geçtiği bir yer olduğundan, sundurma, ikamete uygun bir yer olarak kabul edilmez.

Bahsedilen sundurma veya teras, Talmud zamanında tüm binanın çevresini sarardı ve insanlar evlerine bu sundurma yoluyla girip çıkarlardı.

Mişna bu sundurma hakkında başka bir *alaha* daha öğretmektedir.

Bildiğimiz gibi, avluda yaşayan herkesin *eruv hatserota* katılması gerekir. Ama eğer sundurmada ikamet etmeye karar vermiş bir kişi varsa, bu kişi *eruv hatserota* katılmaz, çünkü normalde ikamete uygun olmayan bir yerde ikamet etmeyi seçmiştir.

Şabat İçin Başka Yere Giden Bir Avlu Sakini

Yaprak
86

Bu yaprakta *eruv hatserot* ile ilgili ilginç bir görüş ayrılığını görmekteyiz.

Bildiğimiz üzere, Şabat günü bir avluda taşıma yapmanın mümkün olabilmesi için o avluda oturan herkesin *eruv hatserota* iştirak etmesi gerekir.

Rabi Yeuda, eğer avlu sakinlerinden biri Şabat arifesinde başka bir şehre yolculuk ettiyse, onu *eruv hatserota* ortak etmeye gerek olmadığını, zira o Şabat gününde bu komşunun avlu sakinlerinden biri olmayacağını söylemektedir.

Rabi Yose bu kuralın yalnızca, o komşu Şabat arifesinde “başka bir şehre” gittiye geçerli olduğu görüşündedir. Böyle bir durumda onunla birlikte *eruv hatserot* yapmaya gerek yoktur, zira kutsal Şabat günü içinde, konuk gittiği şehirden kendi şehrine dönecek değildir.

Kim Kimdir?

Üçüncü Nesil Tannaim

Rabi Yose A-Gelili, Galil bölgesinde doğmuş ve daha sonraları Yeuda bölgesi Hahamlarıyla birlikte, Rabi Tarfon'un Lod şehrindeki *yeşivasında* ve Rabi Akiva'nın Bene Berak şehrindeki *yeşivasında* öğrenim görmüştür. Öğretisi ve keskin zekâsı bu öğrenimi sırasında tüm gücüyle kendisini göstermiştir. Çoğu *deraşasında* Rabi Akiva'nın izinden gidip onun analiz yöntemlerini kullanmıştır. Birkaç konuda Rabi Akiva'dan ayrı düşüyse de, Rabi Akiva onu çok takdir eder ve sözlerini

kabul ederdi. Başlarda Rabi Akiva ile arasındaki ilişki bir hoca-öğrenci ilişkisiydi. Ama zaman geçtikçe “*talmid haver*” (aynı zamanda öğrenim partneri olan öğrenci) haline gelmiştir. Hatta Rabi Yose A-Gelili bir keresinde “Akiva, sözlerini gün boyunca tekrar etsen bile seni dinlemeyeceğim [ve görüşünü kabul etmeyeceğim]” demiştir. Rabi Akiva da ona değer verirdi ve ona şöyle demişti: “Fikrimden herkes için dönmem. Yalnızca senin için – çünkü sen Yose A-Gelili'sin.”

**Rabi
Yose
A-Gelili**

Ama eğer bu komşu yaşadığı şehrin içinde Şabat için başka bir eve, örneğin kızına konuk olduysa, Rabi Yose'ye göre *eruv hatserot* onunla birlikte yapılmalıdır, çünkü Şabat içinde evine geri dönmesi olasılığı vardır.

Rabi Şimon ise farklı görüştedir. Ona göre eğer bu komşu evinden çıkıp başka eve gittiye, bu ev aynı şehirde olsa bile onu *eruv hatserota* ortak etmeye gerek yoktur.

Su Çukurunun Üzerinde *Mehitsa*

Yaprak

87

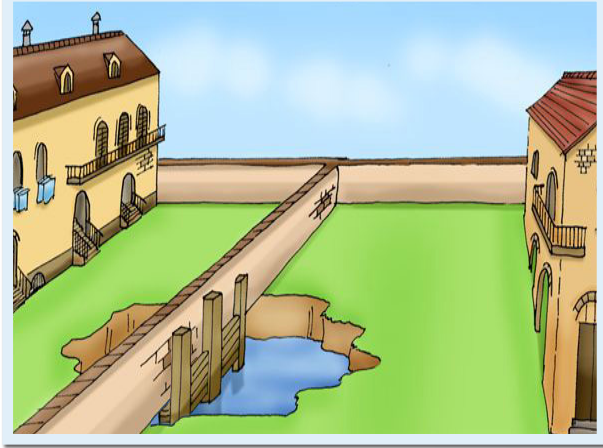
Yukarıda açıklandığı üzere, bir *mehitsa*nın en az on *tefah* (yaklaşık 1 metre) yüksekliğinde olması gerekir.

Peki, on *tefah* yüksekliğinde bir *mehitsa* hazırlandıktan sonra onu nereye koymak gerekir? Onu yerden havada kalacak şekilde asacak olsalar bu *mehitsa* hiçbir işe yaramayacaktır, çünkü geçerli olabilmesi için yerle arasındaki mesafe en çok üç *tefah* (yaklaşık otuz santimetre) olabilir; daha fazla değil.

Şimdiki konumuzda, Hahamlarımızın belli bir durumda kuralı hafif tuttuklarını ve böyle bir *mehitsa*yı da kullanmaya izin verdiklerini öğrenmekteyiz.

Bahsedilen, *mehitsa*nın iki avlu arasında bulunan bir su çukurunun üstünden geçtiği bir durumdur. Tora kanununa göre çukurdan avluya su çıkarmak serbesttir, zira hem çukur, hem de avlu *Reşut A-Yahid* kategorisindedir. Ama daha önce birkaç kez gördüğümüz üzere Hahamlarımız, insanların yanılığa düşerek *Reşut A-Yahid*'den *Reşut A-Rabim*'e de bir şeyler çıkarmamaları için bir *Reşut A-Yahid*'den diğer bir *Reşut A-Yahid*'e herhangi bir şeyi çıkarmayı da yasaklamışlardır. Dolayısıyla bahsedilen *mehitsa*, su çukuru ile avlunun tek bir *Reşut A-Yahid* haline gelmesi ve çukurdan avluya su çıkarmanın serbest olması amacıyla konmuştur.

Hahamlarımız böyle bir durumda, avlu sakinlerinin su içebilmeleri amacıyla, su çukurunun üzerinde üç *tefah*tan daha yüksek mesafeden geçen bir *mehitsa*nın kullanımına – normalde böyle bir *mehitsa* geçersiz olmasına rağmen – izin vermişlerdir.

Avluya Su Dökmek

Yaprak

88

Bu yaprakta kendi avlusunda, yani *Reşut A-Yahid*'de bulunan ve Şabat günü sokağa, yani *Reşut A-Rabim*'e su dökmek isteyen bir adam ele alınmaktadır.

Suyu doğrudan *Reşut A-Rabim*'e dökerek olsa Tora'nın bir yasağını çiğnemiş olacaktır! Zira kutsal Şabat gününde *Reşut A-Yahid*'den *Reşut A-Rabim*'e bir şey çıkarmak yasaktır.

Ama şöyle bir durumu ele alalım: Bu adam kendi avlusunda duruyor ve suyu da kendi avlusundaki eğimli bir yere döküyor, su da kendiliğinden *Reşut A-Rabim*'e çıkıyor. Bu durumda kural nedir? Acaba *Reşut A-Yahid*'den *Reşut A-Rabim*'e su mu çıkarmıştır? Hayır! Su kendisinden akıp gitmiştir. Acaba bunu yapabilir mi?

Gemara gerçekten de Tora'ya göre bunu yapmanın serbest olduğunu, zira adamın *Reşut A-Rabim*'e hiçbir şey çıkarmadığını söylemektedir. Ama buna rağmen Hahamlarımız bunu yapmayı yasaklamışlardır.

Yine de Hahamlarımız bunu her avlu için yasaklamış değillerdir. Bu yasak yalnızca küçük, yani dört *amadan* daha dar bir avlu için konmuştur. Böyle bir yerde adam avlusuna çıktığı zaman *Reşut A-Rabim*'e çok yakın olduğundan, suyu yanlışlıkla doğrudan *Reşut A-Rabim*'e dökme olasılığı vardır ve eğer bunu yaparsa Tora'nın yasağını çiğneyecektir. Ama eğer avlusu büyükse, kendi avlusu içinde durup suyu avlunun içine dökebilir.

MASEHET ERUVİN PEREK 9: KOL GAGOT

Damların Kanuni Durumu

Yaprak

89

Masehet Eruvin'de perek 9'un başlığı "*Kol Gagot*", yani "Bütün Damlar" şeklindedir.

Bu perekte *Tanna* ve *Amoralar*, kutsal Şabat günü bir damdan diğerine, bir evden diğer bir evin damına bir şeyler taşımanın serbest olup olmadığını ve birkaç dairenin ortak olduğu bir damın kanuni durumunu ele almaktadırlar – acaba damın bir yanından diğerine bir şey taşınabilir mi?

Damlarda bir şey taşımak neden sorun olsun?

Öğrendiğimiz gibi, Hahamlarımız, Şabat günü avludan eve bir şeyler taşıyabilmek için "*eruv hatserot*" yapmak gerektiğine hükmetmişlerdir. Benzer şekilde, bir avludan diğerine bir şeyler taşımak istendiği takdirde de Şabat'tan önce "*şituf mevoot*" yapmak gerekir. Bu nedenle damlarla ilgili de açıklığa kavuşturulması gereken noktalar vardır: Acaba bir damdan diğerine taşıma yapılabilir mi, yoksa tıpkı *eruv hatserot* olmadan evden avluya bir şey taşımanın yasak olması gibi, bir evden başka bir evin damına bir şeyler taşımak da yasak mıdır? İşte bu perekte esas olarak bu konular incelenmektedir.

Ters Tekne

Yaprak

90

Gemara'da "*karpaf*" konusunu öğrenmekteyiz. *Karpaf* insanların yaşamadığı, ama *mehitsalarla* çevrili büyük bir alandır. *Karpaf*, Tora'ya göre *Reşut A-Yahid* sınıfındadır, ama Hahamlarımız buna rağmen onun içinde taşıma yapmayı yasaklamışlardır, çünkü *Reşut A-Rabim* ve *Karmelit* ile benzer yanları vardır ve insanlar hataya düşüp, tıpkı *karpaf*ta taşımanın serbest olması gibi, *Reşut A-Rabim*'de de bir şeyler taşınabileceğini düşünebilirler (*Reşut A-Rabim*, *Reşut A-Yahid* ve *Karmelit* için bkz. sayfa 51 ve *karpaf* için bkz. sayfa 135).

Şabat günü hangi durumda *karpaf*ta taşıma yapılabilir? Eğer çevresi, içinde ikamet etme amacıyla *mehitsalarla* çevrilirse yasak iptal olur ve artık *karpaf* içinde bir şeyler taşınabilir.

Gemara, karada baş aşağı çevrili duran bir tekne varsa bunun, teknenin altındaki boşlukta Şabat günü bir şeyler taşımak için yeterli olmadığını söylemektedir. Tersine dönmüş teknenin buna olanak vereceğini düşünmemizi gerektiren ne vardır? Basit; çünkü teknenin güvertesi boyunca duvarları vardır ve şimdi tekne tersken güvertenin bu duvarları, teknenin kapladığı bölgenin çevresi boyunca *mehitsa* görevi görmektedir. [Örneğin, bir fincan alıp tersine çevirirsek, fincanın duvarları, üzerini kapattığı bölge için *mehitsa* teşkil edecektir.]

Ama buna rağmen bu *mehitsalar* işe yaramamaktadır, çünkü bu haliyle teknenin kapladığı alan *karpaf* sınıfındadır ve söylediğimiz gibi, bir *karpaf*ta Şabat günü taşıma yapılabilmesi için, etrafının ikamet amacıyla *mehitsa* ile çevrilmesi gerekir. Oysa tekne, içinde ikamet etme amacıyla ters çevrilmiş değildir.

Kim Kimdir?

Dördüncü Nesil Tannaim

Dördüncü *Tannaim* neslinde yaşamış bir *Tannadur*. Mısır'ın İskenderiye kentinde doğmuştur. Rabi Akiva'nın öğrencilerindendir ve ona fedakârlıkla bolca hizmet etmiştir. Anlatıldığına göre Rabi Akiva Romalıların Tora'yı hedefleyen kararlar çıkardıkları dönemde hapisteyken Rabi Yohanan hocasına sıkı sıkıya bağlı kalmış, cevabı hahamlar tarafından merak edilen bir soruyu kurnaz bir yöntemle, sanki sattığı malı duyuran seyyar bir satıcı gibi

bağırarak Rabi Akiva'ya iletmış ve Rabi Akiva da ona imalar yoluyla cevap vermiştir. Rabi Yohanan A-Sandelar o dönemdeki zulme ve olumsuz kanunlara rağmen Erets-Yisrael'de kalmış ve Erets-Yisrael'de yaşamının Tora'nın tüm emirlerine denk olduğunu söylemiştir. Romalıların kararları etkilerini biraz kaybedince hemen diğer hahamlarla bir araya gelmiştir. Meron'da, Rabi Şimon bar Yohay'ın türbesinin bitişiğinde gömülüdür.

**Rabi
Yohanan
A-Sandelar**

Rabi Şimon'ın Görüşü

Yaprak

91

Sevgili çocuklar! Birçok kez, Hahamlarımızın bir *Reşut A-Yahid*'den başka bir *Reşut A-Yahid*'e bir şeyler taşımayı yasakladıklarını görmüştük. Bu yasaklamanın sebebi, insanların yanlışlıkla *Reşut A-Yahid*'den *Reşut A-Rabim*'e de bir şeyler taşıma yanlışına düşebilecekleri konusundaki endişedir. Bu nedenle bir avludan diğerine bir şeyler taşımak yasaktır, çünkü her avlu kendi başına bir *Reşut A-Yahid* sınıfındadır.

Şimdi bu konuda Rabi Şimon'un görüşünü öğreneceğiz. Rabi Şimon, tüm avluların ve tüm damların kocaman bir *Reşut A-Yahid* sınıfında olduğu görüşündedir!

Başka bir deyişle, Rabi Şimon'a göre, birbirine bitişik iki avlunun birinden diğerine veya avludan dama bir şeyler taşıyabilmek için *eruv hatserot* yapmaya gerek yoktur, çünkü hepsi aynı *Reşut A-Rabim*'e dâhildir.

Ama Rabi Şimon'un söylediği bir ayrıntı daha vardır. Bir avludan diğerine hangi eşyalar taşınabilir? Yalnızca Şabat başladığı sırada avluda var olan eşyalar. Ama Şabat başladığı sırada evin içinde bulunan eşyaları bir avludan diğerine taşımak, *eruv hatserot* yapılmadığı takdirde, Rabi Şimon'a göre de yasaktır.

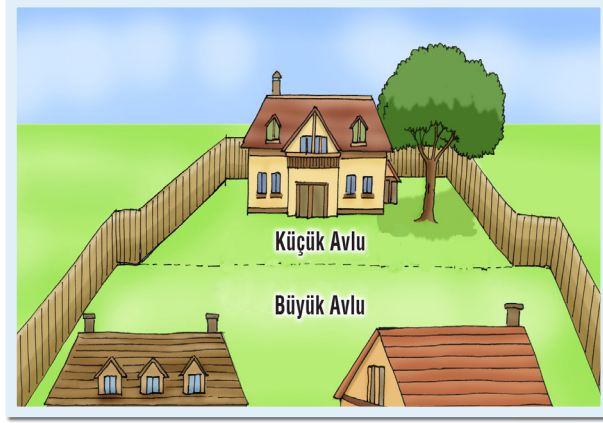
Büyük Avluya Katılan Küçük Avlu

Yaprak

92

Bu yaprakta oldukça ilginç bir durum ele alınmaktadır.

Biri büyük biri de küçük iki avlu vardı ve ikisini birbirinden, büyük ve sağlam bir duvar ayırıyordu. Duvar yerinde olduğu sürece, avluların her biri kendi başına ayrı bir *Reşut A-Yahid* sınıfındaydı ve diğer avluyla herhangi bir bağlantısı yoktu.

Bir gün avlular arasındaki bu duvar yıkıldı ve geriye halen yerlerinde duran az miktarda taş kaldı. Ama duvardan geriye kalanları herkes göremiyordu. Sadece büyük avluda duran bir kişi, duvarın kalıntılarını fark edebiliyor ve orada bir zamanlar bir duvar olduğunu anlayabiliyordu, ama küçük avluda duran bir kişi hiçbir şey fark edemiyordu. Oradan bakıldığında duvar yoktu.

Gemara böyle bir durumda, küçük avlunun büyük avlunun bir parçası sayıldığını söylemektedir. Çünkü küçük avludan bakıldığında arada bir duvar olduğu fark edilememektedir. Bu nedenle bir grup insan birlikte dua etmek için toplandıysa ve *hazan* (duayı yöneten kişi) tek başına büyük avluda dururken, dua eden cemaat küçük avludaysa, hepsi aynı yerde dua ediyor sayılır, çünkü küçük avlu, büyük avluyla birlikte bir bütün olarak kabul edilir.

Tek Ayak Üstünde (Devam)

“Ben Yahudiliğe geçmek ve bana bütün Tora’yı öğretmenizi istiyorum” dedi adam. “Ama bir şartım var” diye ekledi. “Bana bütün Tora’yı, çok kısa bir süre içinde, ben tek ayağım üzerinde dururken öğretmenizi istiyorum!”

Şamay bu adamın isteğini dinledi ve elindeki ölçüm aletiyle adamı önünden iterek “Böyle bir isteği kabul etmek

mümkün değil! Kutsal Tora’mız denizden daha engindir ve onu sana tek ayak üzerindeyken öğretmenin hiçbir imkânı yok!” dedi.

Adam içinden “Yahudilerin bir Hahamı beni öne sürdüğüm şartla kabul etmeyi reddetti. Ama belki başka bir Haham kabul eder” diye düşündü.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
175'te

Yukarı Avlu ve Aşağı Avlu

Yaprak

93

Gemara yine ilginç bir durumu ele almaktadır.

Birbirine bitişik iki avlu vardı. Ama avlulardan biri diğerinden on *tefah* daha alçak seviyedeydi. Bir avludan diğerine geçmek için merdivenleri kullanmak gerekiyordu.

Bir gün iki avlu arasına büyük bir duvar ördüler ve ikisini birbirinden ayırdılar. Duvarı ördükleri günden itibaren iki avlu da kendi başına bir avlu haline geldi, çünkü aralarında, üst avlunun seviyesinin üzerinde on *tefah* yükselen bir duvar vardı.

Ama bir gün duvar birden bire çöktü ve geriye yalnızca alt kısmı kaldı. Geriye kalan bu kısım o kadar alçaktı ki, üstteki avluda duran bir kişi duvardan geriye kalan kısmın yalnızca ufak bir kısmını görebiliyordu ve üst avludan görülebilen bu kısım on *tefah* yüksekliğinde değildi.

Gemara böyle bir durumda, alt avlunun kendi başına bir avlu sayılacağını söylemektedir, zira bu avlunun on *tefah* yüksekliğinde bir duvarı vardır. Ama üst avlu kendi başına bir avlu olarak kabul edilmeyecektir, zira bu avlunun on *tefah* yüksekliğinde bir duvarı yoktur.

Mehitsa Kuralları

Yaprak

94

Bu yazımızda “*mehitsa*” kuralları dâhilinde bazı *alahaları* öğreneceğiz.

Bildiğimiz gibi, *mehitsa* ile çevrili bir alan *Reşut A-Yahid* sayılır.

Örneğin on *tefah* yüksekliğinde bir çitle çevrili bir avlu, *Reşut A-Yahid*’dir. Peki, ya *mehitsa* olarak, “açıklığı” olan bir duvar örüldüyse?

Öncelikle “açıklık” ile neyi kastettiğimizi açıklayalım ve sonra cevaba geçelim.

Bir duvarın içindeki açık, boş kısma “açıklık” adı verilir. Eğer bir alanın çevresine duvar örülürken bir tarafta boşluk bırakıldıysa, bu boşluk duvardaki açıklıktır.

Açıklığı olan bir *mehitsa*, *kaşer* (geçerli) midir, yoksa *pasul* (geçersiz) mudur?

Gemara, açıklığın on *amadan* daha geniş olmaması halinde *mehitsanın kaşer* olduğunu söylemektedir.

Neden? Çünkü insanlar normalde bir duvar ördükleri zaman, duvarın çevrelediği alana girebilmek için böyle bir açıklık bırakırlar. Ama on *amadan* daha geniş bir açıklık yapmak normalin dışındadır ve bu boydaki bir açıklık artık bir “giriş” olmaktan çıkar ve *mehitsayı* geçersiz hale getirir.

Kim Kimdir?

Dördüncü Nesil Tannaim

Dördüncü *Tannaim* neslinde yaşamıştır. “Güneydeki Hahamlarımız” olarak bilinen gruba dâhildir. Rabi Akiva, yirmi dört bin öğrencisinin ölümünün ardından güneye gidip beş öğrenciden oluşan bu gruba Tora öğretmiştir. Rabi Elazar ben Şamua, yeni nesil hahamları yetkilendirme konusuna fedakârlık derecesinde önem veren Rabi Yeuda ben Baba tarafından yetkilendirilmiştir. O dönemde Romalılar yetkilendirmeyi yasaklamışlardı ve

Rabi Yeuda ben Baba bu uğurda idam edilmeden önce Rabi Elazar ben Şamua’yı da yetkilendirmişti (bkz. sayfa 148).

Rabi Elazar ben Şamua; Rabi Yohanan A-Sandelar, Rabi Yeuda ve Rabi Meir’in arkadaşıydı ve öğrencileri arasında Rabi Yeuda A-Nasi de vardı. Çok mütevazı bir kişilik olarak tanınırdı ve hayatının çoğu gününde oruç tutardı. Uzun bir ömür sürmüştür ve bazılarına göre *Asara Aruge Malhut*’tan biridir.

Rabi
Elazar
ben
Şamua

MASEHET ERUVİN PEREK 10: AMOTSE TEFİLİN

Şabat Günü *Tefilin* Bulan Kişi

Yaprak

95

Bu yaprakta “*Amotse Tefilin*” (*tefilin* bulan) başlıklı *perek* başlamaktadır.

Bir adam Şabat günü *Reşut A-Rabim*’de yürürken, birden bire, yere atılmış bir çift *tefilin* fark ediyor. Kutsal olan *tefilin*leri yerden kaldırıp uygun bir yere koyması gerektiğini biliyor, ama bildiği bir şey daha var ki o da kutsal Şabat günü *Reşut A-Rabim*’de herhangi bir şeyi taşımanın yasak olduğu. Ne yapsın?

Çözüm var! Bu adam, tıpkı *Şahrıt* duasında yapıldığı şekilde *tefilin* koluna ve başına takabilir. Bunu yaptığı zaman *tefilin* de giysilerinin bir parçası gibi sayılacaktır.

Giymekte olduğumuz giysilerimizle *Reşut A-Rabim*’de yürümümüzde bir sakınca yoktur. Daha önce *Masehet Şabat*’ta böyle öğrenmiştik (bkz. sayfa 75). Neden? Çünkü insanın giysileri, onun bir parçası sayılır. Dolayısıyla bu kişi, bulduğu *tefilin* çiftini taktığı zaman, onlar da onun giysisi sayılır ve bu sayede onları *Reşut A-Rabim*’den alıp uygun bir yere götürebilir.

“*Bal Tosif*” Yasağı

Yaprak

96

Bu yazımız iki konuyu ele alacak: “*Bal tosif*” ve “*zeman tefilin*”.

***Bal Tosif*:** “Ekleme yapma!” anlamına gelen bu ifade, Tora’nın *mitsvalarına* ekleme yapma yasağını belirtir. Örneğin Sukot’ta *Arbaat A-Minim* (Dört Bitki Türü) *mitsvası* için dört şey kullanılır: *Lulav* (hurma dalı), *etrog* (ağaç kavunu), *adas* (mersin ağacı dalı) ve *arava* (söğüt dalı). Bir kişi bu *mitsvayı*, *lulav*, *etrog*, *adas*, *arava* ve... elma ile yaparsa “*bal tosif*” yasağını ihlal etmiş olur.

Benzer şekilde bir kişi Sukot bayramının ertesi gününde *sukada* oturup bunu *suka mitsvasını* yerine getirme amacıyla yaptığını söylerse, o da “*bal tosif*” yasağını çiğnemiş olur, çünkü Sukot bayramı sona erdikten sonra *sukada* oturma *mitsvası* yoktur ve Tora’nın emirlerine ekleme yapmak yasaktır.

***Zeman tefilin*:** *Tannalar* arasında *tefilin* takma vaktinin (*zeman tefilin*) ne olduğu konusunda bir görüş ayrılığı vardır. Bazı *Tannalara* göre gece vakti, *tefilin* takmak için uygun değildir ve bu nedenle, geceleyin *tefilin* takan bir kişi *mitsva* yapmış olmaz, çünkü basitçe, gece vakti *tefilin* takma şeklinde bir *mitsva* yoktur. Başka *Tannalar* ise gece vaktinin de *tefilin* takmaya uygun olduğu ve dolayısıyla gece vakti *tefilin* takan bir kişinin de *mitsva* yapmış olacağı görüşündedirler.

Tefilin Düğümü

Yaprak

97

Tefilin şel roştaki (başa takılan *tefilin*) şeritlerde, “*Dalet*” harfiyle aynı şekle sahip özel bir düğüm bulunur. Bu düğümün yapılması gerektiğini kim söylemiştir ve tam olarak nasıl bir düğüm yapmak gerektiğini nereden biliyoruz?

Gemara, Kutsal ve Mübarek Tanrı’nın *tefiline* yapılması gereken düğümün şeklini Sinay Dağı’nda Moşe Rabenu’ya bildirdiğini söylemektedir.

Şimdi dikkat edin sevgili çocuklar! Başımıza taktığımız *tefilin şel roşun* üzerinde “*Şin*” harfinin şekli yer alır. *Tefilin şel roşun* düğümü, önce de söylediğimiz gibi “*Dalet*” harfi şeklindedir. Bunun yanında *tefilin şel yad* (kola takılan *tefilin*) şeritleriyle yapılan bir düğüm daha vardır ki o da “*Yod*” harfi şeklindedir. İşte bu üç harf birlikte, Kutsal ve Mübarek Tanrı’nın İsimlerinden birini oluşturur: *Şin, Dalet, Yod* = *Şa-Da-Y*.

Yuvarlanıp Pencereden Düşen Megila

Yaprak

98

Şabat günü *Reşut A-Rabim*'den *Reşut A-Yahid*'e ve aksi yönde bir şeyler taşımanın yasak olduğunu birçok kez gördük.

Kutsal Şabat günü pencere kenarında oturup, deri parşömen üzerine yazılı bir *Megilat Ester* okuyan birini düşünün. Birden bire şiddetli bir rüzgâr esiyor ve *megila* aşağıya, sokağa doğru yuvarlanarak tüm uzunluğuyla sonuna kadar açılıyor. *Megila*nın bir ucu hâlâ pencere kenarında duran adamın elinde, ama diğer ucu aşağıda kaldırıma kadar ulaşmış durumda.

Ne yapmalı? Acaba adam *megilayı* *Reşut A-Rabim*'den *Reşut A-Yahid*'e çekip kaldırabilir mi?

Gemara'nın söylediğine göre Tora kanunu doğrultusunda *megilayı* bu şekilde kaldırmakta herhangi bir yasak yoktur, çünkü *megila*nın bütünü *Reşut A-Rabim*'de değildir, sadece bir kısmı oradadır. Ve bir nesnenin sadece bir kısmını *Reşut A-Rabim*'den *Reşut A-Yahid*'e sokan kişi Tora'nın bir yasağını çiğnemiş olmaz.

Ne var ki Hahamlarımız bir nesneyi kısmen taşımayı da yasaklamışlardır. Yine de bahsettiğimiz türden bir durumda Hahamlarımız, kutsiyeti nedeniyle *megila*nın kaldırılmasına izin vermişlerdir. Bu, Rabi Şimon'un görüşüdür.

Otsaa Melahasının Üç Aşaması

Yaprak

99

Hatırlıyor musunuz? *Masehet Şabat*'ın başında, *Otsaa melahasının* üç aşamasını öğrenmiştik (bkz. sayfa 49-50).

Bu yaprakta *Otsaa melahası* kanunları dâhilindeki bir kural öğretilmektedir. Bu nedenle, *Otsaa melahasının* kurallarını tekrarlamamızın tam zamanı:

Bu *melaha* bağlamında, kutsal Şabat günü herhangi bir şeyi *Reşut A-Rabim*'den *Reşut A-Yahid*'e sokmak, *Reşut A-Yahid*'den *Reşut A-Rabim*'e çıkarmak veya *Reşut A-Rabim* içinde dört *ama* (yaklaşık iki metre) taşımak yasaktır.

Otsaa melahası üç aşamadan oluşur: **a. Akira**, **b. Aavara**, **c. Anaha**.

a. Akira: “Koparmak”. Bir nesneyi, *Reşut A-Rabim*'de veya *Reşut A-Yahid*'de durmakta olduğu yerden “koparmak”, yani ayırmak, almak, kaldırmak.

b. Aavara: “Aktarmak”. O nesneyi *Reşut A-Rabim*'den *Reşut A-Yahid*'e sokmak, *Reşut A-Yahid*'den *Reşut A-Rabim*'e çıkarmak veya *Reşut A-Rabim* içinde en az dört *ama* mesafeye götürmek.

c. Anaha: “Yerleştirmek”. Nesneyi, gelinen bölge içine bırakmak, koymak, yerleştirmek.

Otsaa melahası bu üç aşamanın hepsini içer

Şabat Günü Ağaç Kullanımı

Yaprak

100

Hahamlarımız Şabat günü, toprağa dikili haldeki bir ağacı kullanmanın yasak olmasına hükmetmişlerdir. Şabat günü böyle bir ağaca asılmak, tırmanmak veya yaslanmak yasaktır.

Neden? Çünkü Hahamlarımız, kullanım sırasında ağacın dal ve yapraklarının kırılabilceğinden veya koparılabilceğinden endişe etmişlerdir ki bunları yapmak doğrudan Tora'nın bir yasağının ihlali anlamına gelecektir. Bilindiği gibi Şabat günü bir dal veya yaprağı koparan kişi “*Kotser*” yasağını ihlal etmiş olur (bkz. sayfa 82). Hahamlarımız ayrıca, Cuma gününden bir ağaca tırmanıp, Şabat başladığında orada kalmayı da yasaklamışlardır.

Kim Kimdir?

Dördüncü Nesil Tanna'im

Rabi Elazar ben Şamua'nın çok sayıda öğrencisi olmuştur ve Rabi Yeuda A-Nasi, onun yanında Tora öğrendikleri zaman, her bir *ama* (yarım metre) içinde altışar öğrenci olacak şekilde sıkıştıklarına ve tüm öğrencilerin Yaşayan Tanrı'nın sözlerini onun ağzından duymak için Rabi Elazar ben Şamua'ya yaklaştıklarına tanıklık etmiştir. Büyük *Amoralar*, Rabi Elazar ben Şamua'yı çok övmüşlerdir ve *Amora Rav*, onun, Hahamlar arasında en övülen kişi olduğunu söylemiştir (*Gitin* 26b). Rabi Yohanan onun kalbinin büyük bir salon kapısı gibi açık

olduğunu söylemiştir. Öğrencilerini çok severdi ve anlatıldığına göre, Rabenu A-Kadoş (Rabi Yeuda A-Nasi) ondan Tora öğrenmeye gittiğinde, öğrencilerinin *alaha* konusunda derin tartışmalara girdiklerine tanık olmuştur. Öğrencilerini bu durumda gören Rabi Elazar ben Şamua'nın gözleri sevinç gözyaşlarıyla dolmuş ve “Ne mutlu size *talmide hahamim* (Tora akademisyenleri) ki Tora'nın sözleri sizin için bu kadar çok kıymetli!” diyerek “*Ne kadar çok sevdim Tora'nı; gün boyunca odur kelimam*” (*Teilim* 119:97) pasuğunu öğrencilerine yakıştırmıştır.

Rabi
Elazar
ben
Şamua

Peki, ya bir Yahudi, Hahamlarımızın koyduğu bu yasağa aykırı davranıp Şabat günü ağaca tırmandıysa? Hahamlarımız ceza olarak böyle bir kişinin Şabat bitimine kadar ağaçtan inmesini yasaklamışlardır! Şabat boyunca ağacın üzerinde kalması gerekecek, aksi takdirde ikinci bir yasağı ihlalden de sorumlu olacaktır.

Gemara, Hahamlarımızın Şabat günü ağaçları kullanma konusunda koydukları yasağın, üç *tefahtan* daha yüksek olmayan ağaçları kapsamadığını söylemektedir. Bu yüzden üç *tefahtan* yüksek olmayan ağaçlar kullanılabilir.

Reşut A-Yahid'de Durup Eli Reşut A-Rabim'e Çıkarmak

Yaprak
101

Artık çok iyi bildiğimiz üzere, kutsal Şabat günü yapılması yasak olan otuz dokuz *melahadan* biri, “*Otsaa*” (dışarı çıkarma) *melahasıdır*. Kutsal Şabat günü herhangi bir şeyi *Reşut A-Yahid*'den *Reşut A-Rabim*'e çıkarmak veya aksini yapmak yasaktır. Bu kanun dâhilinde, *Reşut A-Rabim* içinde herhangi bir şeyi dört *ama* mesafeye taşımak da yasaktır.

Peki, şu duruma ne diyeceksiniz? *Reşut A-Yahid*'de duran bir adam elini *Reşut A-Rabim*'e uzatıyor, *Reşut A-Rabim*'de duran bir anahtarı eline alıp *Reşut A-Rabim*'deki bir kapıyı açıyor. Dikkat edin! Bu adam Tora'nın yasağını delmiş değildir, çünkü anahtarı *Reşut A-Yahid*'e sokmamıştır. Onu sadece *Reşut A-Rabim* içinde biraz kımıldatmıştır. Dolayısıyla belki bunu yapmak serbesttir?

Rabi Meir'e göre Hahamlarımız böyle bir şeyin yapılmaması gerektiğine hükmetmişlerdir.

Neden?

Çünkü adam *Reşut A-Yahid*'de durmaktadır ve *Reşut A-Rabim*'de kaldırmış olduğu anahtarı hatayla içeri sokması an meselesidir ki o zaman, Tora'nın *Otsaa* yasağını ihlal etmiş olacaktır. Bu nedenle ilave bir önlem olarak Hahamlarımız tarif edilen hareketi de yasaklamışlardır.

Kutsal Şabat Günü Bet-Amikdaş'ta Lir Çalmak

Yaprak
102

Bet-Amikdaş'ta bir *korban tsibur* (toplumsal *korban*) gerçekleştirildiği zaman, *Mizbeah* üzerindeki bir çanağa şarap dökülerek *nesekh* adı verilen işlem yapılır ve o sırada Leviler de müzik aletleriyle melodiler çalarlardı. Bu çalgılardan biri de lirdi (İbranice: *kinor*).

Lir nasıl ses çıkarır? Lirin bir yanından diğerine gerilmiş teller vardır ve müzisyen parmaklarını bu tellerin üzerinde gezdirdiği zaman, lirden hoş ve büyüleyici melodiler çıkar.

Mişna, Şabat günü tamirat yapmak normalde yasak olmasına rağmen, eğer Bet-Amikdaş'taki lirlerden birinin bir teli koparsa, onu tekrar yerine bağlayıp onarmanın serbest olduğunu söylemektedir.

Bazı *Tannalar* bu serbestiyi şöyle açıklarlar: Normal şartlarda kutsal Şabat günü içinde bir lirin tellerini bağlamak yasak olup, bunu yapan kişi Tora'dan kaynaklanan bir yasağı çiğnemiş olur. Ancak Bet-Amikdaş'a ait bir liri çalmak, *korban mitsvasının* bir parçasıdır. Bu yüzden liri bu uğurda tamir etmek serbesttir.

Parmağa “Gemi” Bağlamak

Yaprak
103

Masehet Şabat'ın 111. yaprağında Hahamlarımızın, hayati tehlike arz etmeyen bir hastalığı olan ve yemek yiyebilen, yürüyebilen, oturabilen ve normal bir insan gibi hareket edebilen bir kişinin Şabat günü, bedeninin herhangi bir yerinde ağrı hissetse bile ilaç almasını yasakladıklarını öğrenmiştik (bkz. sayfa 101).

Neden? Çünkü birçok ilaç, farklı bitki ve maddelerin öğütülmesiyle hazırlanır ve Hahamlarımız ilaç alan bir kişinin, ilacı hazırlama amacıyla Şabat günü yanlışlıkla bitki ve maddeler öğüterek *Tohen* (öğütmek) yasağını ihlal etmesinden endişe etmişlerdir.

Bu nedenle Hahamlarımız böyle bir hastanın ilaç almamasına karar vermişlerdir.

Bu yaprakta, Bet-Amikdaş'ta görev yapan bir Koen'in, eğer parmağında bir yara varsa, üzerine “*gemi*” sarabileceğini öğrenmekteyiz. “*Gemi*” yarayı tedavi eden bir bitkidir ve Koen, Şabat günü onu parmağına sarabilir, çünkü bir Koen'in, parmağındaki yara görünür halde görev yapması Bet-Amikdaş'ın onuruna yaraşmayacaktır.

Kutsal Şabat Günü Çalgı Çalma Yasağı

Yaprak
104

Bu yaprakta Hahamlarımızın koydukları birkaç kanun hakkında bilgi almaktayız. Hahamlarımız bu ve benzeri kanunları, Tora'nın kendilerine verdiği sorumluluk doğrultusunda, Yisrael halkının hataya düşerek Tora'nın yasaklarını ihlal edebileceği endişesiyle koymuşlardır. Hahamlarımızın koydukları kanunlar arasında kutsal Şabat günü ve *Yom Tov*larda müzik enstrümanları çalma yasağı da yer almaktadır.

Hahamlarımız kutsal Şabat günü ve *Yom Tov*'da müzik aletleri, örneğin, lir, keman, piyano, tef, trompet vb. çalınmamasını öngörmüşlerdir. Bunu neden yapmışlardır? Çünkü çalma işlemi sırasında enstrümanın bozulması halinde çalan kişinin onu Şabat günü içinde tamir etme hatasına düşebileceğinden endişelenmişlerdir.

Şabat günü bir alet onarılabilir mi?! [Bet-Amikdaş'ta kullanılmıyorsa,] Kesinlikle hayır! Bu doğrudan Tora'nın bir yasağıdır! Bu nedenle Hahamlarımız "Şabat ve *Yom Tov*'da müzik aleti çalınmaz" demişlerdir.

Gemara, evin girişinde duran bir kişinin, her ne kadar ses çıkmasına neden olacaksa da, kapıyı tıklatabileceğini söylemektedir.

Bu neden serbesttir?

Çünkü kapıya vurma sesi, bir şarkı ve müzik sesi değildir ve Hahamlarımız yalnızca, bir alet kullanarak şarkı sesleri duyurmayı yasaklamışlardır.

Bet-Amikdaş'ta Ölen Bir Şerets

Yaprak
105

Bet-Amikdaş dünyanın en kutsal yeridir.

Bu yaprakta özel bir mişna öğrenmekteyiz. Mişna bize, Koenlerin Bet-Amikdaş'ta ölü bir şerets bulmaları halinde ne yapmaları gerektiğini açıklamaktadır.

Şerets, Tora'da (bkz. Vayikra 11:29-31) listelenen sekiz küçük çaplı hayvana verilen genel bir isimdir ve bir şeretsin ölüsü tuma kaynağı olduğu için ona dokunan kişiyi de tame yapar (bkz. sayfa 180). Aynı şekilde, bir şerets ölüsünün değdiği bir giysi veya eşya da tame olur. Bu nedenle bir Koen, ölü şeretsi eliyle tutup Bet-Amikdaş'ın dışına çıkaramaz, çünkü eğer bunu yaparsa kendisi de tame olacaktır; oysa tame bir insanın Bet-Amikdaş'ta bulunması ciddi bir yasaktır.

Ne yapmalıdır?

Mişna, Koen'in, belindeki kuşağı (avnet) alıp eline bir eldiven gibi dolayabileceğini ve bu şekilde ölü şeretsi kaldırıp Bet-Amikdaş sınırları içinden çıkarabileceğini söylemektedir.

Kim Kimdir?

Dördüncü Nesil Tannaim

Dördüncü nesil *Tannaim*in en büyüklerindendir. II. Bet-Amikdaş'ın yıkılışından sonra dünyaya gelmiştir. Babası Yohay, Yeuda kabilesine mensuptu ve annesi Sara da, İllel A-Zaken'in hanedanına mensup *Nasilerin* (*Sanedrin* başkanları) ailesinden geliyordu. Anlatıldığına göre annesiyle babası başlarda çocuk sahibi olamıyorlardı ve annesi çok dua ederek yalvarıyordu. Doğduğu zaman ona Şimon adını vermelerinin sebebi, Tanrı'nın, annesinin duasını duymuş (İbranice: *Şama*) olmasıydı. Henüz beş yaşında bir çocukken babası onu kutsiyet konularına alıştırılmaya başlamıştı ve büyüdüğünde, Yavne'de, neslin en büyük hahamlarından Raban Gamliel, Rabi Yeoşua ve Rabi Elazar ben Azarya'nın (bkz. *Berachot* 21a) yanında öğrenim görmeye başladı. Ama esas öğrenimini, Rabi Akiva'nın yanında,

onun Bene-Berak'taki *yeşivasında* aldı. Rabi Şimon bar Yohay, evlenmesinin ardından on üç yıl boyunca orada öğrenim gördü. Bilindiği üzere, Romalılar onu öldürmek istediği için on üç yıl boyunca oğlu Rabi Elazar'la birlikte bir mağaraya sığınmak zorunda kalmış ve orada birlikte gün boyu Tora öğrenmişlerdi. Rabi Şimon bar Yohay, farklı kaynaklara göre, Rabi Pinhas ben Yair'in damadı veya kayınpederiydi. Seksen yaşını aşan uzun bir ömür sürmüş ve 18 İyar tarihinde, Omer'in 33. gününde (*LaG LaOmer*) ölmüştür. Meron'da bir mağaraya gömülmüştür. O günden bu yana mezarı, mucizevi kurtuluşlara kabil bir yer olarak kabul edilir ve orada dua eden kişilerin boş elle geri çevrilmediğine inanılır. Rabi Şimon bar Yohay'ın muazzam liyakati bize de yardımcı olsun.

Rabi
Şimon
bar
Yohay